

**Ministerul Educației al Republicii Moldova
Mitropolia Chișinăului și a Întregii Moldove**

**ȘCOALA ȘI BISERICA:
PARTENERIAT
PENTRU EDUCAȚIE**

**Materialele
Seminarului metodologic republican
din 06 septembrie 2012**

Chișinău 2012

Coordonator științific: pr. Octavian MOȘIN, doctor în teologie

Responsabili de ediție: Angela LEVINȚA, Valeriu CIUBOTARU

Școala și Biserica: parteneriat pentru educație.

– Ch.: CUVÎNTUL-ABC, 2012 (Tipogr. Orhei). – 200 p.

200 ex.

ISBN 978-9975-4377-0-7.

37.015:27-47

S 38

LĂSAȚI COPIII SĂ VINĂ LA MINE...

Stimați dascăli, iubiți întru Hristos frați și surori!

Cu voia lui Dumnezeu, ne aflăm la începutul unui nou an de studii; un început care presupune dăruire, muncă și multe speranțe.

Misiunea educației (fie în familie, fie în școală) este de a crea cetățeni apți să participe activ la edificarea unei societăți bine ancorate într-un set de valori care le vor permite să se dezvolte, dar mai ales să reziste în avalanșa încercărilor de dezagregare masivă din punct de vedere moral și spiritual. Pentru atingerea acestui scop, credința trebuie să aibă însă un loc de cinste în procesul de formare a omului.

Din zorii neamului nostru, de când pe aceste pământuri s-a scris prima slovă, la lumina opaițului, în liniștea mănăstirii, acest proces, care s-a cizelat secole de-a rândul, dând poporului luminători și genii, a început cu “Doamne ajută!”, iar noi, cei de azi, avem posibilitatea și, în același timp, datoria morală de a continua frumoasa și înălțătoarea tradiție.

Dragi pedagogi,

Aveți o misiune extrem de dificilă, însă care vă înobilează; trebuie să reușiți să oferiți tinerilor noștri o astfel de educație, care să-i ajute să se orienteze printre nenumăratele capcane care devin tot mai multe și mai iscusit camuflate. Este o muncă grea și solicitantă, pentru a cărei realizare trebuie să vă concentrați toată experiența și forța creatoare. Dar trebuie să știți că nu sunteți singuri – Biserica a fost și este alături de domniile voastre în această luptă pentru conștiință, moralitate și verticalitate.

Instituția divino-umană, artizană a etnogenezei noastre, vă stă alături, mai întâi prin rugăciune, iar după aceasta cu bogata-i experiență (care și-a demonstrat în timp eficiența) în domeniul educațional. Tot ce trebuie să facem este să ne dăm mâna, să continuăm ceea ce am început împreună și să ne propunem noi obiective binecuvântate.

Trebuie să fim conștienți cu toții că de felul în care astăzi ne vom educa tinerii depinde viitorul poporului nostru pentru ani și ani înainte.

Stimați pedagogi,

Activitatea prodigioasă de care ați dat dovadă nu o dată, de multe ori în condiții vitrege, ne face să sperăm că și în continuare veți munci cu aceeași dedicație întru buna educare a elevilor din țara noastră. Pentru aceasta veți avea nevoie de multă înțelepciune și răbdare, pe care le cerem cu smerenie Bunului Dumnezeu să vi le dea, spre propășire.

Să dea Domnul ca anul de învățământ 2012–2013 să fie tuturor binecredincioșilor creștini spre zidire sufletească și spre înălțare.

La acest început de an de studii am convenit desfășurarea unui Seminar metodic cu genericul: “Școala și Biserica: parteneriat pentru educație”, nădăjduind că se va consolida o frumoasă și firească colaborare întru implementarea disciplinei opționale Religie.

Mai bine de un an, Departamentul mitropolitan Studii a coordonat predarea acesteia în instituțiile preuniversitare din republică, oferind suport și încurajând orice inițiativă pentru desfășurarea acestor ore de spiritualitate ortodoxă.

Au fost editate primele manuale pentru clasele I-VI, s-au desfășurat seminare privind implementarea Curriculumului la Religie în 8 raioane, s-a inițiat formarea de noi cadre didactice, se realizează cursuri de recalificare pentru teologi la modulul psihopedagogie. Toate acestea sunt etape prin care trebuie să mergem împreună - profesorii antrenați în procesul de predare și reprezentanții Bisericii, care urmărim și susținem implementarea Religiei.

Aducem alese mulțumiri celor care se trudesesc pe acest tărâm deloc ușor, dar nobil, și contribuie la formarea personalității înduhovnicite a generației în creștere. Vă îndemnăm să facem tot ce ne stă în puteri pentru a educa copiii țării noastre în dragoste pentru aproapele.

Cu dragoste și arhieriești binecuvântări,

**+ VLADIMIR,
MITROPOLIT AL CHIȘINĂULUI
ȘI AL ÎNTREGII MOLDOVE**

Revenirea la predarea religiei în școală – un act de dreptate și o necesitate permanentă

*Pr. Alexei BOENCIUC,
doctor în teologie, șef al Direcției metodice a Departamentului Studii
al Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove*

**Înalt Prea Sfințite Stăpâne, stimată doamnă viceministru,
onorată asistentă,**

Religia a avut întotdeauna un rol important în procesul de formare a competențelor și atitudinilor moral-sociale în cadrul sistemului public de învățământ. Așa cum geografia oferă cunoașterea configurației spațiale a pământului, esențială pentru cunoașterea patriei și a planetei, iar istoria oferă cunoașterea succesiunii temporale a generațiilor umane, religia oferă perspectiva comuniunii eterne de iubire între Dumnezeu și oameni, între Creator și creaturi, între persoane și popoare. Prin urmare, studiul religiei nu poate lipsi din programa școlară, deoarece corespunde nevoii comunității locale și naționale de a-și păstra bogăția și identitatea spirituală și de a transmite valori permanente tinerei generații.

În predarea religiei suntem la început de cale. După o perioadă de ateism acerb, încă mai rămânem destul de șovăielnici și privim cu neîncredere la perspectivele instruirii și educației religioase, mai cu seamă dacă raportăm acest gen de educație la tendința constantă a societății noastre de a se civiliza. Aici menționăm însă că în lumea civilizată europeană, spre mirarea multor sceptici, găsim o continuitate admirabilă în ceea ce privește instruirea și educația religioasă a generațiilor în creștere. În condițiile crizei morale contemporane, ponderea valorilor religioase devine tot mai accentuată în majoritatea statelor europene. Drept confirmare a celor menționate pot servi datele cu privire la educația religioasă în școlile din UE: în 75% dintre țări religia este predată sub forma învățaturii de credință a religiei tradiționale, iar în 25% – sub forma istoriei religiei, care este în strânsă legătură cu întreg sistemul de învățământ și cu moștenirea culturală a țării respective. Iată câteva dintre denumirile cursurilor din curriculumul școlar al țărilor europene: în Danemarca, Germania, Grecia, Irlanda – „Educație moral-religioasă”, în Anglia – „Morală și educația religioasă”, în Portugalia – „Educația morală și religioasă”, în Luxemburg – „Creștinism, religie și etică”, în Norvegia – „Religie” sau „Etică”, în Polonia – „Mișcări ideologice religioase”, în Finlanda, Italia, Spania – „Religie”.

Dacă ne referim la spațiul românesc, avem o experiență de veacuri, iar poporul nostru nu a tăgăduit niciodată importanța educației religioase, a trăit viu și cu adevărat credința, începând de la familie și terminând cu statul.

De la primii voievozi creștini ai românilor, de la formarea celor trei Țări Române – Moldova, Muntenia și Transilvania –, toți am fost creștini ortodocși,

produs al educației creștine, pe care istoria îl mărturisește: mama lui Mihai Viteazul a fost călugăriță și este înmormântată la Mănăstirea Cozia, sub o lespede de piatră pe care scrie: „Aici odihnește monahia Teofana, mama lui Mihai Viteazul”. Apoi Ștefan cel Mare. La Mănăstirea Probota, unde este îngropat ctitorul ei, Petru Rareș, este îngropată și monahia Măria Oltea, mama lui Ștefan cel Mare. Ei domni și mamele lor călugărite! Câtă unire era între credință și conducere în acele vremuri! Cel ce conducea țara avea mamă călugăriță și frate călugăr. Domnitorii români ridicau mănăstiri și le transformau în centre de cultură și spiritualitate ortodoxă. Fericii și de trei ori fericii au fost domnii noștri ortodocși: Ștefan cel Mare și Sfânt, la Putna; Ieremia Movilă și Gheorghe Movilă, la Sucevița; Petru Rareș, la Probota; Lăpușeanu, la Slatina; Alexandru cel Bun, la Bistrița; Mircea cel Bătrân, la Cozia.

Problema predării religiei în Republica Moldova este una principală și cere o abordare serioasă. Cred că pentru noi toți, și în special pentru preoți, a venit timpul să ne apucăm de lucru. Dacă strămoșii noștri au pus accent mai mult pe edificiile văzute, după cum erau statornici în credință, astăzi în nestatornicia noastră se simte marea necesitate în zidirea și salvarea sufletului omenesc prin educație religioasă. În acest context, o importanță majoră o au cei cărora le revine rolul de a îndrepta copiii pe drumul credinței. Astăzi învățământul teologic încearcă să răspundă imperativelor timpului în care trăim, pregătind specialiști care ar putea preda religia în școală. Există deja un sistem de instituții teologice care pregătește cadre în domeniu (licee teologice, seminare teologice, facultate de teologie). Însă în cadrul acestor instituții urmează să fie pus un mai mare accent pe instruirea pedagogică. Pe viitor ar fi bine să preluăm experiența din acest domeniu a vecinilor de peste Prut, care, pentru a asigura cadre calificate pentru predarea religiei, realizează o colaborare între instituțiile ecleziastice și cele laice prin astfel de facultăți ca istorie și teologie, litere și teologie etc. Asigurarea numărului suficient de cadre calificate este garanția rezultatului pe care îl așteptăm.

Biserica are menirea să-și spună cuvântul și să pună umărul și în ceea ce privește educația comunitară a generației în creștere. Timpul în care trăim este plin de probleme cu caracter global, care depășesc spectrul personal, ele putând fi soluționate doar în comunitate. Biserica are o experiență de veacuri în ceea ce privește educația comunitară și poate propune societății soluții efective pentru aceste probleme. Această experiență poate fi promovată și în cadrul instruirii și educației religioase.

De la noi se cere dorință, studiu, atitudine, fapte. Sigur că sunt multe bariere, dar cu noi este Dumnezeu.

În anul de studii 2011-2012, Departamentul Studii a realizat o serie de activități orientate spre susținerea predării cursului de religie. În colaborare cu Ministerul Educației, grupul de lucru a elaborat curriculumul la Religie pe ani de studii. Pe marginea implementării curriculumului au fost organizate două

ședințe republicane pentru protopopi și metodiștii din teritoriu. Reprezentanții Departamentului Studii au participat la șapte seminare privind implementarea curriculumului la Religie în raioanele Florești, Strășeni, Ceadâr-Lunga, Ungheni, Ialoveni, Orhei. În aprilie, la Chișinău, în cadrul ședinței directorilor de școli din municipiu, am vorbit despre necesitatea și importanța acestei discipline și i-am încurajat pe aceștia să găsească posibilități pentru a reveni la predarea religiei. În cadrul cabinetului metodic a fost formată o bază de date a potențialilor profesori de religie, licențiați în teologie, în acest sens stabilindu-se o colaborare cu DGETS a municipiului. În anul școlar 2011-2012 s-a insistat asupra pilotării curriculumului și s-a lucrat la reeditarea manualelor de clasele 3-4 și la editarea manualelor pentru clasele 5-6, care vor fi prezentate în cadrul seminarului. Rezultatele pilotării curriculumului se lasă încă așteptate. Dar acest fapt a contribuit la uniformizarea lecției de religie, profesorul având la dispoziție instrumentele necesare pentru proiectarea lecției. A început să funcționeze structura pe care ne-am propus-o pentru a putea dirija procesul de implementare și control al predării religiei. În vederea pregătirii și recalificării cadrelor didactice, Departamentul Studii, în comun cu Ministerul Educației, a elaborat și a aprobat planurile de învățământ pentru cursurile de formare și recalificare a cadrelor didactice.

Începutul a fost pus. Problemele le cunoaștem. Deja avem o viziune clară despre ce avem de realizat pentru a obține rezultatele dorite. Aici se înscriu:

- asigurarea școlilor cu manuale, care ar fi bine să vină ca o donație din partea bisericii;
- organizarea bibliotecilor parohiale, asigurarea acestora cu literatură metodică și didactică;
- proiectarea lecțiilor-model pe clase în limbile română și rusă;
- elaborarea planurilor calendaristice model pe clase (1-9);
- elaborarea și editarea *Ghidul profesorului* pentru clasele 1-4; 5-9.
- editarea *Caietul elevului* pe clase (1-9);
- editarea *manualelor* pentru clasele 7-9;
- reeditarea *manualelor* pentru clasele 1-2, cu revizuirea temelor conform curriculumului.

O problemă rămâne a fi statutul profesorului de religie. Trebuie să recunoaștem că Nomenclatul profesoriilor nu include noțiunea de profesor de religie, iar fără a avea cadrul juridic nu putem organiza perfecționarea și recalificarea, nu putem acorda grade didactice. În acest sens, Departamentul Studii a perfectat actele necesare și le-a înaintat Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei în vederea soluționării acestei probleme.

Sperăm că și alți colegi de-ai noștri vor face, în cadrul seminarului de astăzi, propuneri pertinente și interesante, pe care vom încerca să le implementăm pas cu pas.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

PREDAREA RELIGIEI ÎN ȘCOLILE-PILOT ÎN ANUL DE STUDII 2011-2012: CONSTATĂRI, REALIZĂRI, PROPUNERI

*Pr. Nicolae GOREANU,
inspector școlar în Eparhia de Cahul și Comrat*

**„Și aceasta este viața veșnică, să te cunosc pe tine
singurul, adevăratul Dumnezeu și pe Fiul tău pe
care l-ai trimis.” (Matei 17,3)**

Cunoașterea lui Dumnezeu reprezintă mântuirea, deci fără a-l cunoaște pe Dumnezeu nu putem moșteni Împărăția cerului. Slavă Domnului, avem deja în spate 2 ani de predare în școli a cuvântului Dumnezeiesc.

Desigur, avem încă multe de învățat și multe de realizat, dar pot să afirm, vorbind din propria experiență, că este un început bun. După aprobarea hotărârii de Guvern, în Episcopia de Cahul și Comrat, cu Binecuvântarea Preasfințitului Anatolie, în fiecare protopopie a fost desemnat câte un preot care să reprezinte biserica în direcțiile de învățământ raionale. În primul an au fost mai puține ore alocate, din motivul experienței slabe, pe când anul de învățământ 2011-2012 a fost mai rodnic: Cahul – 10 instituții de învățământ cu predare a religiei, dintre care 6 preoți și 4 pedagogi; Basarabeasca – 4 instituții, cu 2 preoți și 2 pedagogi, Leova – 15 instituții, cu 5 preoți și 10 pedagogi, Cimișlia – 24 de instituții, cu 15 preoți și 11 pedagogi, Cantemir – 14 instituții, cu 8 preoți și 6 pedagogi, U.T.A. Găgăuzia – 17 instituții, cu 7 preoți și 10 pedagogi.

În prezent Religia este predată mai ales în clasele gimnaziale, din motivul că aceste ore sunt opționale și în clasele primare profesorii au nevoie de orele opționale pentru a-și îmbunătăți salariul, iar preoții care cer ore de religie în aceste clase sunt priviți ca râvnind la bani. În opinia noastră, Religia ar trebui predată atât în clasele primare, gimnaziale, cât și în cele liceale.

Curriculumul este foarte reușit, însă ne-am dori să predăm ore în toate clasele și, de asemenea, să avem la dispoziție manuale pentru fiecare elev.

Una dintre cele mai grele întrebări pe care ni le pot pune unii specialiști în pedagogia modernă, și anume cea legată de scopul orei de Religie, nu își află răspunsul în ceea ce numim, în general, literatură de specialitate. Oare după ce bareme poți calcula cum se transferă către copiii energia necreată a

Harului divin, astfel încât ei să se poată schimba în adâncurile lor, nu doar în reacțiile de suprafață? În ce mod poate fi calculată redarea demnității copilului dezorientat, care intră numai prin efortul orei de Religie în contact cu configurarea verticală a firii lui umane? Personal cred că, în general, pentru a demonstra coerent structura educației religioase nu este de ajuns să formulăm sau să reformulăm gândirea pedagogiei și a psihologiei educaționale în aspectele dimensiunii academice, propriu-zise. Este de neiertat ușurința cu care am racordat argumentarea demersului pedagogiei duhovnicești a Ortodoxiei la tot felul de curente și linii de cercetare laice, ca și cum ele ar avea întâietate și prioritate, ca și cum cultura psihopedagogică a lumii moderne ar precede gândirea antropologică și teologică, în raport cu educarea firii umane pe care a dezvoltat-o Biserica prin Sfinții săi. Din această secularizare a motivației s-a născut diluarea de sensuri misionare la care asistăm, indiferent de biserica în care viețuim. De altfel, inclusiv teologia apologetică născută dincolo de Ocean vorbește, pe de o parte, despre principiile pedagogice creștine, iar pe de altă parte, despre nevoia evanghelizării mentalității Bisericii moderne, a creștinilor care o alcătuiesc în chip văzut.

În introducerea sa la lucrarea *Calea spre mântuire*, Sfântul Teofan Zavoritul scria: „...oricine poate ști rostul ultim al omului: unirea cu Dumnezeu. Și oricine poate fi în stare să afișeze calea spre aceasta: credința și împlinirea poruncilor cu ajutorul harului dumnezeiesc. Si oricine mai poate spune: iată, aceasta este calea – începe să pășești pe ea!” Ușor de spus, dar cum să o faci? La cei mai mulți dintre oameni lipsește însăși dorința de a o face. Sufletul, atras de o patimă sau alta, se împotrivesc cu îndărătnicie oricărei siliri din afară și oricărei chemări; ochii se întorc de la Dumnezeu și nu vor să îl privească. Legea lui Hristos nu e pe placul lui; nu există nici măcar dorința de a asculta. Cineva s-ar putea întreba însă, cum se poate săvârși acest lucru atunci când se naște dorința de a înainta spre Dumnezeu pe calea lui Hristos? Ce trebuie făcut pentru ca legea să se întipărească de la sine în inimă, iar omul, făcând toate acestea după lege, să le facă ca de la sine însuși, nesilit, astfel încât legea să nu îl apese, deci să porceadă chiar de la el?

Cu alte cuvinte, a educa pe cineva, în sensul deplin al cuvântului, nu înseamnă a-l posta înaintea unei arii curriculare care să dea bine în contextul educației europene, ci a-i dăruia acea zvâcnire de forță duhovnicească, purtătoare a sufletului uman dinaintea Dumnezeului Celui viu, pe care nu o transformă în ideal de mărturie socială fără a și-o asuma în intimitatea mărturisirii cotidiene, în viața de zi cu zi. Cât de departe de idealul sfințeniei este gândirea omului în demersul de a afla sau a prevedea, combinând simboluri și imagini, efectele pe care le vor produce faptele sale printre lucrurile reale! Orice gân-

dire este schiță de acțiune, determinismul activ propus de el părând a fi cheia pedagogiei moderne.

Evenimentele la care asistăm astăzi în școlile din Republica Moldova ar trebui să fie punctul de reformare a principiilor educaționale. Într-o școală în care sunt mai importante politicile de menținere a normei profesorilor și a grupurilor de influență managerială, construite pe simpla dorință de câștig material, în care copiilor li se refuză dreptul de parteneriat educațional sau, atunci când li se oferă, nu se reduce decât la vizite la McDonald's sau prin mall-uri, în care părinții sunt simpli plătitori de taxe, meditații și ore suplimentare, nefiind deloc implicați în viața școlară propriu-zisă, ascunsă printr-o grozavă distilerie de interese, orele de Religie și cateheză parohială chiar pot oferi limanul de liniște duhovnicească, ascetică și educativă deopotrivă. Cu minima condiție de a nu-și atrofia duhul pentru care au fost îngăduite de Dumnezeu ca prezențe ale lucrării Duhului Sfânt, cu minima condiție de a nu înțepeni în grava dezorientare valorică a vremurilor în care trăim.

Copiilor trebuie să le fie oferită șansa de a se vedea pe sine, de a-și descoperi acele valori care să facă din ei ucenici ai Domnului Hristos, părinți ai viitorilor copii, oameni ai lui Dumnezeu, mai mult decât oameni ai lumii, cetățeni manipulabili de inconștienții politici ai domeniului. Trebuie să limpezim atitudinile educaționale, să conferim culturii catehetice acea dimensiune duhovnicească fără de care suntem „chimvale prost sunătoare”. Ceea ce propune catehetul trebuie să fie o viață transformată, transfigurată, antrenată în tot ceea ce am putea numi demersul descoperirii sensului vieții. Nu doar în dimensiunea, excelentă de altfel, a logoterapiei moderne, al cărui reprezentant de marcă, Victor E. Frankl, propune chiar o știință a descoperirii sensului vieții, a voinței de sens, ci în direcția descoperirii lui Hristos Iisus ca Domn și Dumnezeu, ca Mântuitor.

Cred că, în primul rând, trebuie să redescoperim în copiii noștri râvna de a fi creștini, iar pentru aceasta noi, adulții – preoți, profesori și părinți –, trebuie să reformulăm definiția propriei noastre vieți creștine. Nu se poate să rămânem orbi și să nu vedem că în școlile unde învățăm pe de rost rugăciuni se vorbește vulgar, violent, nu avem cum să nu remarcăm că, în ciuda mărturisitei noastre apartenențe ortodoxe rămânem străini de cunoașterea textului Sfintei Scripturi, de identificarea articulației acestuia la viața creștină permanentă, așa cum ne-o cere viața în Hristos. Copiii noștri sunt sături de vorbărie, de cunoaștere prin dictare și copiere, ei înțeleg că a fi creștin nu înseamnă nicidecum a face copy-paste din experiențele altora. Că a fi creștin înseamnă propriul parcurs întru Hristos, acceptarea eliberării din teroarea unei școli a întunericului în favoarea unei gândiri împărătești, legate direct de Împărăția lui Dumnezeu. Constata-

rea că s-a dezvoltat un limbaj teologic minim al elevilor, care descumpănește incultura pe segment a profesorilor de alte materii, este reală și dovedește că, cel puțin la nivel de vocabular, am adăugat o serie de conținuturi explozive pentru omul modern. Cuvinte ca păcat, iad, iertare, spovedanie, Euharistie, Liturghie și multe altele confirmă dezvoltarea unei noi mentalități culturale. De aceea credem că, dincolo de teoretizare, ora de Religie și cateheză parohială trebuie să crească în expresia lor practică. Obligatoriu, corpusul mărturisitor educațional trebuie să dea naștere propriilor gânduri. Derobotizarea pe care o poate aduce sufletului copilului ora de religie poate constitui o fântână în zidul de incompatibilă ură socială la care provoacă viața modernă. Sporirea râvnei creștine poate fi cheia scoaterii lor din nemotivarea care îi împinge spre suicid fizic și moral, poate constitui redresarea lor întru demnitate umană.

Nimeni nu contestă faptul că pentru a îndrepta mentalitatea educațională actuală spre dimensiunea ei creștină este nevoie de muncă silnică.

Oare în ce manual de catehetică ori metodică a predării Religiei vom avea curajul de a spune celorlalți cercetători într-ale științelor educaționale că idealul creșterii prin ora de Religie înseamnă a face în inima copilului o rană a osteneții, din care să se nască rugăciunea și ajutorul lui Dumnezeu, că obiectivul orei de Religie și al catehezei este de a pune inima copilului pe făgașul ei normal! Căutarea noastră, aproape disperată, de a ne alina la modelele moderniste ale culturii pedagogice ori psihologice ne-a sedus, iar un darwinism de sensuri programate este pe cale să arunce în aer întreaga construcție creștină a educației omului modern, a omului nou. Suntem mai atenți la endogeneza noastră psihologică decât la faptul că a dăruii copilului pe Hristos, indiferent de etapa istorică a omenirii în care faci acest efort binecuvântat, este nu doar o misiune, ci darul lui Dumnezeu. Dacă urcând la catedra sau la amvonul propovăduirii nu avem această bucurie de rană, suntem orice altceva decât vestitorii evangheliei iertării.

Poate că nu este lipsit de interes să facem și pe ceilalți, părinți ori profesori, elevi ori oameni învățați, să lectureze în viața noastră oferită Mântuitorului gândul acesta, al unei pedagogii orientate spre sine, spre propria cunoaștere, spre descoperirea propriilor limite în căutarea lui Dumnezeu, în aflarea Lui. Baricadați după propriile noastre frustrări comunicaționale, lipsiți de afecțiunea alertei din râvna pentru mântuire, epuizați într-o letargie specifică celui care predă Religia doar pentru că nu poate face altceva ori așteaptă ceva mai bun, lucrul acesta, al redescoperirii răni în lucrarea cu sine pentru Dumnezeu, trebuie să înceapă cu noi. Să ne luăm aliați întru aceasta elevii și pe Dumnezeu!

Pr. Ioan PELIN,
inspector școlar în Eparhia de Bălți și Florești

Așa e de când lumea – pentru a înaripa un vis, a apăra o cauză, cineva (dar nu oricine!) trebuie să fie răstignit. Pentru aceasta se alege cei mai buni, cei mai dragi și irepetabili.

Așa am putea spune despre disciplina „Religia”, care a fost mereu răstignită, pentru diferite scopuri și interese. Dar indiferent de toate câte se întâmplă în lumea aceasta, indiferent de viață și de încercările pe care ni le oferă aceasta, iată că, potrivit scrisorii Ministerului Educației al Republicii Moldova din 9 septembrie 2010 despre includerea disciplinei „Religia” în schema orară școlară a instituțiilor de învățământ primar și gimnazial începând cu anul școlar 2010-2011 disciplina „Religia” este predată opțional în baza cererii părinților. În urma unui sondaj efectuat cu suportul DGRÎTS din raioanele Fălești, Glodeni, Sângerei și din municipiul Bălți, am constatat că în anii de studii 2010-2011 și 2011-2012, în raionul Fălești disciplina „Religia” a fost studiată în 33 de instituții de învățământ din totalul de 49. În anul de studii **2010-2011** numărul de elevi care au studiat disciplina este de **7509** din cei **9277**, iar în anul **2011-2012** – **4821** din totalul de **9232**, formând **152** de grupe. Procentual, aceste cifre reprezintă **67%** din instituții și **52%** din numărul total de elevi. Nu s-a predat „Religia” în localitățile Popovca, Egorovca, Chetriș, Catranâc, Ișcălău, Moldoveanca, Socii Noi, la școala-internat din Fălești (8 instituții școlare), problema fiind lipsa cadrelor didactice și a suportului didactic necesar, dat fiind faptul că în aceste localități majoritatea populației este de naționalitate rusă.

În anii de studii **2010-2011 și 2011-2012**, în raionul Sângerei disciplina „Religia” a fost studiată în **25** de instituții de învățământ, în cadrul a **114** clase cu un număr total de **2029** de elevi. În **2010-2011** s-au desfășurat și **3** seminare.

În raionul Glodeni, cursul opțional „Religia” este ținut în toate instituțiile preuniversitare, cu excepția Liceului Teoretic „L.Tolstoi”, Glodeni, numărul total fiind de **4160** de elevi, dintre care **1710** în ciclul primar și **2450** în ciclul gimnazial. Acest curs este predat în majoritatea instituțiilor de către profesori și doar în **4** instituții – de către preoții din localitate (gimnaziile din Viișoara, Camenca, Butești, Liceul Teoretic Limbenii Vechi).

În municipiul Bălți, cu părere de rău, situația este mai gravă. În cele **7** instituții unde se predă „Religia”, în anul de studii **2010-2011** această dis-

ciplină a fost studiată de **831** de elevi, iar în anul **2011-2012** – de doar **724** de elevi.

Începând cu luna octombrie și pe tot parcursul anului de studii 2010-2011, cu suportul DGRTÎS și al metodiștilor, care au fost delegați ca formatori locali la implementarea curriculumului la disciplina „Religia”, în toate raioanele menționate au fost desfășurate seminare de formare a cadrelor didactice. Primul seminar de acest fel s-a desfășurat la 8 octombrie 2010, obiectivul major fiind *instruirea profesorului de „Religie”*. S-a discutat despre fiecare etapă a lecției și despre modul înscrierii elevilor la ora de „Religie”. Fiecare profesor a prezentat date cu privire la numărul de clase și elevi. De asemenea, în cadrul seminarelor s-a pus accentul pe colaborarea strânsă dintre managerul instituției și preoții parohi din localități. Moderatori ai acestui seminar au fost doamna Livia Țăruș (Sângerei), domnul Gheorghe Zbârciog (Fălești), doamna Ecaterina Țurcan (Glodeni), doamna Tamara Vlas (Sângerei), care au participat la cursurile pentru formatori, organizate în luna august 2010 la Chișinău. Ei ne-au vorbit despre etapele lecției și despre elaborarea proiectului de scurtă durată.

Seminarele de formare au avut 3 obiective de bază: (i) asimilarea și implementarea conceptului moral-religios; (ii) instruirea profesorilor referitor la implementarea valorilor creștine; (iii) realizarea unui schimb de experiență despre posibilitățile de organizare, de studiere, de asimilare și de implementare a curriculumului școlar.

La toate seminarele a fost invitat și Preasfințitul Marchel, Episcopul eparhiei de Bălți și Fălești, care ne-a onorat cu prezența, aducând în dar câte o carte – „Mica Biblie pentru începători”. În cadrul unui seminar la Sângerei a fost desfășurat și un concurs între două echipe de elevi, juriul fiind format din preoți și profesori. Pauza muzicală a fost oferită de corul din satul Iezăreni, raionul Sângerei. Doamna Liudmila Șășcanu, șefa DGÎTS, a solicitat profesorilor să prezinte, la sfârșitul anului de studii, un raport privind succesele predării religiei în școală.

În anul de studii 2011-2012 s-a desfășurat un singur **seminar raional** în satul Chișcăreni, tema fiind *Marea poruncă a Iubirii*. Moderatorul seminarului a fost profesoara Nadejda Lungu, cu o experiență pedagogică de 10 ani. La acest eveniment s-a propus organizarea mai multor seminare în anul 2012-2013, s-a discutat despre concursul raional pascal, care a fost desfășurat în Săptămâna Luminată, la data de 19 aprilie 2012, la mănăstirea Sf.Ap.Petru și Pavel din satul Bocancea, raionul Sângerei. La acest

concurs, intitulat „Cântecul Pascal”, au participat toate instituțiile de învățământ din raion.

Principalul ajutor didactic pentru profesori este ghidul, însă în toate instituțiile de învățământ există și o conlucrare strânsă cu preoții de la bisericile din localitate, care acordă cu bunăvoință ajutorul necesar profesorilor ce predau această disciplină.

Din discuțiile cu elevii și profesorii am înțeles că, ascultând aceste ore, elevii devin mai ascultători, mai îngăduitori, au posibilitatea de a se relaxa și de a găsi răspunsuri la întrebările care îi frământă. Aceste ore educă și insuflă elevilor valorile general-umane: Adevărul, Sfințenia, Binele, Frumosul, Iubirea, Răbdarea, Chibzuința, Voința, Curățenia, Iertarea, Milostenia, orientate spre formarea unui comportament civilizată și a unui caracter tolerant.

Orele de religie încep cu rugăciuni și se termină cu mulțumire către Dumnezeu. Discutând cu directorii și directorii adjuncți ai Liceului Teoretic Limbenii Vechi, gimnaziilor Camenca, Vișoara, Liceului Teoretic „Ion Creangă”, orașul Fălești, ai școlilor din satele Musteața, Albineț, Pârlița, Izvoare, unde disciplina „Religia” este predată de preoți, am aflat că aceștia se bucură de autoritate și stimă în fața elevilor, orele sunt atractive pentru elevi prin felul de a povesti și de a explica istorioare interesante cu scop educativ. Mulți elevi au început să frecventeze biserica. Din spusele membrilor direcției Liceului Teoretic Limbenii Vechi, datorită acestui curs și prezenței preotului la ore, în liceu s-a micșorat numărul elevilor cu comportament deviant, precum și încălcările de disciplină.

La nivel de raion a fost organizată o întâlnire a profesorilor de religie și a elevilor cu Episcopul de Bălți și Fălești și cu alți preoți, în cadrul căreia elevii au ascultat cu interes, au intrat în discuții, iar preoții au răspuns cu amabilitate și cu o deosebită răbdare la întrebări.

Profesorii de „Religia” împreună cu cadrele didactice și elevii organizează excursii la mănăstirile din Saharna, Japca, Căpriană etc.

Propuneri și sugestii

Având în vedere modesta mea experiență în calitate de inspector eparhial și profesor de „Religia” în cadrul eparhiei, îndrăznesc să vin cu anumite propuneri și sugestii, atât din partea mea, cât și a metodiștilor din protopopiate, propuneri care ar putea contribui la consolidarea procesului educațional-religios:

1. În primul rând, Hotărârea Guvernului nr.596 din 2 iulie 2010 referitoare la predarea disciplinei „Religia” trebuie revizuită, în vederea modificării

modului de înscriere a elevilor la orele de „Religie” conform cererii depuse de părinți.

2. Cererile trebuie să fie depuse de părinți o singură dată, în clasa I, și să fie valabile până la absolvirea gimnaziului.

3. Dacă unii părinți nu vor mai dori ca copiii lor să frecventeze această disciplină, ei vor depune o cerere de refuz la sfârșitul anului de studii.

4. Pentru cei care depun cerere de înscriere, această disciplină trebuie să devină obligatorie, alături de celelalte discipline, iar **cunoștințele trebuie apreciate cu note, pentru a spori responsabilitatea elevilor față de disciplină.**

5. Este necesară formarea unei comisii, alcătuite din profesori laici și preoți, care să fie împuternicită de Ministerul Educației pentru a ține sub control îndeplinirea Hotărârii de Guvern și a dispozițiilor date de Ministerul Educației referitor la predarea „Religiei” în școli.

6. Toate gimnaziile și liceele trebuie asigurate cu manuale și, dacă este posibil, caiete de religie.

7. Trebuie stopată tendința de reducere a numărului de ore de religie, tendință observată, cu regret, în ultimii ani.

8. Ar fi foarte bine ca orice profesor de religie să aibă la îndemână un proiect video, pentru a putea aplica diferite metode didactice.

9. Considerăm necesară prezența obligatorie, cel puțin o dată pe lună, a preotului din localitate la ora de religie, pentru a fi la curent cu modelul de predare a disciplinei și pentru a răspunde elevilor la întrebările care îi frământă. Astfel va fi fortificată relația fiu-duhovnic.

10. Propunem introducerea în *curriculum școlar* a temei „**Tradiții și obiceiuri locale**”, pentru a familiariza copiii cu obiceiurile și tradițiile bisericii la anumite sărbători împăratești și la diferite ierurgii, ca înmormântarea, sfințirea casei și multe altele.

11. La fel, sugerăm introducerea în *curriculum școlar* a temei „**Canoanele Bisericii Ortodoxe**”, pentru ca elevii să studieze cele mai importante canoane bisericești, în special cele legate de oficierea Sfințelor Taine.

12. *Curriculum școlar*, în special pentru clasa a IX-a, trebuie completat cu tema „**Sfintele Taine**”, la care se va studia fiecare taină în parte.

În încheiere aș dori să îndemn Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Educației și pe toți oamenii de bună-credință să contribuie la formarea unei atitudini serioase față de predarea disciplinei „Religie” în școli, deoarece toți avem de câștigat în urma acestei acțiuni. Trăim într-o țară mică și săracă, dar

care ar putea deveni și mai săracă dacă cetățenii ei ar renega valorile spirituale, prin care acest stat a supraviețuit timp de aproape 7 secole. Orice început este greu, dar dacă există voință și susținere, orice lucru poate fi dus cu succes până la capăt. De aceea trebuie să ne unim forțele și să ducem la bun sfârșit ceea ce am început acum 2 ani. Ar fi o greșeală de neiertat dacă am rata această șansă. Suntem mai aproape ca niciodată de succes; nu trebuie să renunțăm acum și să lăsăm mâinile în jos. S-au făcut foarte multe și multe mai sunt de făcut, însă, după cum se știe, pentru a realiza lucruri bune este nevoie de multă jertfire de sine. Să nu uităm niciodată că Dumnezeu nu va întârzia cu răsplata pentru cei care se nevoiesc pe acest tărâm, numit educație. Și pentru a ne întări spiritele în continuare, cred că este tocmai momentul cel mai potrivit să ne aducem aminte de cuvintele Sfintei Scripturi: „Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, Eu sînt în mijlocul lor...”

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Vă mulțumesc pentru răbdarea și atenția de care ați dat dovadă.

Pr. Andrei URSOI,
inspector școlar în Eparhia de Ungheni și Nisporeni

Omul este ca pomul, dacă a crescut strîmb, sunt slabe șansele să se îndrepte mai tîrziu.

Pornind de la ideea degradării ca națiune, acum, mai mult decît oricînd, se simte nevoia renașterii spirituale.

În toate timpurile, Biserica a fost profund îngrijorată pentru soarta generației de mîine și pentru urma lăsată de aceasta în istoria acestei țări. Globalizarea spre care tinde societatea de azi aduce mari schimbări în societate, inclusiv în ceea ce înseamnă „valori sacre”, care presupune dragoste față de omul de lîngă tine, dar și față de neamul din care face parte, credință în Dumnezeu, de la care vine tot ajutorul, nădejdea într-un viitor mai bun, respect față de adevăr, bine și frumos.

Veacuri la rînd, religia creștină ortodoxă a fost alegerea poporului nostru, astfel el devenind un popor civilizată cu o cultură înaltă, pentru că a trăit după poruncile lui Dumnezeu, crescînd și educînd suflete darnice, sârtoare la nevoie, pline de milă dragoste și bunătate.

Da! Timpurile se schimbă, marturisesc și cei care, din cauza întunericiiului spiritual și cultural, lăsat peste întreaga suflare a neamului nostru timp de aproape o jumătate de secol, avînd un singur ideal, zic: Să slujim cu abnegație și dăruire – împinse pînă la sacrificiu – neamul și țara din care facem parte. Cine-și mai pune astăzi întrebarea: Ce aș putea face pentru țara mea?

Chiar dacă unele sisteme educaționale promovează calități precum sînt bunătatea, compătimirea, corectitudinea, loialitatea, toleranța și răbdarea, milostenia și grija pentru aproape, acestea dau rezultate doar dacă au la bază principii moral-creștine.

Din Constituția RM reiese că religia creștin-ortodoxă, fiind cheia culturii neamului nostru, este obiectivul cunoașterii și dezvoltării pentru generația în creștere.

Școala, ca instituție de stat, își asumă datoria de a ajuta tînăra generație să cunoască aceste adevăruri existențiale ale credinței noastre, devenind o punte dintre tineri și Biserică, orele opționale de religie fiind un beneficiu, pornind de la lucrurile simple, dar fundamentale, trecînd apoi la lucruri mai profunde, în speranța de a dobîndi în final cetățeanul model.

Religia ca disciplină de învățămînt are, pe lîngă aspectul informativ, un aspect formativ, adică aplicarea în viața cotidiană a cunoștințelor dobîndite.

În centrul episcopal de Ungheni și Nisporeni, pe lîngă celelalte departamente, s-a instituit și departamentul Învățămînt Religios și Catehizare, care

are ca responsabilitate și coordonarea predării religiei în instituțiile de învățământ primar și gimnazial.

În calitatea mea de inspector școlar responsabil de predarea religiei în școli, avînd în subordine Episcopia de Ungheni și Nisporeni cu 4 centre rationale – Ungheni, Nisporeni, Călărași și Hîncești, aș vrea să vă comunic următoarele:

Constatări:

1. În anul de studii 2011-2012, în raionul Ungheni cursul opțional de religie s-a predat în 15 instituții de învățământ: treapta primară – 252 de elevi; treapta gimnazială – 819 elevi – adică 1071 de elevi din 13500, sau 58 de clase (din 12 licee și 38 de gimnazii).

2. În Raionul Nisporeni situația este următoarea: din 33 de gimnazii și 10 licee, religia s-a predat în 15 gimnazii și 4 licee, în total 982 de elevi.

3. În raionul Călărași religia s-a predat în 17 instituții de învățământ din 18 gimnazii și 12 licee – în total 1200 de elevi.

4. În raionul Hîncești s-a predat religia în 34 de instituții de învățământ: în 30 de instituții se studiază religia ortodoxă, în 4 – istoria religilor și o oră pentru 12 copii bapțiști.

În comparație cu anul de studii 2010-2011, ponderea predării religiei în școli a scăzut în raionul Ungheni cu circa 30% (dacă în 2010-2011 disciplina se studia în 22 de instituții, în anul de studii 2011-2012 – în doar 15 instituții). La Nisporeni a crescut cu 60% (dacă în anul 2010-2011 s-a predat în 9 școli, în anul de studii 2011-2012 s-a predat în 15 școli).

Trebuie să menționăm că în unele școli, din capul locului, se încalcă drepturile copilului de a alege benevol această disciplină opțională. Elevii sînt deseori obligați să pledeze pentru o altă disciplină opțională, cum ar fi arta plastică etc.

Realizări:

1. Relația bine întemeiată dintre inspectorul școlar, metodist și Direcția învățământ.

2. Realizarea întrunirilor metodice pentru schimbul de experiență: – 30 septembrie 2010, 28 decembrie 2011, Buciumeni – 2 mai, asistarea la ore (în parteneriat cu dl C. Prepeliță), inspector responsabil din partea Direcției învățământ.

3. Activități culturale cu tematică religioasă; creații literare și poezii publicate de tinerii din școli în revista eparhială „Cuvîntul Ortodox”, lucrări ale copiilor și concursuri corale în cadrul festivalului pascal „Mîinile mamei” și

al celui de Crăciun „Hristos se naște – slăviți-L”, concertul „Pentru mamă” în cadrul conferinței cu tematica „Familia creștină în societatea contemporană” (elevii gimnaziului Buciumeni).

4. Inițierea fondului „Suflet curat”, care va veni în ajutorul elevilor, părinților, profesorilor în cazuri speciale.

Propuneri:

1. Curriculumul urmează a fi revizuit, și anume: temele trebuie simplificate, omițându-se caracterul dogmatic și scolastic. În opinia profesorilor de religie, curriculumul este doar un studiu, avînd puțină viață.

2. Optimizarea școlilor, proces care împiedică mult frecventarea de către elev a orelor de religie. Acolo unde elevii sînt transportați într-o altă localitate pentru studii, ar fi binevenită predarea cursului de Religie în Școala parohială duminicală.

3. Profesorul de religie pentru cultul ortodox trebuie să fie numit în funcție doar la recomandarea preotului din partea locului.

4. Cei care predau această disciplină trebuie să depună mai mult suflet. Este bine ca profesorii să participe la programul liturgic, urmărindu-se astfel formarea unor priceperi și deprinderi de viață religioasă moral-creștină.

5. Acreditarea cu statut juridic a profesorului de religie și calificarea lui prin cursuri de formare și recalificare în cadrul instituțiilor abilitate.

6. Punerea în aplicare a unor proiecte educaționale care să aibă ca obiectiv principal o bună integrare a elevilor în contextul relațiilor sociale, aceștia participînd astfel la propria formare și dezvoltare a personalității.

7. Administrația școlii ar fi bine să propună candidații pentru calificare la disciplina religie.

8. O bună colaborare între conducerea școlii și autoritatea bisericească de care aparține (preotul satului).

Doamne ajută!

*Pr. Sergiu BOLDIRESCU,
metodist, protopopiatul Florești*

Preacucernici părinți, stimați profesori, doamnelor și domnilor,

**„A avea credință înseamnă să crezi în ceea ce nu
vezi, iar răsplata pentru această credință va fi să
vezi ceea ce crezi.” (Fericitul Augustin)**

Omul contemporan își are crezul său: el încearcă să trăiască departe de Dumnezeu, să înveșnicească materia trecătoare, crezând că acolo nu va da seama de faptele sale. Bineînțeles că se înșeală. Astăzi, când frumusețea se prefacă în urâtenie, sănătatea – în boală, bogățiile – în sărăcie, domnia – în sclavie, prin ce oare vom învinge aceste tristeți, această degradare, această disperare, dacă nu prin Credință?!

Secolul al XX-lea rămâne pentru noi unul de mare învățătură, iar istoria lui este plină de file întunecate, ca războaiele mondiale, deportările în Siberia, foametea, bolile, dărâmarea bisericilor, prigonirea credinței. Oare cum a învins acest popor toate greutățile, toate nedreptățile, toate chinurile și suferințele?...

Oare nu prin credință în Dumnezeu? Oare nu învățăturile sfinte, iconița de la piept, rugăciunea pe ascuns, lacrimile au adus poporului nostru mângâiere și l-au ajutat să treacă peste toate greutățile, ieșind biruitor?

Dar iată că prea repede am uitat acele vremuri... Oare problemele de astăzi justifică uitarea trecutului?

Credința a fost izgonită din biserici, din școli, din societate... Însă din sufletul oamenilor nu a putut fi izgonită. Să nu uităm că Religia în școală nu este o disciplină nouă, un program-pilot, ea a fost doar readusă în instituțiile de învățământ, unde a fost prezentă dintotdeauna. Prin ora de Religie nu urmărim să îi transformăm pe elevi în mici teologi, ci să le transmitem niște deprinderi duhovnicești pe care să le păstreze toată viața, pentru că „dacă încercăm să îi îndreptăm când sunt deja mari, se pot rupe”, după spusele unui ierarh român. În zilele noastre, când influențele negative asupra minții umane, în special asupra minții copiilor, ale mass-mediei și ale internetului sunt pregnante, când copiii sunt lăsați în grija bunelor sau chiar de capul lor de la o vârstă fragedă și pot cădea cu ușurință în plasa unor vicii sau pot căpăta deprinderi rele, luarea unor măsuri urgente pentru stoparea sau măcar diminuarea acestor fenomene este imperativ necesară. Din cauza factorilor enumerați mai sus are de suferit și învățământul, deoarece comportamentul

tinerilor nu este întotdeauna unul adecvat. Ei dau dovadă de agresivitate, intoleranță, lipsă de respect și de interes față de tot ceea ce înseamnă acumulare de cunoștințe și formare de deprinderi.

Desigur, predarea Religiei în școli nu are un caracter definitiv la modul absolut, dar influențele ei se manifestă în spectrul în care credința și cunoștințele religioase sînt receptate de cei cărora li se adresează.

Echilibrul și statornicia unei vieți religios-morale se bazează pe actualizarea și comunicarea unor cunoștințe vii, care să fie transmise dinamic, căci doar în acest fel învățatura creștină devine un mod de viață, o stare afectiv-emoțională, un sentiment de pace interioară prin care trăirea religioasă are o finalitate.

Raionul Florești este astăzi unul din primele raioane în ceea ce privește predarea Religiei în școli, acest lucru datorându-se, înainte de toate, colaborării fructuoase a protopopiatului cu Direcția educației Florești până și după anul 2010, când s-a introdus religia în școli.

Astfel, pentru anul de studii 2011-2012, în raionul Florești se atestă următoarea situație:

Instituții, total 53	11 licee	2 școli medii	35 de gimnazii	2 gimnazii-internat	3 școli primare
% predării	100%	100%	97,15%	100%	100%

Procesul educațional la Religie a fost ghidat de 52 de profesori, dintre care:

Cadre didactice	34	65,40%
Preoți	15	28,85%
Cadre bisericesti	3	5,75%

Studii		Cu grad didactic			Fără grad didactic		
Teologice	Laice	Cadre didactice	Preoți	Cadre bisericesti	Cadre didactice	Preoți	Cadre bisericesti
18	34	17	2	-	17	13	3
34.60%	65.40%	32.70%	-	-	32,70%	28.85%	5,75%

Anul acesta au susținut gradul didactic la Religie:

Preoți	1	1,92%
Cadre didactice	-	-
Cadre bisericesti	1	1,92%

În total, situația este următoarea:

Numărul de instituții unde se studiază religia	Numărul de clase		Numărul de elevi	
	Ciclul primar	Ciclul gimnazial	Ciclul primar	Ciclul gimnazial
52	175	252	2969	3850
98,10%	427		6819	

În prezent se încearcă eliminarea orelor de Religie din școli prin redirectionarea elevilor spre alte obiecte, repartizarea orelor opționale pentru alte discipline, împărțirea orelor la mai mulți profesori (există câte 5-6 profesori de religie într-o instituție), îndeplinirea incorectă a actelor de angajare (contractul de muncă) etc.

Stimați colegi!

Văzând cum unii oameni pun astfel de piedici în studierea Religiei, ne întrebăm cu ce sunt ei mai buni ca cei care au prigonit religia până în anii '90? Cum îi va răsplăti Dumnezeu?

Astăzi trăim într-un stat democratic și religia este un drept al fiecăruia. Doar că unii se fac a uita... Oare chiar nu știu nici despre hotărârea de guvern aprobată la 30 iunie 2010?!

Religia este un obiect de studiu opțional pentru elevii claselor 1-9 și este studiată doar după ce părinții sau tutorii legali ai copiilor își exprimă acordul printr-o cerere. Aceasta înseamnă că, dacă există astfel de cereri, nimeni nu are dreptul, nici directorul școlii, nici cadrele didactice, să pună piedici în repartizarea orelor pentru Religie.

Acest lucru nu a fost înțeles de toți, iar unii profesori sau directori cred că ei decid dacă copilul va studia sau nu religia, motivând cu problemele actuale din învățământ.

Stimați colegi!

Predau disciplina Religia de 6 ani și pot afirma cu certitudine că elevilor le place acest obiect, vin la ore cu interes, au o atitudine serioasă față de disciplină. Aceste ore le dezvoltă cele mai frumoase sentimente, le oferă alinare și mângâiere, îi ajută să-și schimbe comportamentul.

Din anul 2011, în cadrul Școlii primare Florești ora de religie se desfășoară într-o sală de clasă special amenajată.

Munca desfășurată într-un asemenea cabinet are bogate valențe formative. Este greu însă, în condițiile actuale, să dotezi un cabinet de Religie cu tot ce ar

trebui să cuprindă. Se poate face totuși, în timp, cu răbdare și cu dragoste, din efort financiar propriu sau cu găsirea altor surse de finanțare.

Cert este că un asemenea cabinet este un loc ideal pentru desfășurarea orei de Religie, pentru confecționarea și colecționarea materialului didactic necesar la orele de Religie sau pentru serbările cu caracter religios din școală, pentru introducerea elevilor într-o „anticameră” a Bisericii.

Impactul unui asemenea cabinet asupra elevilor poate fi de mare amploare, dacă profesorul de Religie știe să manipuleze corect, dozat, materialele avute la dispoziție, însoțindu-le de explicațiile corespunzătoare.

Stimați colegi!

Cunoașterea lui Dumnezeu se dobândește și pe calea cuvântului scris, și aceasta se urmărește și se realizează la ora de religie. Cunoașterea cu mintea trebuie asociată cunoașterii cu inima curată: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (Matei 5, 8).

Omul are nevoie de cunoașterea unor reguli morale și orice regulă trebuie să aibă drept temelie o învățătură de credință. Aceasta este mijlocită tot la ora de religie. Morala nu poate fi despărțită de religie, pentru că ar duce fie la bigotism, fie la anarhie.

În lume există multe religii, dar noi ne-am născut ca popor în religia creștină, în credința noastră ortodoxă. Biserica Ortodoxă a creat opere de artă și păstrează documente ale istoriei poporului nostru, ale permanenței noastre pe aceste meleaguri, a contribuit la formarea limbii noastre; istoria Bisericii noastre Ortodoxe este istoria poporului nostru, istorie care s-a desfășurat în duhul, în gândirea credinței noastre ortodoxe; toate aceste adevăruri trebuie să le cunoaștem încă de pe băncile școlii, dacă vrem să ne păstrăm identitatea națională.

Vă mulțumesc pentru atenție.

Doamne ajută!

METODOLOGIA PREDĂRII RELIGIEI ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR ÎN ANUL DE STUDII 2012-2013

*Valeriu CIUBOTARU,
șef al Departamentului Studii al Mitropoliei
Chișinăului și a Întregii Moldove*

*„Numai servind cu credință Biserica și cu conștiință Țara, ne vom putea
întări și înălța ca popor!”,* spunea unul dintre marii eroi ai neamului nostru,
care s-a jertfit pentru credință, neam și țară.

Mă bucur ca suntem martorii unei lucrări care se cerea inițiată și finalizată cu mulți ani în urmă – revenirea la predarea religiei în școală. Sperăm că întrunirea de astăzi, cu genericul **„Școala și Biserica: parteneriat pentru educație”**, va deveni un **seminar metodologic anual**, destinat **responsabililor de predarea religiei**, seminar în cadrul căruia vom avea posibilitatea atât să punem în evidență reușitele și eșecurile, cât și să trasăm noi obiective în domeniu.

Credința este o virtute care se educă. Această educație trebuie să devină o prezență constantă în familie, școală și în societate, dacă ne dorim să supraviețuim ca popor. Actualmente, pentru a reveni la valorile promovate de credința ortodoxă și pentru a asigura dreptul copiilor și al părinților la o educație religioasă, nu avem alte pârghii decât cele oferite de sistemul de învățământ, care garantează o instruire sistemică pe discipline de studiu. Faptul că școala, în majoritatea cazurilor, se împotrivește cu înverșunare introducerii Religiei în schema orară este justificat de lipsa de informație. Chiar și astăzi, pășind în sec. al XXI-lea, noi insistăm că credința face parte din trecutul întunecat, că a fi credincios înseamnă a fi mărginit, a fi incult. Nu este adevărat! Acestea sunt doar reminiscențe ale propagandei ateiste. Câți dintre noi, pedagogii, au citit operele scriitorilor patristici? Cunoaștem oare că Sfinții Vasile cel Mare, Grigore de Nazianz, Grigore de Nissa, Efrem Sirul, mitropoliții Varlaam, Dosoftei, Bănulescu-Bodoni, Antonie Plămădeală, Nestor Vornicescu și nu în ultimul rând contemporanii noștri: Dumitru Stăniloaie, Arsenie Papacioc, Mircea Păcuraru, Ioan Ică, Dumitru Cornelescu etc. au făcut facultăți la cele mai vestite școli de epocă, unde au însușit cele mai de seamă învățături, întrecându-i pe toți contemporanii lor în științe și virtuți. Un bun creștin este o personalitate cu verticalitate, pentru că el știe de unde vine, cine este și încotro se îndreaptă.

Nu în zădar unul dintre cei mai de văză istorici ai timpului, Nicolae Iorga spunea: „**Sunt creștin ortodox pentru că m-am născut român, sunt român pentru că m-am născut creștin ortodox...**”

Elementul religios este o parte esențială care formează personalitatea umană.

Religia este unul din principalele elemente ale culturii unui popor, nu în zădar toți cei care au râvnit la acest pământ au lovit în credință, limbă, istorie.

Astfel, religia reprezintă unul din cei trei piloni ai existenței: Patria, Credința, Națiunea. În acest context, arhimandritul Iustin Pârvu spunea că „suntem singurul popor european care trăiește încă acolo unde s-a născut. Nu o spun eu, o spune istoria... Singurul popor născut, crescut și educat în granițele sale... Sângele nostru a salvat Europa de furia semilunii și a stat la straja creștinismului.”

Mă întreb și vă întreb pe Dumneavoastră, de ce nu suntem capabili să promovăm și să educăm copiii noștri în aceste valori perene? De ce nu ne mândrim cu faptul că ne-am născut în credința ortodoxă? A fi inițiat din punct de vedere religios înseamnă „a fi educat în acest spirit, a avea capacitatea de a spori educația și de a o continua de unul singur”¹.

Educația religioasă este un complex de acțiuni prin care se urmărește, în mod metodic și sistematic, creșterea moral-religioasă a individului, prin implementarea, în viața și în activitatea acestuia, a valorilor moral-religioase, în vederea dezvoltării armonioase pentru sine, pentru societate și pentru Biserica de care aparține.

Idealul educației creștine este desăvârșirea omului, iar desăvârșirea constă în a nu te opri din creșterea în bine.

Astfel, obiectivele educației religioase sunt în concordanță deplină cu ceea ce ne dorim să devină elevul, ca rezultat al predării disciplinei.

În majoritatea țărilor europene, religia se află în vizorul politicilor educaționale. În opinia noastră, readucerea religiei printre disciplinele ce contribuie la formarea personalității umane trebuie să fie salutăată și susținută.

Onorată asistență, predarea religiei în școală nu este o problemă a Bisericii Ortodoxe, nu este o problemă a Ministerului Educației, ci reprezintă o condiție a existenței noastre ca popor, ca națiune, ca țară.

În anul 2005, după o perioadă de încercări și realizări cât privește predarea religiei și formarea cadrelor în teologie, la insistența ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chișinăului și al Întregii Moldove, a fost creat Departamentul Studii al Mitropoliei Moldovei, având ca obiectiv coordonarea învățământului religios.

¹ Cucos Constantin, *Educația religioasă, repere teoretice și metodice*, Editura POLIROM, 1999, p.13-15.

Astfel, potrivit organigramei, învățământul religios este reprezentat de trei structuri:

- *Direcția învățământ liceal* – seminarelor de teologie ortodoxă;
- *Direcția învățământ universitar* (ciclul I, II) – Academiei de Teologie Ortodoxă;
- *Direcția metodică* – în comun cu Ministerul Educației, a procesului de predare a religiei la treptele primară și gimnazială.

În vederea organizării eficiente a implementării procesului de predare a Religiei, în cadrul Direcției metodice a Departamentului Studii au fost create inspectoratele școlare episcopale și cabinetele metodice din protopopiate. Aceste structuri au menirea să vină în ajutorul profesorului de religie, indiferent dacă este preot, licențiat în teologie sau profesor de limbă și literatură română sau istorie.

Metodistul din protopopiat este specialistul care va contribui la susținerea metodică-didactică a disciplinei Religie, va realiza legătura dintre biserică și școală, colaborând cu responsabilul pentru predarea religiei din cadrul direcției de învățământ. Activitatea metodiștilor va fi coordonată de inspectorul școlar din episcopie și de Direcția metodică, obiectivul nostru fiind formarea profesorului de religie.

Astfel, în anul școlar 2012-2013 vom pune accent pe:

- desfășurarea întrunirilor metodice raionale ale profesorilor de religie, insistând ca acestea să fie organizate cât mai des, dar nu mai rar de 3 ori pe an;
- organizarea de olimpiade și concursuri tematice;
- continuarea pilotării curriculumului și a manualelor de religie creștin-ortodoxă pentru clasele 3-6;
- completarea portofoliului profesorului de religie;
- formarea și utilizarea cabinetelor metodice pentru educație religioasă;
- organizarea taberelor de vară pentru copii și profesori.
- desfășurarea cursurilor de formare și recalificare;

Planul de învățământ

La ora actuală sunt elaborate și aprobate de către Ministerul Educației, de comun acord cu Departamentul Studii al MM, planurile de învățământ pentru cursurile de recalificare și formare continuă a cadrelor didactice. Actualmente avem 12 cereri pentru recalificare la modulul Teologie, dintre care 9 cereri din raionul Ungheni, 2 cereri din Ialoveni și o cerere din mun. Chișinău. Încercăm să completăm o grupă pentru a începe prima sesiune la 01 noiembrie 2012. Ne gândim și la organizarea învățământului la distanță. În Republica Moldova deja există precedente la acest capitol.

Suntem la început de cale și, cum e și firesc, fiecare început este anevoios, însă în pofida greutăților întâlnite, pe alocuri din cauza factorilor de decizie, pe alocuri din cauza indiferenței și a iresponsabilității noastre, considerăm că s-a făcut totuși un pas important în ceea ce înseamnă readucerea lui Dumnezeu în școală.

În acest context, aduc cele mai sincere mulțumiri celor care au contribuit personal la realizarea acestui lucru frumos, îndeosebi doamnei viceministru Tatiana Potâng, doamnelor Eugenia Parlicov, Tatiana Niculce, Tatiana Doibani, Liliana Crețu, Rodica Agafian, Ludmila Nagârneac, Maria Nartea, Tatiana Nagnibideda-Tverdohleb, domnilor Leo Bordianu, Corneliu Prepelită, preoților Vetcislav Cazacu, Pavel Borșevschi, Nicolae Jelihovschi, Dumitru Tolico, Iulian Rașă, Andrei Ursoi, Ioan Pelin, Ilie Munteanu, Nicolae Goreanu, Nicolae Ciobanu, Vasile Ciobanu, Ion Scutaru și mulți, mulți alții.

Pentru anul școlar 2012-2013 ne dorim o conlucrare reală, eficientă între direcțiile raionale învățământ, tineret și sport și inspectoratele școlare eparhiale și cabinetele metodice din protopopiate.

Vrem un Hristos împărtășit copiilor și nu dorim pentru viitor o școală fără Dumnezeu!

Vă mulțumesc pentru atenție!

Așa să ne ajute Dumnezeu!

PREZENTAREA MANUALELOR DE RELIGIE PENTRU CLASELE I-VI

Liliana CREȚU,
autor de manuale, profesoară

„Iubitul meu fiu, mai înainte de toate se cade să cinstești și să lauzi neîn-cetat pe Dumnezeu cel mare și bun, și milostiv”, cu aceste cuvinte își începe învățăturile voievodul Neagoe Basarab către fiul său Teodosie. A-L iubi pe Dumnezeu este cea mai importantă poruncă biblică. Și cine Îl iubește pe Dumnezeu acela își iubește și aproapele. Pentru creștini a-l iubi pe aproape este la fel cu a-L iubi pe Hristos. Iubește-l pe semenul tău în felul următor: nu te mînia pe el, nu-l bîrîfi, nu-i vorbi aspru, iartă-l, răsplătește răul cu bine, comportă-te cu aproapele tău așa cum ai dori să se comporte el cu tine.

Așa cum recomandările medicului se fac pentru însănătoșirea omului, tot astfel și poruncile lui Hristos ne arată modul desăvîrșit de viață.

Pentru a ajunge la sănătatea duhovnicească, credința ortodoxă ne arată modalitatea vindecării și cum să ne eliberăm de jugul păcatelor și al morții. Iată de ce reîntoarcerea religiei între disciplinele care contribuie la formarea personalității umane trebuie salutată chiar dacă există voci care îi contestă dreptul de a pătrunde în zona învățămîntului public.

Omul a fost creat ca să aibă comuniune adevărată cu Dumnezeu. Sfin-tul Nicolae Cabasila scria: „Am primit gîndire ca să-L cunoaștem pe Hris-tos, dorință ca să alergăm spre Acela, am avut memorie, ca să Îl purtăm pe Acela”.

Cu eforturi comune, lumina evangheliei lui Hristos a pătruns în școlile din Republică.

În Biblie citim: *Unul este Învățătorul vostru: Hristos*. Iisus ne spune: *Eu sunt Învățătorul omenirii și am adus învățătura mea din ceruri. Este o învățătură sfîntă, nesară fiecărui om*. Iată de ce Sfînta Scriptură este fără de greșeală. Toată știința nu poate să înlocuiască nici măcar o poruncă a Dom-nului.

La întrebarea: ce vom reuși prin orele de religie creștină, vom răspunde: Îl vom aduce pe Domnul Hristos în școală. Îl vom aduce pe Hristos în inimile copiilor. Iar acolo unde este Hristos este tot Binele, Pacea, îndelunga răbdare, mila, adevărul, dragostea.

Să ne cunoaștem credința – este cea dintîi datorie a fiecăruia dintre noi. Este un respect față de moștenirea spirituală a strămoșilor, este un omagiu

adus tuturor celor care au apărât-o cu prețul vieții, ca noi să afirmăm acum cu demnitate: suntem creștini de două mii de ani. Știm că la Dumnezeu toți sunt vii. De aceea îndrăznesc să afirm că la acest seminar în mod nevăzut asistă și ne binecuvîntează Ștefan cel Mare și Sfînt. Domnitorul este și acum alături de poporul său, ca și altădată. Iar în inimi răsună ultimele cuvinte rostite de Ștefan cel Mare, că ne lasă în grija Domnului. **Dumnezeu nu ne uită niciodată, este bine să nu-L uităm nici noi.**

*Eu vă las în grija mare
Al lui Dumnezeu cel Sfînt
Să stați strajă la hotare
Să păziți acest pămînt*

*Și de veți veda că vine
Vreun dușman nesăbuit
Să strigați atunci la mine
Și voi sări și din mormînt.*

2. Prezentarea manualelor

Cu ajutorul lui Dumnezeu au văzut lumina tiparului manualele de Religie creștin-ortodoxă pentru clasele I-IV. Manualele au fost elaborate conform curriculumului disciplinar avizat de Ministerul Educației. Am consultat specialiști atît în domeniul teologic, cît și pedagogic, pentru ca manualele să corespundă cerințelor pedagogiei contemporane. În paginile acestor cărți, elevii vor descoperi informații interesante despre credință, vor afla soluții concrete la căutărilor lor, răspunsuri conforme cu duhul Evangheliei lui Iisus Hristos.

Noțiuni fundamentale ale credinței creștine dezvoltate în Manuale de Religie creștin-ortodoxă

- Menirea omului este să-L cunoască pe Dumnezeu, să-L iubească și să dobîndească viața veșnică.
- Iubirea față de Dumnezeu și iubirea față de aproape formează miezul credinței creștine.
- Fiecare om este creat după chipul lui Dumnezeu, fiecare este fiu al Lui și frate cu semenul său.
- Chemarea creștinului este de a-L slăvi pe Dumnezeu și de a duce un mod de viață plăcut Domnului.
- Păcatul ne rupe de Dumnezeu, iar plata păcatului este moartea.
- Ne unim cu Dumnezeu prin harul Sfintelor Taine ale Bisericii Ortodoxe.

A educa un creștin înseamnă a forma un om de suflet, un om de sacrificiu și devotament, un om care a părăsit egoismul și a îmbrăcat haina altruismului.

Cine va ști să urce pe Golgota credinței, va ști să urce și culmile eroismului. Cine va fi gata să moară pentru Evanghelie, va ști să moară și pentru Patrie.

Manualele de Religie pentru clasele I-IV au fost structurate pe unități de învățare:

- I. Despre credința creștină
- II. Noțiuni de morală creștină
- III. Noțiuni din Noul Testament.

Elevii în clasele primare vor afla că:

- Dumnezeu a creat din iubire întreaga natură și pe om;
- omul are trup și suflet nemuritor, fiind creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu;
- la început, moartea nu exista și oamenii au fost creați să trăiască veșnic în grădina raiului;
- oamenii au pierdut Raiul și au devenit muritori prin păcatul neascultării de Dumnezeu;
- cele zece porunci ne ajută să deosebim binele de rău;
- Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, Care S-a născut din Fecioara Maria, S-a jertfit pe Cruce pentru răscumpărarea oamenilor din robia păcatului și a morții, iar a treia zi a Înviat;
- după Înălțarea Sa la ceruri, Iisus Hristos a Întemeiat Biserica;
- prin Botez devenim membri ai Bisericii;
- Sfintele Taine sînt lucrări sfințitoare;
- în Biserica Ortodoxă avem șapte Sfinte Taine: Botezul, Mirungerea, Euharistia, Pocăința, Cununia, Maslu, Preoția.

Manualele în treapta gimnazială sînt structurate după următoarele unități de învățare:

- I. Noțiuni de catehism
- II. Noțiuni de morală creștină
- III. Noțiuni din Noul Testament
- IV. Biserica în primele veacuri creștine.

În clasele a V-a și a VI-a elevii vor afla că:

- învățătura despre Sfînta Treime este cea mai importantă învățătură creștină;
- comoara de adevăruri necesare pentru mîntuire este cuprinsă în Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție;
- în sufletul omului se află calități bune și rele: virtuți și patimi;
- începutul oricărei virtuți este Dumnezeu, așa cum începutul zilei este soarele;
- smerenia este virtutea care ne înalță la Dumnezeu;
- este cu neputință să fii creștin fără să trăiești creștinește;
- viața de acum ne este dată pentru a ne pregăti de viața viitoare;
- păcatul îi răpește sufletului pacea, minții – lumina, trupului – neputrezierea, pămîntului – binecuvîntarea;

- prin Taina Mărturisirii Dumnezeu ne iartă păcatele;
- prin Taina Sfintei Euharistii (Împărtășanii) ne unim cu Dumnezeu;
- fericit este acela care poate spune: „Doamne! Fă cu mine ceea ce am făcut eu altora!”;
- prin rugăciune omul vorbește cu Dumnezeu;
- cele mai importante evenimente din Istoria Bisericii Creștine Primare sînt: întemeierea Bisericii, persecuțiile împotriva creștinilor, domnia Sfîntului Împărat Constantin cel Mare, Edictul de la Milan, sinoadele ecumenice;
- creștinismul în ținuturile noastre a fost propovăduit de Apostolul Andrei;
- Sfînta Liturghie este cea mai înaltă slujbă, deoarece, la rugăciunile preotului și a întregii Biserici, Duhul Sfînt preface în mod tainic pîinea în Însuși Trupul lui Hristos, iar vinul – în Însuși Sîngele Lui.

Sperăm că aceste cărți vor fi de folos atît elevilor, părinților, profesorilor, cît și tuturor creștinilor dornici să-și cunoască și să trăiască dreapta credință în Hristos, care este arvuna mîntuirii și a vieții veșnice. Avva Leontie scrie: „*Adevăratul creștin este acela care îl poartă pe Hristos în inima sa*”. Iar Sfîntul Nicolae Velimirovici ne sfătuie: „Domnul Iisus Hristos este începutul zidirii, începutul mîntuirii, începutul învierii. Oriunde în lume se vrea începerea vreunui lucru bun, cu Hristos trebuie să se înceapă. Oricine dorește să elimine răul din propria familie, din sat, oraș sau din întreaga lume, cu El trebuie să înceapă. Și oricine dorește să zidească bunăvoință, pace și dragoste în propria familie, țară sau întreaga lume, numai cu El trebuie să înceapă. Hristos este Singurul Semănător al Binelui în ogorul întregii lumi” (Sfîntul Nicolae Velimirovici).

Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu!

Anexe

Creștinismul este un mod de viață întrupat prin fapte

Astăzi, demnitatea umană și valoarea veșnică a sufletului sunt subminate de obsesia profitului și a plăcerilor imediate. În acest context, pedagogul Foerster menționează: „Vorbim despre progres, tehnică, dar n-am rămas noi oare în stagnare în ce privește stăpînirea instinctelor naturale? Sufletul nostru cu toată știința lui se destramă, se diminuează. Se uită izbînda omului interior, stăpînirea de sine, iubirea, altruismul. Cea dintîi sarcină a educației este, neapărat, o întoarcere la viața internă”. Despre actualitatea acestor cuvinte ne vorbește și strigătul sufletului unei adolescente, din scrisoarea pe care am preluat-o dintr-o revistă ortodoxă.

Scrisoarea unei adolescente: „Noi suntem încă vii, dar nu mai existăm”

„Aș vrea ca scrisoarea mea să fie citită de tineri: fete și băieți. Dar aș vrea ca aceasta să fie citită și de adulți, de cei care și-au luat asupra lor responsabilitatea să hotărască pentru noi, tinerii, ce ne este de folos și ce nu.

Mă numesc Olga. Am 18 ani. De doi ani sufăr de o boală venerică într-o formă gravă. În spital nu sunt singură, am prieteni care sunt la fel ca mine. Acum privesc lucrurile altfel decât înainte.

De ce voi, adulții, ne-ați lăsat pe noi, copiii voștri, în voia sorții? De ce ne-ați sedus cu tot felul de materiale pornografice, cu sex, cu droguri? Voi ați permis înmulțirea numărului de homosexuali și tolerați desfrâul. Ați hotărât să vă distrați, să vă satisfaceți demonismul, iar noi murim.

Noi ne stingem încet și nu trebuie să ne mințiți. Noi nu vom mai putea iubi curat pe nimeni, nu vom avea familie, nu vom avea copii. Știți ce se întâmplă cu generația care a venit după voi? Deși suntem în viață, noi nu mai existăm. Când văd pe stradă bătrâni, mă învăluie un sentiment ciudat, în care se îmbină amărăciunea, mânia, invidia, neputința de a mai schimba ceva. Este prea târziu. Noi nu am știut ce înseamnă „feciorie”, „rușine”, „morală”. Toate aceste noțiuni au dispărut. Noi nu le-am cunoscut, dar voi? Voi ați știut! Ne-ați lipsit de copilărie și ne-ați furat viitorul. Voi veți ajunge până la vârsta de 70 de ani, iar noi, noi vom muri de tineri! De ce? Pentru ce? Patru dintre prietenii mei nu mai sunt. Ne îngropăm unii pe alții.

De ce nu ne-ați avertizat, de ce ați tolerat programele de „sex protejat”?! Mai bine să deștelenim pământul, să arăm, să săpăm, dar să fim vii!

Când eram mici, nu știam de unde se iau copiii. Credeam că îi aduce barza. Mai bine rămâneam neștiutori. Voi ne-ați pervertit, ne-ați „deschis ochii” încă din școală, ne-ați învățat cum să facem sex în mod „civilizat”, ne-ați demonstrat filme, ne-ați dat broșuri. Și continuați să faceți asta cu alți copiii. Opriti-vă! Încetați!

Cât de recunoscătoare aș fi fost acum celui care mi-ar fi aplicat câteva bătăi atunci când încă mai puteam fi salvată. Dar acum e târziu...

Cei care mai puteți face ceva, opriti fărădelegea! Noi am fost deja striviți...”

P.S. Sfântul Ioan Gură de Aur scrie: „Răul nu poate fi îndepărtat din lume, din pricină că nici un om nu are grijă de copii, nimeni nu le spune despre curăția trupească, feciorie, nimeni nu-i învață să disprețuiască averile, măririle, nimeni nu le vorbește despre poruncile ce sunt vestite în Scripturi”.

Iisus Hristos este Viața și Izvorul vieții. El a venit în lume ca să ne cheme pe oameni la o viață nouă, sfântă, dumnezeiască, să ne facă fii ai luminii și moștenitori ai împărăției cele veșnice.

Astăzi, mai mult ca oricând, tineretul trebuie să-L cunoască pe Hristos și să se împărtășească neconținut din comoara învățăturilor Sale nemuritoare.

Tineretul a fost întotdeauna capabil de jertfă, de dăruire, de abnegație pentru neam și pentru credință. Dacă am străbătut prin veacuri de întuneric spre lumină, aceasta s-a datorat tineretului care, nu o dată, și-a vărsat sîngele pentru neam și credință.

Vă propunem un interviu cu elevi care studiază religia creștin-ortodoxă. Iată ce ne spun tinerii care L-au cunoscut pe Domnul Hristos.

Întrebare:

- Ce studiați la orele de religie?

Răspuns:

La lecție învățăm multe pilde ale Domnului Iisus Hristos, cum să ne comportăm în biserică, societate, familie. Învățăm cum să fim adevărați creștini.

- Toți așteaptă cu nerăbdare orele de religie pentru că aici îți găsești liniștea sufletească.

- Pildele pe care le învățăm sunt un bun îndrumar în viață. De mici copii noi trebuie să urmăm sfinților care ne ajută cum să ajungem mai bine la Dumnezeu.

Sfântul Antonie cel Mare spune: „Cel ce poate împlinzi pe cei neînvățați ca să iubească învățătura și îndreptarea *făcător de om* trebuie să se numească.” Dorim ca toți care vor studia religia creștină să ajungă „făcători de oameni”.

Disciplina care sfințește universul

În unul dintre numerele ziarului „Scara spre cer” am propus chestionarul „Ora de religie”, pe care îl reproducem mai jos pentru cei care nu au citit ziarul respectiv.

- 1. În clasa ta se predă religia?*
- 2. Pentru tine lecția de religie este una deosebită sau se aseamănă cu celelalte?*
- 3. Ce te-a impresionat în special la lecțiile de religie?*
- 4. Obișnuiești să mergeți cu clasa la biserică?*

5. *Ce rugăciuni îți plac mai mult să le rostiești?*

6. *Comentează fraza evanghelică: “Și ce folosește unui om să câștige toată lumea, dacă își pierde sufletul?” (Marcu 8, 36).*

Ne-au bucurat elanul și responsabilitatea cititorilor noștri, de felul în care au reacționat la chestionar. Publicăm în continuare cele mai relevante răspunsuri.

1. Sunt fericit că mi s-a oferit acest Dar fără de preț – ora de religie. Aici mintea și sufletul îți sunt înălțate către cer la Preabunul Dumnezeu. Inima și se umple de o dragoste dumnezeiască și lacrimile se preling nevăzute.

Alexandru CHIORESCU, cl. a IV-a (Sărata Veche, Fălești)

1. Religia este disciplina care sfințește universul.

3. În timpul lecțiilor de religie simt căldură sufletească, privind la icoana din clasă. Îmi pare că Dumnezeu asistă la lecție și ne ascultă cu drag rugăciunile pe care le spunem din toată inima.

6. Noi suntem cea mai reușită creație a lui Dumnezeu și în viața aceasta, dăruită de El, trebuie să luptăm pentru a câștiga viața veșnică.

Susana-Lilia CHIMACOVSCI, cl. a VII-a (Cotuijeni, Briceni)

Antonina SIMAC (Recea, Strășeni)

1. Ora de religie este cea mai bună lecție dintre lecțiile pe care le avem.

Ecaterina ȚINEVSCI (Todirești, Ungheni)

2. La ora de religie am învățat multe lucruri folositoare pentru suflet pe care nu le știam. După ce se termină lecția, aștept cu nerăbdare să trecă săptămâna.

4. Da, obișnuim să mergem cu clasa la biserică.

Livia ORAC, cl. a VII-a (Trinca, Edineț)

3. M-a impresionat că dna profesoară ne numea îngerași.

Diana CERNEI (Rezina)

2. Fiecare lecție de religie este deosebită și unică, fiindcă aflu ceva nou, ziditor pentru suflet.

3. M-au impresionat povestirile despre mucenicii, care chiar și cu prețul vieții au mărturisit credința adevărată.

4. Din păcate nu, dar va fi foarte bine și plăcut lui Dumnezeu, dacă vom merge.

5. Nu pot spune că o rugăciune îmi este mai dragă decât alta. Pe toate îmi place să le rostesc, fiindcă prin rugăciuni comunic cu Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu Îngerul Păzitor și cu Sfinții.

Victoria COSTIN (Elizaveta, Bălți)

4. Ne străduim cu unii colegi să mergem la biserică în duminici și de sărbători.

5. Rostesc cel mai mult rugăciunile „Împărate ceresc...”, „Tatăl nostru”, „Rugăciunea către Îngerul Păzitor”, „Născătoare de Dumnezeu...”, „Cuvine-se cu adevărat...”, „Crezul”, „Psalmul 50”, „Împărate ceresc” și „Rugăciunea lui Iisus” („Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pre mine păcătosul”).

Maria RAILEAN, cl. a IV-a (Tocuz, Căușeni)

2. Ora de religie nu seamănă cu nici o altă lecție.

Alina PAIU (Măgura Nouă, Fălești)

2. Lecția de religie este deosebită, interesantă și ne deschide sufletul către Dumnezeu.

4. Da, mergem cu clasa la biserică și ne place foarte mult.

Rada GAINA, cl. a V-a (Copceac, Ștefan Vodă)

1. Învăț religia din cl. a VIII-a.

3. Mă impresionează istorioarele povestite de doamna profesoară, care conțin povețe și îndrumări.

5. Toate rugăciunile sunt frumoase, dar neprețuit pentru mine este “Simbolul Credinței”.

6. Nici o bogăție materială nu se poate compara cu bogăția spirituală. Omul trebuie să se îngrijească de sufletul său, să trăiască în rugăciune, să fie smerit, să aibă frică de Dumnezeu. Credința în Dumnezeu e calea spre mântuire.

Ina BÂZDÂGA, cl. a IX-a (Trinca, Edineț)

Interesante sunt și răspunsurile trimise de: Dumitru PARASCAN (Todiștești, Ungheni), Silvian DARII, cl. a VII-a (Semeni, Ungheni), Andriana BALAMATIUC, cl. a V-a (Sărata Veche, Fălești), Măriuța ISTRATI (Zubrești, Strășeni), Elena COJOCARU, cl. a VI-a (Pietrosu, Fălești) și Maria SPINEI (Bădiceni, Soroca).

Cu câte un titlu de carte ortodoxă au fost premiați: Ina BÂZDÂGA, cl. a IX-a (Trinca, Edineț), Victoria COSTIN (Elizaveta, Bălți) și Susana-Lilia CHIMACOVSCI, cl. a VII-a (Cotiujeni, Briceni)

Doamne ajută!

DIN EXPERIENȚA IMPLEMENTĂRII RELIGIEI ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Un sfânt lăcaș spre ridicarea noastră

Vitalie DOGOT,
directorul Școlii nr. 59, mun. Chișinău

Asemenea zile ca cea de astăzi în viața omului sunt puține. Nu în toată ziua avem ocazia să participăm la sfințirea unui sfânt lăcaș. A fost un eveniment deosebit și au participat diferiți oameni: clerici, profesori, elevi și părinți. evenimentul de astăzi este unul extraordinar și are o semnificație multiplă, pentru că acest sfânt lăcaș se află în incinta unei instituții de învățământ. Ideea a aparținut părintelui Serafim, dar am acceptat-o din start, înțelegând rolul benefic al religiei în educația tinerei generații.

Credința – o punte de legătură între generații

Copii noștri sunt înțelegători. Tot timpul copii au fost buni, noi, maturii, suntem de altă plămădeală. La lecții le vorbim despre spirit, dar bietul copil, până ajunge acasă sau până are ocazia să intre într-un sfânt lăcaș, uită ceea ce a auzit de la profesori. Odată cu deschiderea acestui paraclis, lucrurile se vor schimba. Aflându-se în incinta școlii, copilul are posibilitatea să intre într-un spațiu sacru, cu icoane, cu miros de tămâie, unde cele auzite se fixează cu simțurile văzului, al mirosului și tactil – prin sărutarea sfintelor icoane.

Copilul este pătruns în adâncul sufletului de adevărul care îi va fi de folos toată viața. Sunt convins că, în acest mod, noi putem să educăm un om adevărat, pentru că fără componenta religioasă, educația oferită unui copil, fie în școală, fie în familie, este incompletă. Și acest lucru îl înțelegem foarte bine noi, maturii, ce înseamnă un om fără credință în Dumnezeu.

Slujba sfințirii a avut loc în ziua cinstirii Sfinților Trei Ierarhi, care sunt patronii învățământului teologic, pentru că toți trei au avut o vastă pregătire intelectuală pentru acele vremuri. S-au instruit în cele mai prestigioase școli ale timpului, astfel încât cultura lor teologică a rămas peste ani ca model de urmat pentru slujitorii altarului. Cu rugăciunile lor, Bunul Dumnezeu să reverse harul Său peste instituția noastră spre luminarea minților elevilor noștri

pentru a însuși cât mai bine materia și să crească cetățeni buni și creștini exemplari.

Acest lăcaș sfânt este un pilon, un punct de reper pentru viața întregului colectiv, a profesorilor, a copiilor care învață aici, dar și a părinților lor. Credința este o punte de legătură între generații și noi avem obligația să-i pregătim duhovnicește pe copiii noștri, să le facem bagajele credinței, să nu-i lăsăm dezbrăcați sufletește în fața timpurilor de foamă spirituală, care, nu este exclus, se pot reîntoarce.

Un pas către Mântuitorul Iisus Hristos

Drumul către această zi a fost unul anevoios, cu obstacolele inerente unei acțiuni de acest gen. Piedici obiective și subiective au fost destule. Cu anumite greutateți am găsit, până la urmă, înțelegerea convenită la persoanele cu răspundere de procesul educațional. Și, pe această cale, vreau să le aduc mulțumiri pentru înțelegere și sprijinul acordat.

Astăzi este o zi mare pentru că, pe lângă ziua de duminică, îi sărbătorim și pe Sfinții Trei Ierarhi. Este o zi remarcabilă pentru școala noastră. Parafrazându-l pe împăratul David vom spune că rugăciunea noastră este tângie înaintea Domnului. Rugăciunile făcute pentru acest sfânt lăcaș să fie de folos elevilor și profesorilor. În Evanghelia de astăzi am văzut că pe lângă fiul risipitor, care și-a cheltuit toată averea într-o țară îndepărtată și s-a întors acasă sărac și gol, tatăl mai are un fiu, unul ascultător, harnic și cuminte, care nu ieșea din cuvântul său. Dar ce face acest fiu? Cu toate că era drept, el își urăște fratele și îl judecă chiar și pe tatăl său. Noi vedem deseori în elevii noștri, care sunt buni și învață bine, niște lucruri ascunse, ca și la cel de-al doilea fiu. Datoria noastră de pedagogi este să observăm aceste lucruri și să le arătăm calea dreaptă, bineplăcută lui Dumnezeu, de folos lor și aducătoare de bine și armonie în societate. Trebuie să depistăm aceste lucruri și împreună cu slujitorii Bisericii să ajutăm la buna creștere a tinerei generații.

Recent am serbat câteva dintre sărbătorile mari creștine: Botezul Domnului, apoi Sfântul Ioan Botezătorul, care au fost prăznuite în cursul săptămânii, și copiii noștri au avut ocazia să intre aici, în acest paraclis, și să asculte rugăciunile. Vă spun cu certitudine, elevii au fost foarte mulțumiți. Au stat atenți, cu lumânări în mână și meditau la lucrurile sfinte care se rosteau în biserică. Cum și astăzi sunt aici mulți elevi care au înțeles de la părinți, din cei șapte ani ai lor de acasă, că a fi creștin este o bucurie pentru viața noastră, în care nu vom fi niciodată singuri, ci împreună cu Dumnezeu. Spun Părinții Bisericii că noi, dacă facem un pas, Mântuitorul Iisus Hristos îi face pe ceilalți 99

și vine grăbit spre întâmpinarea noastră, pentru a ne ajuta. Prin sfințirea de astăzi, noi am făcut un pas către Mântuitorul Iisus Hristos. Să nu uităm ce ne sfătuiesc aceiași Sfinți Părinți că: de câte ori vom cădea, de atâtea ori să ne ridicăm. Acest sfânt lăcaș este spre ridicarea noastră, a tuturor: a profesorilor, a elevilor și a părinților lor.

Lecția cimitirului

Sfântul lăcaș are o menire specială, și anume: să ne ajute să ridicăm mintea noastră către Dumnezeu. În general, când ajungem în cimitir, la înmormântarea cuiva, devenim brusc foarte „filosofi”, medităm la ce înseamnă viața, constatăm că nimic nu are valoare, că, din acest moment, vom fi mai bun ș.a.m.d. Dar ieșind din cimitir, uităm la ceea ce am meditat și devenim iarăși iubitori de cele lumești și trecătoare. Lecția cimitirului este că viața pământească e vremelnică. Însă dacă o folosim cu înțelepciune, timpul rezervat vieții noastre îl transformăm într-o pregătire pentru viața veșnică. Acest sfânt lăcaș ne va ajuta pe toți în această pregătire.

După „Misionarul”, februarie 2012

DISEMINAREA EXPERIENȚEI DE IMPLEMENTARE A CURRICULUMULUI DE *RELIGIE* ÎN RAIONUL UNGHENI

Corneliu PREPELIȚĂ,
specialist principal DRÎTS Ungheni,
responsabil de predarea Religiei

Marele pedagog și gânditor al neamului, Onisifor Ghibu, spunea: „Numai acela care știe a păstra zestrea sufletească primită de la părinții săi merită să fie respectat”.

Omenirea se dezvoltă și evoluează prin cultură și civilizație. Veacuri de-a rândul, poporul nostru și-a crescut tineretul, generație de generație, potrivit poruncilor lui Dumnezeu, porunci care în toate timpurile au stabilit ordinea și buna conviețuire între oameni. În baza lor se cresc și se educă suflete darnice, săritoare la nevoie, pline de milă, dragoste și bunătate.

Educația religioasă a demonstrat în timp, dar și în prezent, potrivit multiplelor opinii ale pedagogilor care implementează cursul de educație creștin-ortodoxă, rolul său benefic în formarea unei personalități oneste și responsabile. Omul în formare are dreptul la o elementară instruire și educație religioasă, pentru a conștientiza cele mai importante principii de viață, pentru a putea preveni și soluționa problemele cu care se confruntă în procesul de devenire, pentru a-și putea spori puterile morale în lupta cu viciile.

În toate timpurile religia a avut rolul de „educatoare a omenirii”. Religia nu lipsește din nici unul dintre marile sisteme pedagogice ale popoarelor civilizate și creștine. Profesorul de religie are nu doar scopul să împărtășească cunoștințe, ci și îndatorirea să zidească suflete, să formeze caractere morale. Copii sunt razele de la răsăritul soarelui, care îmbrățișează idealul spre mai bine și speranța de fericire.

În anul școlar 2011-2012, în conformitate cu Planul-cadru, Religia are același statut de disciplină opțională, pentru învățământul primar și gimnazial fiind rezervată câte o oră pe săptămână. Noua disciplină școlară se bazează pe revelația divină și îi conduce pe elevi spre cunoașterea lui Dumnezeu. Fără a neglija educația religioasă primită în familie și la Biserică, noul cadru formal de instruire și educație creștină va avea un impact mai puternic asupra personalității copilului.

Studierea Religiei ca disciplină școlară este generată de contextul social actual, în care Biserica își manifestă preocuparea pentru aprofundarea conți-

nutului moral-religios, ca și pentru valorificarea valențelor formativ-educative ale acestui domeniu.

În conformitate cu Hotărîrea Guvernului nr.596 din 2 iulie 2010, disciplina Religia este inclusă în schema orară școlară a instituțiilor de învățământ primar și gimnazial, cu începere de la 1 septembrie 2010, și este predată opțional, în baza cererii părinților sau a tutorilor legali ai elevilor. În primul an de implementare a disciplinei școlare, elevii studiază un curs introductiv, care le va asigura un nivel suficient de cunoaștere a conceptelor și categoriilor de bază, necesare pentru a urma cursul la nivelul clasei de studii.

Astfel, în anul de învățământ 2011-2012, disciplina Religia a fost predată în 15 instituții de învățământ primar și gimnazial din raionul Ungheni, la 1071 de elevi, dintre care 252 – în treapta primară și 819 – în cea gimnazială (58 de clase), în baza cererilor părinților sau ale tutorilor legali ai elevilor, specificându-se cultul la care aceștia aparțin. Aceste ore au fost ținute de 5 preoți, 2 pedagogi cu studii teologice, 9 pedagogi de alte specialități. Prin comparație, în anul de studii 2010-2011, primul an de implementare a cursului, disciplina a fost predată în 23 de instituții, la 73 de clase cu un total de 1450 de elevi. Cauza principală a scăderii numărului de instituții unde se predă religia este lipsa manualelor și a caietelor de religie, deși dorința de a fi predată există și în prezent.

În conformitate cu Ordinul ministrului educației nr.714 din 7 septembrie 2010 „Cu privire la grupul de lucru pentru elaborarea curriculumului la Religie, curs introductiv”, din raionul Ungheni au fost delegați 3 profesori, cu sprijinul cărora am organizat, la 30 septembrie 2010, un seminar metodic pentru persoanele care predau acest curs în instituțiile de învățământ din raion.

Conform planului managerial al Direcției de învățământ Ungheni pe anul de studii 2011-2012, am introdus inspecția tematică „Eficiența implementării cursului de Religie în instituțiile de învățământ”, în cadrul căreia au fost monitorizate toate instituțiile unde se predă Religia. Profesorii de religie care predau în treapta primară, și așa menționa aici pe Maria Roman (Liceul Teoretic „D.Cantemir”), Dora Jitariuc (Gimnaziul Buciumeni), Nina Pântea (Gimnaziul Frăsinești), le demonstrează copiilor prin lecțiile pe care le desfășoară că Dumnezeu este totul, dar el ne-a lăsat liberi, să alegem de sine stătător să păzim poruncile Lui, deoarece copiii la această etapă de dezvoltare nu înțeleg fenomenele fără un scop bine definit. Profesoarele le aduc elevilor exemple vii din viața sfinților și pilde evanghelice, ținând cont de faptul că la această vârstă copiii sunt în căutarea unei identități și pot aluneca rapid în confuzie.

În luna octombrie 2011, ca specialist responsabil de predarea religiei, am

fost invitat în județul Vaslui, România, la un seminar-schimb de experiență privind predarea religiei în instituțiile de peste Prut.

La 28 decembrie 2011, în parteneriat cu metodistul din protopopiatul de Ungheni, părintele Andrei Ursoi, am organizat un seminar metodic și de formare, la care au participat profesorii și preoții care predau disciplina Religia din raioanele Ungheni și Nisporeni. Scopul principal al seminarului a fost realizarea unui schimb de experiență pedagogică în cadrul predării orelor de religie. Am avut drept invitați speciali pe domnul V.Cibotaru și doamna A.Levința, care au vorbit despre statutul, importanța și specificul educației religioase în învățământul din Republica Moldova, precum și pe Părintele Dumitru Tolico, care a vorbit despre aspectele metodologice privind predarea religiei în școală.

La 2 mai 2012 am organizat un alt seminar metodico-practic în gimnaziul Buciumeni, în cadrul căruia profesoara Dora Jitariuc a desfășurat o oră demonstrativă în clasa a IV-a cu subiectul „Să ne îngrijim de trup și suflet”, apoi o activitate extrașcolară închinată sfintelor sărbători de Paști.

În final aș menționa că educația religioasă este un complex de acțiuni prin care se urmărește, în chip metodic și sistematic, dezvoltarea moral-religioasă a individului, prin implementarea în viața și în activitatea lui a valorilor moral-religioase, în vederea dezvoltării armonioase a personalității, pentru sine, pentru societate și pentru Biserică. Idealul educației religioase pe care îl promovează cadrele didactice este formarea personalității morale, apte să săvârșească în mod constant și motivat binele. Scopul final al evaluării la care tind pedagogii nu este de a stabili din afară cât de mare este credința elevului, ci de a-l face pe acesta să se interogheze, să se aplece spre sine, spre credința sau necredința sa.

Având în vedere cele menționate mai sus, aș putea afirma că implementarea cursului de religie în raionul Ungheni se realizează cu succes, datorită unui parteneriat foarte strâns cu părintele Andrei Ursoi, metodist în protopopiatul de Ungheni.

Permiteți-mi să închei cu celebrele cuvinte ale Sfântului Ioan Gură de Aur: „A educa înseamnă a purta grijă de copii și de tineri în ce privește curățenia sufletească și buna cuviință, a crește pe copil moral, om drept, a-l crește în evlavie, a avea grijă de sufletul lui, pe scurt a te îngriji de mântuirea sufletului său”.

ȘCOALA DUMINICALĂ DE PE LÂNGĂ PAROHIA SF. DUMITRU DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU

*Nicolae FUȘTEI,
doctor în teologie, doctor în istorie,
profesor de religie la Școala parohială de pe lângă biserica
Sf. Dumitru din mun. Chișinău*

Ne bucură faptul că, în sfârșit, de câțiva ani încoace, în unele școli din țara noastră se predă religia.

Dar, cu regret, până și astăzi o mare parte dintre profesorii școlari și chiar universitari consideră religia o tradiție populară, un fel de folclor la care ținem pentru că așa au făcut părinții noștri. Este evident că acești profesori nu sunt în stare să înțeleagă că religia este o parte a ființei noastre, a celor care spunem la Sfânta Liturghie: „Pe noi înșine și unii pe alții, și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”. Și nu cred că în lume situația se va schimba spre bine, că societatea va deveni mai religioasă. Din contra, situația se va înrăutăți cu cât țara va fi nevoită să accepte așa-numitele valori „general umane”, care, apărând drepturile minorităților, discriminează cu ușurință drepturile majorității.

La acest capitol îmi amintesc de un seminar de educație religioasă în școală, organizat la Chișinău, cu participarea profesorilor de religie din mai multe țări din Europa. A fost prezentă și o profesoară din Marea Britanie, care afirma în discursul său că rolul profesorului de religie este ca elevul să devină mai credincios, rămânând musulman, hindus, creștin sau de altă religie. Atunci am avut nesăbuința să-i spun: „Doamnă, dar oare cuvintele Mântuitorului: «Drept aceea mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și Fiului și Sfântului Duh» (Matei 28, 19-20), nu ne îndeamnă să-i aducem pe toți la credința noastră creștină?”

Doamna a început să plângă și mi-a răspuns printre lacrimi: „Domnule profesor, prin ceea ce trecem noi acum, peste câtva timp veți trece și Dumneavoastră.”

Acum regret că am fost atât de dur cu acea profesoară și înțeleg că avea dreptate.

Deși acum în școli se predă încă religia ortodoxă, la ore se vorbește încă despre învățătura sau dogmele Bisericii Ortodoxe, aceasta, cu siguranță, nu va dura mult timp, iar într-un viitor apropiat elevii vor putea lua cunoștință doar de aspectele culturologice ale religiei. Așa cum se întâmplă astăzi în școlile din Rusia, unde elevii pot frecventa așa-numitul curs de „Baze ale ortodoxiei”.

Dar încă nu este totul pierdut. Mai avem posibilitatea să inițiem copii în credința ortodoxă prin înființarea unor școli duminicale, școli de catehizare sau școli parohiale. În prezent, în cadrul acestor școli elevii ar putea studia mai profund credința ortodoxă, iar pe viitor, când lecțiile de religie vor avea un caracter pur culturologic, școlile de pe lângă parohii vor putea iniția copiii în fundamentele credinței.

Trebuie să menționăm că unele parohii au înțeles acest lucru și au început să activeze în domeniu, acumulând deja o experiență bogată și cu roade frumoase. Prin cuvântul „roade frumoase” avem în vedere nu doar biserici pline de enoriași, ci și familii care și după ieșirea din locașul de închinăciune continuă să trăiască conform învățaturii Sfintei Scripturi și a Sfintei Biserici. În orașul Chișinău, exemple de asemenea parohii sunt *Sfântul Dumitru*, *Sfântul Gheorghe* și *Sf. Ioan cel Nou de la Suceava*. Aceste parohii au reușit să organizeze viața în cele sfinte a enoriașilor săi, prin deschiderea școlilor duminicale pentru adulți și copii.

În continuare mă voi referi la școala duminicală de pe lângă parohia *Sf. Dumitru* din Chișinău.

Chiar de la reactivarea parohiei (1990), aici au început și lecțiile de educație religioasă, care erau ținute de către părintele-paroh Pavel Borșevschi chiar în mijlocul bisericii.

Este semnificativ faptul că și acum, la o sută de ani de la fondarea parohiei, pe primul plan este pusă nu reconstrucția clădirii, ci instruirea religioasă a poporului. La fel ca în 1893, reconstrucția bisericii va dura încă mulți ani, dar de la bun început aici funcționează o școală duminicală.

Odată cu mărirea numărului de elevi, în munca de catehizare se include și preteasa Natalia Păduraru (1990-1993), care devine a doua profesoară la școala duminicală de pe lângă parohia *Sf. Dumitru*. Apoi în munca de educare religioasă se încadrează și viitorul părinte diacon Sergiu Onescu (1993-1995), pe atunci profesor de engleză la Liceul *Ion Creangă* din Chișinău.¹

La început, orele de catehizare erau susținute în localul bisericii, după slujba de duminică sau, uneori, sâmbătă seara. Apoi, după ce s-a mărit numărul credincioșilor și numărul trebuințelor, lecțiile erau ținute în încăperi auxiliare, în clopotniță sau chiar în curtea bisericii. O perioadă de timp erau închiriate câteva săli la grădinița de copii din apropierea bisericii.

Însă din anul 2000 elevii școlii parohiale au posibilitatea să învețe în clase spațioase, luminoase, special amenajate în clădirea special destinată acestei activități.

Cu timpul numărul elevilor a crescut, încât a fost nevoie ca în procesul

¹ Astăzi profesor la Liceul român-englez *Prometeu* din Chișinău.

educativ să se angajeze și alte persoane. Din 1993 aici activează absolventul Academiei Teologice din Moscova dr. Nicolae Fuștei,² absolvenții Universității de Stat din Moldova dr. Anghelina Savin³ și Doina Tolico⁴, absolvenții Academiei Teologice din Chișinău diaconul Nicolae Bujor și preotul Dumitru Tolico⁵, absolventa Institutului de Arte din Chișinău Victoria Bejenaru, studentul Institutului Teologic *Sf. Tihon* din Moscova Serghei Sajin, absolvenții Seminarului Teologic din Chișinău Ghenadie Țurcanu și Iurie Pânzaru.

După cum vedem, corpul profesoral de la școala *Sf. Dumitru* din Chișinău este compus din persoane competente în materie de teologie și de pedagogie. Poate tocmai din aceste considerente numărul învățăceilor crește pe an ce trece.

Actualmente la școala duminicală (de catehizare) *Sf. Dumitru* activează patru clase cu predare în limba română, două clase cu predare în limba rusă și o clasă în care copiii sunt inițiați în tainele cântecului bisericesc sub îndrumarea profesoarei Tatiana Jechiu. Copiii din ultima grupă organizează deseori concerte pentru enoriași, precum și participă la diferite concursuri dedicate sărbătorilor religioase, învrednicindu-se de mențiuni bine meritate. Clasa de muzică sau „corul mic” nu este o realitate întâmplătoare în școala parohială. Dintre mijloacele pedagogice pe care le poate folosi Biserica în lucrarea sa de educare a credincioșilor, cântarea este, desigur, unul dintre cele mai puternice. Însemnătatea ei se bazează pe emoția puternică și influența covârșitoare pe care o are asupra omului. La grecii antici muzica și cântarea erau parte integrantă a culturii generale elementare, pentru că se credea că ritmul are o influență asupra sufletului, dându-i o măsură, o dispoziție armonică. Sfânta Scriptură consideră că influența muzicii asupra omului este imensă: „David, luând harpa, cânta și lui Saul îi era mai ușor și mai bine și duhul cel rău se depărta de el” (I Regi, 16, 23).

Biserica creștină a folosit muzica vocală chiar de la începuturile sale. Iisus Hristos și ucenicii, „după ce au cântat laude, au ieșit la Muntele Măslinilor” (Mt. 26, 30). Fericitul Ieronim, în scrierile către Leta și senatorul Gaudențiu despre educația fetelor, susține că pentru educația copiilor trebuie să fie întrebuițată muzica, iar Clement Alexandrinul afirmă în Stromate că muzica este „o podoabă și o punere în ordine a moravurilor creștine”.⁶ Putem

² Profesor la Academia Teologică din Chișinău, cercetător la Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei.

³ Doctor conferențiar la Universitatea Liberă Internațională, cercetător la Institutul de Lingvistică al Academiei de Științe a Moldovei.

⁴ Profesor la Universitatea de Stat din Moldova.

⁵ Profesor la Academia Teologică din Chișinău.

⁶ C.f. Gh. Onica. *Cântarea bisericească ca mijloc de educație religioasă a poporului*, în *Luminătorul*, nr. 11, 1930, p. 678.

presupune că o școală parohială bine orânduită va fi frecventată de mulți copii ce vor deprinde unele cântări pe care mai târziu le vor cânta în timpul serviciului divin. Astfel, cu timpul, tot mai mulți enoriași vor ști cântările bisericești și, treptat, toți se vor obișnui să participe activ la slujbele religioase. Dar pentru succesul deplin al acestui lucru este necesar ca în toate parohiile copii să fie inițiați în tainele cântecului sacru.

După cum am menționat, corul de la biserica *Sf. Dumitru* participă și la diferite concursuri. Astfel, în anul 2008, în perioada 20-25 mai în orașul Bealostok (Polonia) s-a desfășurat cea de-a XXVII-a ediție a Festivalului internațional de muzică bisericească ortodoxă – Hajnowka 2008. La acest festival corul parohiei *Sf. Dumitru* din mun. Chișinău a evoluat alături de treizeci de coruri din țări ca Georgia, Ucraina, Armenia, Rusia, Letonia, Lituania, Belarus Polonia, Iran, SUA etc.

În perioada 23-25 mai 2008, corul parohiei *Sf. Dumitru* a susținut concerte în orașele Bealostok, Bealowejsk și Hajnowka.

Corul bisericii *Sf. Dumitru*, sub măiastra conducere a dirigoarei Diana Drăguță, a delectat publicul participant la concursul internațional atât cu muzică bisericească frumoasă, înălțătoare, cât și cu un frumos program de muzică populară. În semn de înaltă recunoaștere, juriul a acordat corului nostru locul doi⁷.

Parohia *Sf. Dumitru* participă și la alte manifestări cultural-educative. Astfel, în luna mai 2009, pe teritoriul bisericii *Sf. Dumitru* din mun. Chișinău, sect. Botanica, s-a desfășurat cea de-a XIV-a ediție a Festivalului de muzică bisericească ortodoxă cu genericul „Pentru Tine, Doamne”.

La acest festival au participat 17 colective, în cea mai mare parte de la diferite instituții de învățământ din mun. Chișinău.

La sfârșitul acestei manifestări culturale toate colectivele participante au primit, din partea Primăriei municipiului Chișinău și Preturii Botanica, diplome de participare și mențiuni pentru lucrările interpretate, iar părintele Pavel, parohul bisericii *Sf. Dumitru*, a rostit un cuvânt de învățătură și apreciere, precizând rolul important al tinerilor în societatea noastră⁸.

Un alt mijloc de educare sunt excursiile la cele mai frumoase mănăstiri din țară și de peste hotare. Astfel, elevii școlii pe lângă parohia *Sf. Dumitru* au posibilitatea să viziteze în fiecare an, în perioada vacanței de vară, cele mai vestite și frumoase mănăstiri din Republica Moldova și România. În iunie 2000, corul mic de la biserică a organizat o excursie la mai multe mă-

⁷ Iurie Pințaru. *Cea de-a XXVII-a ediție a festivalului internațional de muzică bisericească ortodoxă – Hajnowka (Polonia)*, în *Curierul Ortodox*, nr. 06 (203), iunie, 2008, p. 5.

⁸ Iurie Pințaru. *Pentru Tine Doamne*, în *Curierul Ortodox*, nr. 5(214), mai, 2009, p. 6.

năstiri din Moldova: Orheiul Vechi (Butuceni), Saharna, Dobrușa și Țipova.⁹ În luna iunie 2001, elevii școlii parohiale au fost în excursie la Iași, unde au vizitat Catedrala Mitropolitană și s-au închinat la moaștele Cuvioasei Parascheva, ocrotitoarea Moldovei, susținând și un mic concert de muzică bisericească, alcătuit din lucrări însușite pe parcursul anului de studii la școala duminicală. Au mai vizitat mănăstirea *Trei ierarhi* și *Casa lui Ion Creangă*.¹⁰ În anul 2004, elevii școlii parohiale au fost la trei mănăstiri din centrul Moldovei: Hârjauca, Răciula și Hârbovăț,¹¹ precum și în unele locuri de interes sportiv din Chișinău.¹²

Excursiile organizate de școala parohială *Sf. Dumitru* îi ajută pe copii să înțeleagă mai bine istoria țării noastre. Ludmila Palade, eleva școli, referindu-se la una dintre aceste excursii, spune că a fost un prilej de a medita asupra lucrurilor citite în cărți, aflate la lecții în școala duminicală. „Am înțeles că cele citite despre viețile sfinților sunt niște lucruri reale și voi avea un imbold de a păși pe făgașul vieții duhovnicești, care este atât de grea, dar care ne duce spre Dumnezeu”.¹³

Dar este evident că doar prin cântec și excursii nu le poți da copiilor, tinerilor, dar și enoriașilor adulți cunoștințe suficiente despre Dumnezeu, Lume, Biserică, în măsura suficientă pentru a duce o viață creștinească conștientă.

De aceea la școala duminicală de pe lângă parohia *Sf. Dumitru* din Chișinău sunt organizate și lecții de religie, unde elevii sunt familiarizați cu izvoarele și fundamentele credinței creștine.

În acest scop sunt organizate cicluri de lecții pentru grupe de elevi în funcție de vârstă, cursul complet al școlii fiind de 12 ani.

Astfel, prima grupă este alcătuită din copii cu vârste între 6 și 8 ani. Aceștia iau cunoștință de noțiuni elementare de credință.

Grupa a doua este alcătuită din elevi cu vârstele între 9 și 11 ani. Copiii din grupa respectivă sunt inițiați mai profund în credința ortodoxă.

Grupa a treia este constituită, în temei, din elevi cu vârstele între 12 și 14 ani. La lecțiile din grupa respectivă elevii studiază cărțile Noului Testament.

Clasa a patra, numită și pentru adulți, este alcătuită din persoane care au peste 15 ani. În grupă se pot înscrie cei care au trecut cele trei clase anterioare, la fel și adulții care vor să cunoască mai profund credința ortodoxă.

⁹ Sandu și Ana-Adriana Palamarciuc. **O călătorie minunată**, în *Curierul Ortodox*, nr. 6 (101), 30 iunie, 2000, p. 7.

¹⁰ **O călătorie minunată**, în *Curierul Ortodox*, nr. 11-12 (118-119), 2001, p. 6.

¹¹ Emilia Erșov. **Iubirea cea sfântă de țară**, în *Curierul copiilor*, nr. 1, 2004, p. 3.

¹² Maria Cibotaru. **Excursie prin orașul Chișinău**, în *Curierul copiilor*, nr. 3, 2004, p. 3.

¹³ Alina Grigorașenco. **Pelerinaj la trei mănăstiri din Moldova**, în *Curierul Ortodox*, nr. 8 (233), august, 2002, p. 4.

Ciclul de lecții pentru fiecare clasă este prevăzut pentru trei ani.

Fiecare an de studii cuprinde câte 30 de ore. Anul școlar începe în prima duminică de după 14 septembrie și se încheie, de obicei, odată cu terminarea anului de studii în școlile de stat. În lunile de vară nu se țin ore, copiii sunt în vacanță, cu excepția clasei a patra, care finalizează anul școlar cu o lună mai târziu.

Voi prezenta în continuare **programul de studii pentru clasa superioară** (a patra).

Anul I

1. Introducere. Importanța cunoașterii fundamentelor credinței
2. Despre religie:
 - a) Etimologia cuvântului religie
 - b) Esența, necesitatea și scopul religiei
 - c) Categoriile religiilor
 - d) Despre proveniența religiei
3. Izvoarele cunoașterii lui Dumnezeu
 - a) Revelația naturală (argumente în susținerea ideii de existență a lui Dumnezeu)
 - b) Revelația supranaturală
 - c) Sfânta Tradiție
 - d) Sfânta Scriptură ca parte integrantă a Sfintei Tradiții (Ce este Biblia; Canonul Sfintei Scripturi; Inspirația divină a Sfintei Scripturi; Cele mai vechi traduceri ale Sfintei Scripturi; Traduceri moderne, Traducerile în limba română)
4. Simbolul de credință sau Crezul
 - a) Proveniența denumirii de „simbol” sau „crez” și formele primare ale Crezului creștin
 - b) Proveniența denumirii de Simbol sau Crez
 - c) Crezul Nicei - constantinopolitan
 - d) Conținutul Simbolului de credință
 - e) Ce ne spune primul cuvânt al Crezului și treptele credinței
5. Dumnezeu Creatorul
 - a) Este oare bazată pe Biblie învățătura despre Sfânta Treime?
 - b) Primii creștini au crezut în Sfânta Treime
 - c) Atributele sau însușirile lui Dumnezeu
 - d) Numele lui Dumnezeu
 - e) Concepții profane și păgâne despre apariția universului și a vieții
 - f) Relatarea biblică despre apariția universului
 - g) Proveniența omului (ipoteza evoluționistă și concepția creștină despre om)

- h) Cosmosul ca dovadă a creației
- i) Acordul dintre revelația biblică și știința contemporană în problema provenienței lumii și a omului

Anul II

- 6. Dumnezeu Mântuitorul
 - a) Iisus este o persoană istorică
 - b) Iisus este Dumnezeu adevărat și om adevărat
 - c) Iisus Hristos Mântuitorul lumii (Căderea omului în păcat; Ce este mântuirea?)
 - d) Dacă nu cred în Învierea lui Hristos nu sunt creștin
- 7. Dumnezeu Sfințitorul
 - a) Învățătura Bisericii despre Dumnezeu Duhul Sfânt
 - b) Persoana și lucrarea Duhului Sfânt
- 8. Ce este Biserica?
 - a) Biserica – loc de cult
 - b) Biserica – trupul mistic al lui Hristos
 - c) Biserica – comuniune a celor ce formează poporul lui Dumnezeu
 - d) Întemeierea Bisericii
 - e) Întemeierea Biserici
 - f) Atributele Bisericii
 - h) Biserica ca instituție (Principii fundamentale de instituire a Bisericii; Organele și forma de conducere în Biserica; Autocefalie și autonomie bisericească)
 - f) Membrii Bisericii (Categoriile membrilor Bisericii)

Anul III

- 9. Lucrarea și puterea sfințitoare
 - a) Cărțile folosite la administrarea puterii sfințitoare
 - b) Puterea Sfințitoare (articolul 10 al Simbolului de credință); Sfintele Taine: Botezul; Mirungerea; Spovedania; Sf. Maslu; Sf. Euharistie; Cele trei Liturghii; Preoția; Cununia
 - c) Ierurgiile
 - d) Despre post
 - e) Calendarul creștin: Anul liturgic și subdiviziunile lui; Istoria datei pascale; sărbătorile creștine
 - f) Cinstirea Crucii, icoanelor și a moaștelor
- 10. Un Cer nou și un Pământ nou
 - a) Despre vremurile de pe urmă, sau semnele celei de a doua veniri a Mântuitorului

- b) Schimbarea chipului acestei lumi sau prefacerea ei
- c) Învierea morților și judecata obștească (universală)
- d) Milenismul sau milenarismul
- e) Viața veacului viitor

11. Creștinismul și alte religii, sau argumente în favoarea creștinismului

a) Oare este creștinismul un rezultat al sincretismului iudeo-păgân?

b) Creștinismul și islamul referitor la folosirea violenței în scopul răspândirii credinței.

Pentru clasa a patra a școlii duminicale a fost pregătit și un manual special – „Creștinismul pe înțelesul tuturor”. Manualul a apărut cu binecuvântarea PS episcop Dorimedont Cecan și a avut două ediții: prima în 2008 și a doua în 2012.

Acest manual poate fi de folos profesorilor de religie și elevilor din clasele superioare de la școlile de stat.

În încheiere, vreau să subliniez încă o dată ferma mea convingere că prin dezvoltarea rețelei de școli duminicale Biserica ar contribui la educarea unor personalități întregi fizic și spiritual.

MODELE DE ACTIVITĂȚI EXTRACURRICULARE. ACTIVITATEA CLUBULUI/CERCULUI DE SPIRITUALITATE CREȘTINĂ

Necesitatea instruirii și educației morale în baza conceptului creștin

*Tatiana DOIBANI,
profesor de istorie, grad didactic superior,
Liceul Teoretic „Gaudeamus”, mun. Chișinău,
președinte al Asociației pentru Educație Creștin-Ortodoxă*

Elementul moral este axa pe care se ține profesia de învățător. Orice obiect pe care îl predăm, orice acțiune pe care o întreprindem în fața elevilor, cu elevii și pentru elevi este orientată spre educație.

În linii mari, educația presupune formarea personalității în baza principiilor morale, morala fiind înțeleasă drept un sistem de cunoștințe, aptitudini, atitudini și acțiuni educaționale, care are ca obiectiv final convertirea omului la Bine. Concepția creștină insistă că morala își are începutul la Dumnezeu și de la Dumnezeu omenirea a învățat, prin revelație, legile morale. Dumnezeu este Binele, de aceea o educație morală corectă înseamnă a-l aduce pe om la Dumnezeu, morala fiind, în acest context, unul dintre instrumentele principale de educație religioasă. Morala fundamentează educația pe principii fără de care nu se realizează nici un fel de educație. Creștinismul privește educația morală ca parte componentă a educației religioase, tratându-le ca pe un tot întreg în opera de formare a personalității. Morala creștină se bazează pe autocunoaștere în lupta persoanei cu păcatul și pe autoorganizare în promovarea virtuților creștine, care au ca obiectiv final mântuirea sufletului, adică relegarea omului cu Dumnezeu, întoarcerea definitivă a omului către Dumnezeu. Din păcate, secularizarea omului modern și contemporan a avut ca rezultat crearea unor sisteme morale de alternativă în civilizația creștină, sisteme prin care s-au introdus în educație principii ce l-au depărtat pe om de Dumnezeu (este vorba despre sistemele morale materialiste: pragmatismul, utilitarismul, hedonismul etc.). Astfel, începând cu epoca modernă se observă fenomenul separării moralei de religie, adică în educația morală dispare obiectivul revenirii omului la Dumnezeu. Fiind lipsită de fundamentul ei divin, morala dispare practic din sistemul de educație, ca rezultat omenirea cunoscând o criză morală generală. Astăzi sociologii vorbesc despre o endemie morală – probleme morale la nivel global, prin care

se atestă pierderea valorilor morale dintr-o civilizație care a fost clădită pe un fundament creștin. De aceea este foarte importantă familiarizarea copilului cu morala creștină prin ore de religie și activități extracurriculare.

Necesitatea efortului moral sporit în educație este un imperativ în zilele noastre, care nu cere nici demonstrații și nici amânări: lumea se dezvoltă accelerat – accelerat câștigă și accelerat pierde.

Trei aspecte principale determină motivația efortului sporit al instituțiilor educaționale în domeniul etic:

I. Aspectul pedagogic – timpul în care trăim a scos toate măștile de pe persoana umană, libertatea, care pătrunde în toate sferile de manifestare a omului, dezgolește esența sa, prin personalitatea morală manifestată într-un climat social deschis. Strategiile didactice pe care le implementăm contribuie la formarea acestui climat deschis. Atât profesorul, cât și elevul, pentru a recurge la o colaborare adevărată, își dezvăluie în primul rând moralitatea. Anume nivelul de moralitate determină, în ultimă instanță, calitatea actului pedagogic în vederea realizării obiectivelor curriculare educaționale, care vizează formarea unor atitudini, opinii, motivații.

Personalitatea morală a profesorului și a elevului devine condiția principală care asigură eficacitatea activității. Pentru a lucra în condițiile noilor strategii didactice avem nevoie de un profesor și un elev cult, conștient de sine, gata să se autoaprecieze, să se autoeduce, avem nevoie de o instruire etică elementară, cel puțin la nivelul moralei personale. Sistemul moral va fi preferențial, depinzând de cei care se preocupă de educație. În concepția pentru educație a Republicii Moldova se pune accent pe valorile general umane, în care se regăsesc diverse sisteme etice preponderent materialiste, valori ale neamului și valori creștine, având la bază concepția creștină despre lume și axându-se pe idealurile orientate spre formarea unei personalități capabile de mântuire (eliberare de orice rău).

II. Aspectul social – multitudinea de probleme morale în care se împotmolește tânărul contemporan reprezintă o problemă serioasă, care afectează dezvoltarea multor națiuni, chiar avansate. Cu câteva decenii în urmă, lumea civilizată contemporană a pus problema educației personalității în baza unui concept complex axiologic. La ora actuală se investesc sume enorme pentru orientarea axiologică a instruirii și educației în statele înaintate ale lumii, care culeg „roadele revoluției sexuale” din anii '60 ai sec. al XX-lea, prin care în societățile contemporane s-au consolidat principiile materialiste, utilitariste, hedoniste. Asanarea climatului moral în rândurile tinerilor ar avea ca rezultat eliberarea parțială a unor energii sociale utile, care la momentul actual se irosesc în van pentru soluționarea problemelor etice ca: suicidul, desfrânarea,

mediocritatea, lașitatea, orgoliul, lipsa demnității, lipsa dorinței de a munci, lipsa curajului civic, agresivitatea etc. Resursele cheltuite pentru prevenirea problemelor au fost întotdeauna mult mai mici decât cele pentru înlăturarea consecințelor negative ale viciilor sociale.

Societatea noastră postcomunistă, hărțuită de fenomenul crizelor „non-stop”, într-un caleidoscop de ideologii noi, de regulă străine genofondului nostru cultural, cu familia în destrămare, nu s-a mai preocupat direct de educația axiologică de aproape două decenii. Ca rezultat, au apărut o multitudine de probleme etice, în special la nivel personal, cu care se confruntă adolescentul, incapabil să le soluționeze, incapacitate care derivă și din starea profană din punct de vedere etic a familiei, școlii și societății. Tinerii, lăsați de fapt în voia sorții, depun eforturi enorme pentru soluționarea intuitivă a problemelor de construire a personalității, însă rezultatele acestor eforturi într-un mediu educațional profan din punct de vedere moral nu sunt întotdeauna cele așteptate.

În toate epocile istorice instruirea morală a constituit un element primordial în educație. Răceala lumii contemporane pentru acest gen de instruire are ca rezultat criza morală care a cuprins întreaga lume și depărtarea omenirii de izvorul autentic al valorilor morale, care este Dumnezeu.

Experiența istorică ne demonstrează beneficiul major pentru persoană și societate pe care îl poate avea un sistem de instruire etică bazat pe conceptul creștin, cel puțin la nivel de morală personală.

III. Aspectul universal – omul în formare are dreptul la o elementară instruire și educație etică specială, pentru a cunoaște și a conștientiza cele mai importante principii de viață morală – legile morale, partea lui de moștenire de la strămoși, pentru a preveni și a soluționa diversele probleme de care se ciocnește persoana umană în procesul de devenire. Pentru noi această moștenire este creștină în esența sa, orientată spre legile morale și virtuțile creștine, care pot asigura relegarea noastră de Dumnezeu.

O instruire și o educație în plan moral creștin ar minimaliza riscul persoanei de a se împotmoli în probleme de ordin moral și ar spori puterea ei morală de a soluționa probleme personale și de a se opune viciilor.

Problema moralității în domeniul educației mă preocupă de mai mulți ani. În urma unui studiu pedagogic (teoretic și practic) am elaborat un proiect, care include o serie de activități educaționale pe teme de morală personală, bazate pe conceptul creștin-ortodox. Am intitulat acest proiect „Morală practică sau asistență etică prin comunicare”, având ca obiectiv de bază identificarea problemelor morale ale adolescentului și determinarea unor soluții în baza conceptului moral creștin. Deoarece în cadrul acestor activități se utilizează metode comunicative (discuții, proiecte, prezentări etc.) și se încearcă o co-

laborare, care ține de problemele morale ale adolescentului, am considerat că este și o activitate de asistență morală. Realizez acest proiect prin intermediul unui cerc pe interes moral în cadrul clubului discuzional pentru tineret pe probleme de cultură și tradiție ortodoxă „Logos”. Clubul „Logos” există deja în a cincea promoție la liceul „Gaudeamus”, unde îmi desfășor activitatea ca profesor de istorie. Pe parcursul unei perioade de mai bine de 10 ani, prin intermediul acestui club s-au realizat o serie de proiecte legate de cultura și tradiția ortodoxă, dintre care aș vrea să menționez: proiectul „Hramul liceului” cu genericul „O dulce Pavăză cerească”, sărbătorit anual la „Acoperământul Maicii Domnului” prin diverse activități (concursul literar „O dulce Pavăză cerească”, expoziția istorică „Icoane făcătoare de minuni ale Maicii Domnului”, conferința istorică „File din viața Maicii Domnului” etc.) și două proiecte de durată, realizate prin cercul pe interes moral: „Cele zece porunci biblice” și „Lecții de morală practică sau asistență etică prin comunicare”. Activitatea clubului „Logos” este susținută material de Asociația de părinți „Gaudeamus”, care există pe lângă liceul nostru. Anual prezentăm la Asociație proiectele de lungă durată ale clubului și ale cercului, precum și semestrial – rapoarte despre cele realizate. Materialele propuse conțin două modele de proiectare: o proiectare anuală a Clubului „Logos” și o proiectare anuală a activității cercului pe interes moral, pe care le prezint Asociației „Gaudeamus”, și o fișă de lucru pentru elevi, intitulată „Datoriile persoanei față de sine însăși – legile moralei personale și problemele care derivă din neglijarea acestora”.

În încheiere vreau să menționez că elementele moralei creștine, utilizate cu deplină conștiință în cadrul unor discipline umaniste: istoria, limba română, educația civică etc., transformă activitatea didactică într-o veritabilă operă educațională, într-o adevărată „învățătoare a vieții” și contribuie la realizarea obiectivului major al școlii: pregătirea copilului pentru viață.

Obiectivele generale ale cursului

1. Formarea conștiinței de apartenență la comunitatea umană.
2. Educarea interesului sănătos pentru viața personală, calitatea și importanța ei.
3. Respectul pentru valorile creștine, ca bază de constituire a personalității.
4. Autocunoașterea și intoleranța față de propriile vicii, capacitatea de a lupta cu ele.
5. Înțelegerea importanței de a se angaja în viață având o calitate morală bună.
6. Recunoașterea și acceptarea principiilor și normelor morale sănătoase.
7. Educarea dorinței de a se preocupa de desăvârșirea propriei ființe.

Liceul Teoretic “Gaudeamus”, mun. Chişinău
Societatea ştiinţifică şi de creaţie a elevilor “UN PAS ÎN VIITOR”

Catedra Istorie şi Ştiinţe Socioumane

Proiect

Clubul discuţional “Logos”

**“Logos – club discuţional pentru tineret pe probleme
de cultură şi tradiţie ortodoxă”**

Termen de implementare: 1.09.2011 – 01.05.2012

Durata: 56 de ore academice

Locul realizării: Liceul Teoretic “Gaudeamus”, cabinet 202

Orar: joi, ora 15.00

**Autorul şi conducătorul proiectului: Tatiana Doibani, profesor de istorie,
grad didactic superior**

tel.484323, tatina14@list.ru

Coordonat:

Directorul Liceului Teoretic „GAUDEAMUS”

Zinaida Gangan

Directorul adjunct al Liceului Teoretic „GAUDEAMUS”

Pavel Cerbuşca

Aprobat

prin Hotărârea Consiliului Executiv al AO „GAUDEAMUS”

din „_____” _____ 2011,

proces-verbal nr. _____

Chişinău 2011

1. Date generale:

Clubul Logos este organizat de și pentru elevii adolescenți din clasele a X-XII.

Activitățile clubului se organizează joia, la ora 15.00.

Misiunea Clubului „Logos” este de a ajuta tinerii să recunoască în tezaurul cultural al poporului valorile morale creștin-ortodoxe, să ia atitudine cu privire la importanța acestor valori în opera de constituire a personalității umane, să-și cerceteze propria ființă spirituală, să-și dezvolte abilități de auto-cunoaștere și autoeducație. Utilizând metode de lucru interactiv-participative, misiunea clubului „Logos” este de a induce liceenilor competențe comunicative bazate pe principii pozitivistice, care se vor reflecta printr-un comportament orientat spre valorile general umane, la temelia cărora sunt cele creștine și cele ale neamului românesc. Clubul „Logos” are misiunea de a crea condiții favorabile pentru constituirea și manifestarea personalității adolescentului în baza valorilor creștine și naționale.

2. Scopurile și obiectivele proiectului:

Scopul: *Dezvoltarea competențelor comunicative axate pe principiile pozitivistice ale culturii ortodoxe. Descoperirea idealului uman creștin în educația personalității.*

Obiectivele-cadru:

- promovarea valorilor creștine ortodoxe ca exponente ale culturii tradiționale autentice ale poporului nostru, formarea sentimentului de respect pentru aceste valori;
- analiza noțiunilor ce țin de problemele constituirii și desăvârșirii personalității, bazate pe virtuțile creștine – dragostea, modestia, toleranța, răbdarea, speranța, milostenia, pacea etc.;
- dezvoltarea gândirii critice;
- descoperirea personalității elevului și crearea condițiilor favorabile pentru manifestarea ei.

Obiectivele de referință:

Transmiterea cunoștințelor despre:

- personalitățile creștine în istorie, pe care se întemeiază idealul moral în creștinism;
- adevărul creștin cu referire la păcate și virtuți;
- diversele forme de manifestare a dragostei dintre oameni – „Legea dragostei duhovnicești”;
- mărturisirea ca mijloc de autocunoaștere și autoorganizare;

- rugăciune ca formă de legătură a omului cu eternitatea (cu Dumnezeu), ca instrument psihologic de asigurare a echilibrului și integrității personalității umane;
- modalitățile de purificare a ființei umane prin valorile morale și credința ortodoxă – despre ecologia sufletului;
- conceptul ortodox al învierii lui Iisus Hristos și mântuirea omului – omul nou, liber de patimi.

Dezvoltarea abilităților:

- de a identifica diferențe și similitudini în principiile ce țin de moralitate;
- de a analiza critic modalitatea de aplicare a virtuților creștine în procesul de formare a personalității contemporane;
- de a construi un discurs logic bine argumentat;
- de a prezenta gândurile într-o formă clară;
- de a exprima idei proprii;
- de a analiza diferite surse de informații;
- de a căuta soluții pentru problemele existente;
- de a respecta punctul de vedere care nu corespunde celui propriu;
- de a susține argumentat opinia proprie.

Conștientizarea de către participanții la activitățile clubului a necesității:

- de a analiza cât mai profund problemele ce țin de moralitatea spirituală a personalității, în special a celei proprii;
- de a identifica modalități de implementare a valorilor creștine ortodoxe în soluționarea problemelor legate de criza moralității din societatea noastră;
- de a avea o atitudine tolerantă față de diferite viziuni și idei;
- de a contribui la soluționarea problemelor prin discutarea lor sinceră și constructivă;
- de a se autoperfecționa continuu;
- de a manifesta atitudine activă și independentă.

3. Metodele de implementare a proiectului:

- desfășurarea în clubul din liceu a activităților săptămânale ce țin de buna realizare a scopurilor și obiectivelor proiectului - **metoda de bază a clubului este discuția;**
- organizarea întrunirilor cu invitați din alte instituții de învățământ și de cultură, care desfășoară activitate similară cu cea a clubului „Logos”;
- organizarea diverselor activități pe tematica culturii și tradiției ortodoxe: conferințe, ore de suflet, interviuri, sondaje, seminare, traininguri, excursii-pelerinaje.

• **Locul central în activitatea clubului este rezervat metodelor și tehnicilor interactive de lucru cu elevii – metoda de bază a clubului este discuția.**

4. Conținutul tematic al activităților:

În cadrul clubului „Logos” se preconizează două direcții de activitate pentru anul de studii 2011-2012:

1. Cercul pe interes moral: „Morală practică sau asistență etică prin comunicare”

ciclu de discuții cu privire la îndatoririle și problemele personalității (studiu etic la compartimentul morala personală)

1. Natura dublă a omului și legea integrității lui. **Septembrie (3 ore)**

2. Prezentarea proiectului „Asistență etică prin comunicare”. **Septembrie (2ore)**

3. Legea conservării vieții – problema suicidului. **Octombrie (3 ore)**

4. Sănătatea – condiție importantă pentru manifestarea personalității. **Noiembrie (3 ore)**

5. Datoria de fi înfrânat – problema desfrânării în societatea noastră. **Noiembrie (3 ore)**

6. Atitudinea persoanei față de eul său – problema demnității umane. **Decembrie (3ore)**

7. Datoria de a ține sub control sentimentul amorului propriu – problema orgoliului. **Decembrie (3ore)**

8. Legea desăvârșirii și problema mediocrității. **Ianuarie (3ore)**

9. Veracitatea – legea adevărului și problema minciunii. **Ianuarie (3ore)**

10. Curajul și problema lașității. **Februarie (3ore)**

11. Stăpânirea de sine și problema agresivității. **Februarie (3ore)**

12. Totalizarea proiectului – **martie (2 oră)**

2. Alte proiecte în cadrul clubului „Logos”:

Hramul liceului: conferința istorică „File din viața Maicii Domnului”. **Octombrie (8 ore)**

Cele zece porunci biblice: realizarea prezentărilor Power Point (8ore)

Masa rotundă „Rugăciunea – valoare incontestabilă în cultura și tradiția neamului”. **Aprilie (6 ore)**

5. Conducătorul proiectului:

Tatiana Doibani – profesor de istorie, grad didactic superior, stagiu pedagogic de peste 28 ani.

Interes sporit pentru probleme de educație în baza valorilor creștine ortodoxe, naționale, general umane.

Publicații în presă pe probleme de educație, participări la emisiuni radio și TV. Președintele Asociației pentru Educație Creștină Ortodoxă (AECO). Conducător al Clubului „Logos” pe parcursul a 10 ani.

6. Evaluarea proiectului:

Activitatea clubului „Logos” va fi evaluată semestrial atât prin prezentarea rapoartelor la Asociația Gaudeamus, cât și prin materialele didactice acumulate, diverși indicatori de activitate: filmări, fotografii, postere, portofolii, interviuri, articole în presă etc.

7. Bugetul:

Implementarea proiectului necesită resurse pentru:

- remunerarea muncii conducătorului;
- procurarea materialelor de birotică necesare în cadrul activităților cu elevii cu elevii: hârtie pentru materiale didactice (foi A4 – o cutie), hârtie pentru postere (4-5 postere pentru fiecare întrunire), carioci (2 seturi), markere (5-6), foi pentru notițe (2-3 seturi), clei (1-2), CD-uri pentru materiale și fotografii (2-3);
- acordarea unor premii pentru cei mai activi membri ai clubului;
- realizarea proiectului: Hramul liceului „File din viața Maicii Domnului”, conferința istorică.

Subsemnata, Tatiana Doibani, profesor de istorie, grad didactic superior, Liceul Teoretic „GAUDEAMUS”, Chișinău, str. P.Zadnipru, 14/4, telefon de contact 484323, rog să fie finanțat proiectul „Clubul Logos” pentru anul de studii 2011-2012, 56 de ore academice.

Data 01.09.2011

Semnătura

Coordonat:

Directorul Liceului Teoretic „GAUDEAMUS”

Z. Gangan

Director adjunct Liceului Teoretic „GAUDEAMUS”

P. Cerbușca

Aprobat

prin Hotărârea Consiliului Executiv al AO „GAUDEAMUS”
din „_____” _____ 2011, proces-verbal nr. _____

Proiectare calendaristică de lungă durată

Cercul pe interes moral

*Proiectul: „Morală practică sau asistență etică prin comunicare”
ciclu de discuții cu privire la îndatoririle și problemele personalității
(poate fi realizat și ca un curs opțional educativ)*

Obiectivele generale ale proiectului:

1. Formarea conștiinței de apartenență la comunitatea umană.
2. Educarea interesului sănătos pentru viața personală, calitatea și importanța ei.
3. Respectul pentru valorile creștine, ca baza de constituire a personalității.
4. Autocunoașterea și intoleranța față de propriile vicii, capacitatea de a lupta cu ele.
5. Înțelegerea importanței de a se angaja în viață având o calitate morală bună.
6. Recunoașterea și acceptarea principiilor și normelor morale sănătoase.
7. Formarea motivației de a se preocupa de desăvârșirea propriei ființe.

Competențe de:

- *comunicare,*
- *autocunoaștere,*
- *autoorganizare.*

Subcompetențe	Conținut tematic	Eșalonare în timp		Metode, forme de lucru	Evaluare	Observații, indicatori
		Ore	Data			
Elevii vor fi capabili: - să cerceteze și să interpreteze concepte cu privire la esența dublă (materială și spirituală) a ființei umane	I. Noțiuni elementare despre morală personală 2. Natura dublă a omului și legea integrității lui	3		- lucrul cu vocabularul - discuția liberă - lucrul cu texte din filocalie - posterul	- alcătuirea vocabularului - participarea la discuție - prezentarea posterului - lucrul cu noțiunile	vocabularul discuția posterul
			II. Probleme de morală practică: îndatoririle persoanei față de sine însăși 1. Prezentarea proiectului „Asistență etică prin comunicare” 2. Atitudinea persoanei umane față de viața sa, legea conservării vieții și problema suicidului 3. Sănătatea – condiție importantă pentru manifestarea personalității umane. Proiectul „Reabilitarea și menținerea sănătății”	2 3 3	- discuția cu modelatorul - analiza surselor de informație - comentariul - discuția - proiectul de reabilitare și menținere a sănătății - posterul „Beneficii și probleme legate de sănătate” - studii de caz - problematizarea - discuția în activarium	- participarea la discuție - extinderea subiectului - prezentarea posterului - comentarii asupra proiectului - prezentarea posterului - participarea la discuție - prezentarea proiectului - identificarea problemelor
- să explice noțiuni elementare, care dezvoltă principiile de bază ale eticii - să utilizeze noțiuni și termeni din domeniul eticii - să identifice și să analizeze principalele îndatoriri (legi, principii) morale ale persoanei față de sine însăși - să identifice și să analizeze principalele probleme morale ale adolescenților - să ia atitudine față de principii, îndatoririle și problemele de ordin moral						

	<p>3. Legea morală a temperanței și problemele persoanei în legătură cu instinctele corpului fizic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - problema desfrânării sexuale; - alte tipuri de desfrânare 	<p>3</p>	<p>- prezentarea Power Point - comentariul</p>	<p>- comentariul</p>	<p>concluziile pe marginea unui subiect (articol)</p>
<p>- să analizeze informații din diverse surse cu referire la probleme etice</p> <p>- să dezvăluie cauzele diferitor probleme de ordin moral</p> <p>- să realizeze investigații de autocunoaștere morală</p> <p>- să construiască discursuri pe probleme etice</p> <p>- în baza diverselor surse, să elaboreze comunicări orale și scrise cu referire la probleme de ordin moral</p>	<p>III. Îndatoriri și probleme privind viața spirituală (sufletească) a persoanei</p> <p>1. Aritudinea persoanei față de sine însăși</p> <ul style="list-style-type: none"> - problema demnității și a răspunderii personale <p>3</p> <p>2. Datoria de a ține sub control sentimentul amorului propriu</p> <ul style="list-style-type: none"> - problema orgoliului <p>3</p>	<p>- lucrul în grup - instruirea reciprocă - schema logică “Cunoaște-te pe tine însuși” - discuțiile cu comentarii</p> <p>- laboratorul de cercetare - testul de autocunoaștere - comentariile pe marginea schemei logice - extinderea subiectului</p>	<p>- prezentarea rezultatelor studiului - participarea la discuție - activitatea în grup - lucrul cu testul - prezentarea rezultatelor</p> <p>- participarea la discuție - prezentarea proiectului - participarea la discuție - identificarea problemelor esuel</p>	<p>schema logică</p> <p>testul de autocunoaștere</p>	

<p>- să aprecieze și să respecte diverse opinii pe anumite probleme morale</p>	<p>3. Datoria persoanei de a-și cultiva inteligența spiritului și de a căpăta virtuți intelectuale. Problema mediocrității</p>	<p>3</p>	<p>- lectura - studiul de caz - discuția - proiectul de perspectivă</p>	<p>- participarea la interviu - participarea la discuție</p>	<p>proiectul de perspectivă</p>
<p>- să aprecieze comportamentul moral, atât cel propriu, cât și al celor din jur</p>	<p>4. Veracitatea – legea Adevărului și problema minciunii</p>	<p>3</p>	<p>- studiul de caz - discuția - problematizarea - eseu „ Este posibil să fii veritabil în zilele noastre?”</p>	<p>- participarea la discuție - prezentarea proiectului</p>	<p>eseul</p>
<p>- să inițieze proiecte de soluționare a problemelor morale</p>	<p>5. Legea Binelui, datoririile persoanei în legătură cu educarea voinței: - curajul de a gândi, de a vorbi și de a acționa spre bine</p>	<p>3</p>	<p>- interviul - problematizarea - discuția ghidată</p>	<p></p>	<p>proiectul</p>
<p>- să-și dezvolte abilități de comunicare eficientă - să se motiveze pentru un comportament moral sănătos</p>	<p>- stăpânirea de sine și problema agresivității</p>	<p>3</p>	<p>- studiul de caz - discuția - proiectul „Combaterea agresivității”</p>	<p></p>	<p>proiectul de perspectivă</p>
<p></p>	<p>IV. Personalitatea – scopul final al educației (generalizarea activității în cadrul proiectului)</p>	<p>2</p>	<p>- laboratorul de studiu - proiectul de perspectivă - chestionarul</p>	<p>- autoevaluarea - realizarea chestionarului</p>	<p>chestionarul</p>
<p></p>	<p>Total – 34 de ore</p>	<p></p>	<p></p>	<p></p>	<p></p>

Îndatoririle persoanei față de sine însăși – legile moralei personale și problemele care derivă din neglijarea acestora

I. Îndatoriri privind viața fizică a persoanei

1. Datoria de a trăi – de a conserva viața și de a nu recurge la sinucidere.
Legea conservării vieții: „Viața este darul Lui Dumnezeu”.

Problema suicidului: ruperea legăturilor omului cu societatea (cu lumea) și cu eternitatea (cu Dumnezeu) – moartea fizică și spirituală a persoanei umane.

2. Datoria de a avea grijă de sănătatea corpului și de a-l păzi de îmbolnăvire.

Legea păstrării sănătății: „Sănătatea este mai scumpă decât toate”.

Problema îmbolnăvirii: surparea puterilor firești ale omului.

3. Temperanța – datoria de a înfrâna poftele și a nu cădea în desfrânare, de a ține sub control instinctele fiziologice, în special cele sexuale, și de a nu cădea în desfrânare sexuală.

Legea înfrânării : „Dai voință , iei putere!”.

Problema desfrânării: subordonarea omului față de instinctele fiziologice, diminuarea voinței, dezechilibrul în relația dintre esența spirituală și firea materială a omului.

II. Îndatoriri privind viața sufletească a persoanei

1. Datoria de a avea credință, de a plasa pe prim plan sufletul (natura spirituală) și de a tinde spre mântuirea sufletului (prioritatea valorilor ideale asupra celor materiale).

Legea credinței și a mântuirii: „Nimic fără Dumnezeu”.

Problema necredinței (ateismul, materialismul), materializarea ființei umane – decăderea omului din spectrul spiritual în spectrul exclusiv al necesităților fizice și neglijarea ființei sale spirituale.

2. Datoria de a avea demnitate personală și sentimentul răspunderii personale, de a păstra noblețea spirituală în om.

Legea demnității: „Omul – chip și asemănare a Lui Dumnezeu”.

Problema iresponsabilității: diminuarea sau lipsa demnității personale are ca rezultat diminuarea sau chiar lipsa responsabilității în om.

3. Datoria de a ține sub control sentimentul amorului propriu pentru a preveni deviațiile lui negative și a nu cădea în orgoliu (mândrie deșartă).

Legea smereniei: „Smerenia deschide Poarta Cerului”.

Problema orgoliului (mândriei deșarte): amorul exagerat față de propria persoană, supraaprecierea, devalorizarea omului.

4. Datoria de a ne cultiva inteligența spirituală și de a căpăta virtuțile inteligenței.

Legea Desăvârșirii: „Desăvârșiți fiți precum Desăvârșit este Tatăl vostru”.

Problema mediocrității și a prostiei omenești (nedorința omului de a se desăvârși).

5. Datoria de a ne menține în adevăr – veracitatea (potrivirea vorbirii cu gândirea).

Legea Adevărului: „Adevărul este mai presus de toate”.

Problema lașității: predispunerea la trădare, încălcarea cuvântului dat, infidelitate.

Problema minciunii: nepotrivirea vorbirii cu gândirea.

6. Datoria de a ne educa virtuți în legătură cu voința (curajul și stăpânirea de sine) pentru a face bine și a nu face rău.

Legea Binelui : „Bine faci, bine primești”.

Probleme: lipsa curajului în om (a puterii morale de a face bine), lipsa stăpânirii de sine (a puterii morale de a nu face rău).

TENDINȚE ALE IMPLEMENTĂRII RELIGIEI ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR DIN REPUBLICA MOLDOVA

*Pr. Octavian MOȘIN,
doctor în teologie*

Problema educației ortodoxe în școlile de toate nivelurile rămâne deschisă. Realitatea pe care o trăiește Republica Moldova arată că „unde nu este credință în Dumnezeu, nu există nicio frână a răului”, ceea ce ar trebui să-i pună pe gânduri pe cei care se împotrivesc cu atâta râvnă educației religioase a viitorilor cetățeni ai acestei țări. La acest argument moral am putea adăuga și unul de ordin istoric, enunțat de părintele Dumitru Stăniloae: „Creștinismul se află structural în etnogeneza poporului român”. Rămânând la acest capitol, este cu neputință să trecem și peste un argument de ordin cultural, care pledează pentru reintroducerea religiei ca obiect de studiu în învățământ. Marii gânditori ai secolului al XX-lea susțineau ideea că omul este, în primul rând, o ființă religioasă. Astfel, Mircea Eliade spunea că „a fi sau, mai degrabă, a deveni om înseamnă a deveni religios”¹ sau că „a trăi ca ființă omenească este în sine un act religios”².

Celor care cred că Dumnezeu nu există și că cerul este gol, putem să le amintim că fundamentarea ateistă a lumii a adus-o, în cele din urmă, la marginea prăpastiei. Întorcerea ateistă de acolo nu este posibilă, așa că numai acea latură a umanității care nu a fost atât de letal afectată de ateism, adică sentimentul religios, mai oferă o șansă.

Dar toate acestea trebuie cunoscute și de copiii noștri, care cresc într-o societate desacralizată. Necunoașterea fundamentelor credinței creștine, a Bibliei, a istoriei Bisericii, a moralei și a învățaturii creștine are drept efect un imens gol în cultura generală, chiar și a unor așa-numiți intelectuali. Ce pot înțelege aceștia din capodoperele artistice de inspirație creștină, de care sunt pline muzeele lumii? Un renumit cercetător din domeniul istoriei literaturii se întreba cândva, în legătură cu minunata figură de stil „Lumină lină”, folosită de Anton Pan, Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu și Tudor Arghezi: care dintre cei patru și de la cine s-a inspirat? Mare i-a fost mirarea când i s-a spus că, de fapt, toți patru luaseră „lumină lină” direct din cântarea de la Vecernie „Lumină lină...”.

¹ Eliade M. *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I, București, 1981, p. 9.

² Eliade M. *L'Épreuve du Labyrinthe*, Paris, 1987, p.176.

Astăzi, în marile frământări pe care le trecem, revenirea la normele acceptabile de conviețuire socială și de dezvoltare a cetățenilor noștri se poate înfăptui numai în baza credinței creștine ortodoxe, care se poate realiza prin introducerea educației religioase.

Recapitulând cele enunțate, vom constata că fiecare țară ortodoxă tinde să aibă o continuitate spirituală. Anume prin studierea religiei în școli, această tendință poate fi susținută și protejată de Biserică. Prin predarea religiei în școli, copilul învață ce este familia, cunoscută drept celula societății, pentru că aceasta este "biserica cea mică", casa iubirii. Acolo se formează viziunile micului credincios. Și tot de acolo pornește societatea. Păstrarea acestei tendințe reprezintă misiunea învățământului religios, care a fost introdus, recent, în școlile din Republica Moldova.

Așadar, pornind de la actualitatea temei, ne-am propus drept scop să prezentăm în context istoric introducerea și implementarea învățământului religios în instituțiile preuniversitare.

Înainte de a trece la subiectul propriu-zis, vom revedea per ansamblu cum s-a dezvoltat învățământul religios în diferite perioade istorice prin care a trecut teritoriul dintre Prut și Nistru. Astfel, în perioada țaristă (1812-1917), școlile primare reprezentau prima treaptă a învățământului bisericesc. Este cunoscut faptul că pe lângă bisericile parohiale existau și școli. Ele se deschideau, de regulă, în vreo chilie alăturată sau înșiși clericii își puneau casele la dispoziția celor care doreau să studieze Cuvântul lui Dumnezeu. La început, acolo mergeau copiii de preoți, iar ulterior au început să fie admiși și copiii ai enoriașilor. Cadrele didactice în școlile respective erau reprezentate prin preoți și dascăli din teritoriu. Trebuie menționat că aceste școli nu erau luate sub un control strict din partea autorităților țariste. De asemenea, nu aveau un statut unic de organizare și nici un program de studiu elaborat, care ar fi reglementat procesul de învățământ. Dascălii care activau în aceste instituții de învățământ își elaborau individual planurile. La sfârșitul perioadei de studii, elevii trebuiau să cunoască cele patru operații matematice, să posede deprinderi practice de a citi și a scrie în limba română și slavonă, precum și cunoștințe elementare în domeniul ortodoxiei³. Un factor important în apariția în masă a școlilor parohiale a fost elaborarea, în 1836, a „Regulilor pentru școlile primare din eparhia Olăneț”⁴. Acest document oficializează instruirea primară, subordonând-o autorităților ecleziastice. Conform acestui act, preotul-învățător era numit de către arhiepiscopul local, printr-un aviz special⁵. Se interzicea remunerarea bă-

³ *Кишиневские Епархиальные Ведомости*, 1874, nr.19, p. 728.

⁴ *Кишиневские Епархиальные Ведомости*, 1873, nr.20, p. 668.

⁵ *Кишиневские Епархиальные Ведомости*, 1875, nr.20, p. 774.

nească a acestuia de către părinți. Principalele obiecte de studiu erau: cititul și scrierea, aritmetica, catehismul. Drept manuale serveau: Bucoavna, Psaltirea, Ceaslovul și Bazele învățaturii creștinești⁶.

Datele statistice arată că, în 1845, în Basarabia funcționau 326 de școli bisericești parohiale, în care activau 346 de preoți-învățători și învățau 5 177 de copii de țărani⁷. Școlile erau asigurate cu manuale. Așa, de exemplu, în 1861, Sfântul Sinod a trimis în Basarabia 6 500 de exemplare ale lucrării „Inițiere în învățătura creștină”⁸. În 1864, în Basarabia au apărut școli duminicale în care se preda Decalogul, Rugăciunile, Sfintele Taine, Noul și Vechiul Testament, Slujbele Bisericii Ortodoxe și Cântul bisericesc⁹.

Apariția școlilor primare ministeriale și a celor de zemstvâ a condus la scăderea numărului școlilor bisericești. Totuși preoții erau invitați și acolo, pentru a preda cursul „În Legea Domnului”. În cadrul acestor școli se formau și coruri de cântăreți, care, în zilele de sărbătoare, cântau în biserică¹⁰.

Spre 1917, învățământul religios din școlile primare a înregistrat un regres, cauzele acestuia fiind de ordin politic. În 1905, în toate școlile a fost introdus un program unic de activitate. La rândul lor, preoții deschideau școli elementare de gramotă, unde nu se cerea un program anumit, iar profitând de situație, ulterior acestea erau transformate în școli bisericești¹¹. În cadrul numeroaselor congrese de preoți, care s-au desfășurat la Chișinău în anii 1908 și 1910, a fost redobândit dreptul preoților locali de a asista la examene în școli, de a frecventa toate școlile din parohie, de a asista la rugăciunile de dimineață ale elevilor și la orele de religie, de a organiza discuții cu elevii, în timpul acestora urmând să se realizeze instruirea etico-religioasă și verificarea cunoștințelor învățăceilor.

Situația nu s-a schimbat nici în perioada interbelică, atunci când Basarabia revine în hotarele României. Preoții întâmpinau aceleași probleme ca în perioada precedentă.

⁶ Халиппа И. Очерки по истории народного образования в Бессарабии в первой половине XIX в. // *Труды Бессарабского церковно-археологического общества*. Кишинев, 1902. Т. IV, р. 36.

⁷ Защук А. Материалы для географии и статистики России. Бессарабская область. СПб. 1862, р. 403.

⁸ Яновский К. Кишиневская гимназия. Историко-статистический очерк // *Записки Бессарабского областного статистического комитета*. Кишинев, 1867, т. II, р. 40.

⁹ Кишиневские Епархиальные Ведомости, 1900, пг.19, р. 27.

¹⁰ Vezi mai detaliat în: Думиника И. Храм Успения Божией Матери села Кирсово. Исторические аспекты. Кишинэу. 2012.

¹¹ Arhiva Națională a Republicii Moldova (în continuare - ANRM). F. 209, inv. 1, d. 527, f. 14.

În 1921, Ministerul Învățământului din România a introdus în Basarabia învățământul obligatoriu pentru toți copiii cu vârste cuprinse între 7 și 16 ani¹². Preoții locali își continuau activitatea în aceste școli. În 1927 a fost verificată activitatea clericilor în domeniul învățământului. Controlul ar fi fost motivat prin „indiferența unor preoți în procesul de predare a religiei”¹³. Tot aici se menționa ca „preoții care neglijează predarea religiei să fie invitați a-și îndeplini datoria... și sub niciun motiv nu se pot abate de la misiunea de păstor-învățător în școală”¹⁴.

S-a constatat că, în parohia Trușeni, în 1926 au existat 6 școli în care predă teologia părintele V. Nicov. În parohia Păulești, preotul Vladimir Cudrițchi nu predă religia în școlile satului, din cauza că „revizorul școlar și direcțiunea școlii îi puneau piedici”¹⁵. În alte cazuri, preoții aveau motive obiective de a absenta de la ore. Așa, de exemplu, preotul din parohia Palanca, I. Silvestru, în această perioadă frecvența orele la Facultatea de Teologie din Chișinău. Iar preotul din comuna Tătărești, județul Orhei, Gheorghe Bânzaru, fiind bolnav de reumatism la picioare, nu doar că nu putea să se ducă la școală, dar și slujba la biserică o oficia rar. În unele cazuri, când preotul-paroh era absent, el numea în locul său clerici de rang inferior. Așa, de exemplu, în locul preotului din parohia Petușca, Mihail Chirița, care era plecat la studii în Chișinău, predă fratele său, Evstratie Chirița. În alte cazuri, învățătorul civil predă și religia. De exemplu, în parohia Ghidighici, preotul N. Jereghi a predat în școala primară în timpul anului școlar 1926-1927, însă doar elevilor din clasele a III-a și a V-a, în celelalte clase religia fiind predată de învățătorii respectivi¹⁶. O situație asemănătoare a fost atestată și în parohia bisericii „Sf. Gheorghe”, din comuna Cojușna. Aici, religia era predată de părintele-paroh, protoiereul Grigorie Ciubuc, numai în școala medie din localitate.

În școlile primare din sat, în baza ordinului Inspectoratului Basarabiei, cu începere din anul școlar 1926-1927, religia se predă numai de către învățătorii din instituțiile respective. După mai multe convorbiri s-a decis ca în anul școlar 1927-1928 religia să fie predată de către preoții parohiei. Dificultatea consta și în faptul că unii preoți efectuau serviciile divine în câteva biserici. Astfel, Vladimir Kaminsky din parohia Pogonești, la 19 iunie 1927, comunica Arhiepiscopiei următoarele: „Deoarece parohia mea este compusă din satele

¹² Андрус О.Г. *Очерки по истории школ Бессарабии и Молдавской ССР в первой половине XX века*. Кишинев, 1951, p. 101.

¹³ ANRM. F. 1135, inv. 2, d. 11, f. 2.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem, f. 6.

¹⁶ Ibidem, f. 12.

Drăsliceni, cu două școli și 5 învățători, Logănești – o școală, Măgdăcești – o școală și Pașcani – o școală, îmi este imposibil de a îndeplini adevărata misiune de păstor-învățător în școală¹⁷. La rândul său, preotul din comuna Redeni, Gheorghie Danilov, se plângea că, până la 1925, el a predat la școala primară locală fără nicio întrerupere, însă ulterior a fost îndepărtat de la această misiune obligatorie, deoarece comitetul școlar i-a stabilit anumite ore și zile de predare, ceea ce a și cauzat imposibilitatea de a-și îndeplini misiunea. Tot comitetul școlar a fost cel care a împiedicat activitatea, în școala primară din comuna Scorțeni, a preotului Mihai Prodan. Un alt caz îl vizează pe preotul Gheorghe Buruiiană din parohia Recea. El a predat religia până în anul 1924, atunci când a fost înlăturat de către directorul școlii, din motiv că nu a înaintat o petiție către Direcțiunea școlii, ca să i se permită să predea acest obiect în instituția respectivă. Preotul a vrut să evite neînțelegerile cu directorul Mihail Arventiev și s-a adresat către Inspectoratul de Învățământ Primar. Dar de acolo nu a primit niciun răspuns. Prin urmare, el a tras următoarea concluzie: „Văd că Ministerul de Instrucțiuni Publice sistematic merge pe calea de a înlătura preoțimea din școală”. Tot el scria că „dacă se pot lua măsuri din partea chiriarihului nostru, cu mare dragoste dorim să intrăm înapoi la școală”¹⁸.

Primind aceste scrisori, Consiliul Eparhial al Arhiepiscopiei Chișinăului a intervenit din timp, solicitând Inspectoratului școlar din Basarabia să confirme și să îl recunoască pe fiecare preot din parohie drept învățător de religie în comuna sa. Neprimind un răspuns oficial, la 7 noiembrie 1927, Consiliul a emis un ordin prin care se informa că preotul trebuie să intre în școală, căci Legea învățământului primar îi permite acest lucru, iar acolo unde nu va fi acceptat, acest fapt să fie comunicat Arhiepiscopiei. Tot aici se menționa că: „În predarea religiei preoții se vor conforma programei analitice, lărgind-o în ceea ce privește cunoștințele din cartea Noului și Vechiului Testament și cântăcica de rugăciuni a Î.P.S. Arhiepiscop Gurie, până când vom reuși să avem un manual separat de religie pentru cursul primar, lucru de care Consiliul eparhial, împreună cu sfatul «Frățimii profesorilor de religie», se ocupă în prezent și are toată grija”¹⁹. Tot aici se recunoștea și chiar se sugera ca, acolo unde nu este posibil ca un preot să predea religia în toate școlile din parohie, obiectul respectiv să rămână pe seama învățătorilor, însă sub supravegherea protopopului.

Indiferent de situația educației religioase la un moment istoric sau altul,

¹⁷ Ibidem, f. 14.

¹⁸ Ibidem, f. 28.

¹⁹ Ibidem, f. 34v.

până în zilele noastre s-au păstrat amintiri despre rolul preotului în procesul educațional din sat. Așa, de exemplu, Raisa Sclifos din satul Ișnovăț povestește despre anii 1935-1940, când învăța în clasele primare. Tatăl ei era cântăreț în biserica „Sf. Nicolae” și își lua fetița cu sine, ca să cânte la strună. În fiecare miercuri și vineri venea protopopul Ion Carauș, care le predă copiilor religia. La începutul orei, copiii rosteau rugăciunea „Tatăl nostru”²⁰.

În anii 1940-1941, când mulți învățători au fost nevoiți să emigreze în Vechiul Regat, în contextul celui de-al Doilea Război Mondial, anume preoții au fost cei care i-au înlocuit.

Când au venit sovieticii, din cauza politicii ateiste promovate în sate, multe biserici parohiale au fost închise, iar preoții s-au văzut nevoiți să părăsească locașurile sfinte. Biserica Ortodoxă a cunoscut un regres considerabil, iar în aceste condiții este evident faptul că nu putea fi vorba despre predarea religiei în școli.

După 1989, când s-a destrămat URSS și a luat naștere mișcarea națională, ai cărei adepți pledau pentru renașterea spirituală a poporului, au apărut premise pentru reintroducerea învățământului religios în școlile din Republica Moldova.

Germeii predării religiei în școală au încolțit în cadrul Institutului Național de Instruire Continuă (astăzi Institutul de Științe ale Educației), rectorul INIC, Ștefan Todirașcu, acceptând proiectul “Arta de a deveni Om”, autor Nicolae Bujor. Conceptul acestui proiect era fundamentat pe credința creștin-ortodoxă. După consultarea specialiștilor de la catedra Științe Educativă, dl N. Bujor a fost angajat în calitate de lector și ținea un curs pentru directorii adjuncți pe educație. Trebuie să recunoaștem că în primii ani de libertate spirituală orele dlui N. Bujor erau foarte solicitate, deoarece pedagogii nu mai auziseră niciodată în cadrul cursurilor de formare despre Dumnezeu și despre creaționism.

În anii '90 ai sec. al XX-lea educația religioasă se realiza în cadrul activităților extrașcolare.

După reformarea Institutului Național de Instruire Continuă, Nicolae Bujor, cu un grup de inițiativă, obțin de la Primăria mun. Chișinău un spațiu pe str. Armenească și organizează Centrul municipal “Arta de a deveni Om”. Trebuie să menționăm că Biserica Ortodoxă din Moldova încă în anul 1991 face o adresare către ministrul științei și învățământului, Nicolae Matcaș, și către ministrul culturii și cultelor, Ion Ungureanu, prin care propune pentru tipar studiile realizate de Nicolae Bujor, menționând, printre altele, că „paginile acestor studii corespund întocmai celor mai vechi și sănătoase idei exprimate în Biblie și în alte surse ale literaturii ortodoxe” (scrisoare înregistrată cu nr. 70-3/XII-1991, semnată de arhiepiscopul Chișinăului Vladimir).

²⁰ Sclifos R. Amintiri din școală // *Curierul ortodox*. 1998, nr.5, p. 3.

Conceptul „Artei de a deveni Om” este studiat minuțios de teologi și în sânul Bisericii Ortodoxe apare un grup de adepți ai ideii că școala are nevoie de educație creștin-ortodoxă, că religia trebuie readusă în planurile de învățământ.

Ideea de a preda religia în școli drept disciplină aparte este promovată de ziarul „Curierul Ortodox”, fondat în 1995 de Mitropolitul Vladimir și părintele Pavel Borșevschi, paroh al bisericii „Sf. Dumitru” din Chișinău, avându-l drept redactor-șef pe Nicolae Fuștei, doctor în teologie și istorie, colaborator al Academiei de Științe a Moldovei. Secretarul responsabil al ziarului era protoiereul Vasile Ciobanu, paroh la biserica „Sf. Ierarh Nicolae” din comuna Costești, raionul Ialoveni²¹. De atunci, această publicație a dus o luptă consecventă pentru revenirea la studierea religiei în școli.

În noiembrie 1995, la inițiativa unui grup de preoți și mireni, promotori ai ideii introducerii religiei în școală, Mitropolitul Vladimir a adresat președintelui țării Mircea Snegur, președintelui Parlamentului Petru Lucinschi și prim-ministrului Andrei Sangheli o scrisoare deschisă, în care cerea modificarea alineatului (8) din articolul 35 al Constituției Republicii Moldova – „Dreptul la învățătură”. Se cerea ca statul să asigure, în condițiile legii, libertatea învățământului religios în școlile primare din țară²². Potrivit acestei modificări, Legea învățământului prevedea următoarele: 1. Religia este inclusă în planurile de învățământ ale Ministerului Învățământului ca disciplină școlară pentru clasele I-VIII; 2. Elevii aleg religia și confesiunea cu acordul părinților sau al tutorilor, în lipsa părinților; 3. Profesorii de religie sunt admiși la predarea disciplinei doar cu binecuvântarea Bisericii; 4. Reușita elevilor la orele de religie este apreciată doar cu note la purtare, precum și prin alte forme de stimulare a sârguinței lor; 5. Manualele de religie, materialele didactice și metodele de predare sunt elaborate de către specialiști în teologie, în colaborare cu specialiști în pedagogie și sunt aprobate de Biserică, asigurarea financiară fiind suportată de stat, ca și în cazul celorlalte discipline școlare²³.

Drept urmare, la 20 decembrie 1995, la inițiativa președintelui Mircea Snegur, la Președinție s-a desfășurat o întrunire cu participarea Mitropolitului Vladimir, viceministrului învățământului, S. Musteață, directorului Serviciului

²¹ Vasile Ciobanu. Înregistrare audio din 8. 06. 2012.

²² Scrisoarea deschisă a Mitropolitului Chișinăului și Întregii Moldove Vladimir către Președintele Republicii Moldova, dl Mircea Snegur, Președintele Parlamentului, dl Petru Lucinschi, și prim-ministru, dl Andrei Sangheli // *Moldova Suverană*, Chișinău, 18 noiembrie 1995, p.1.

²³ Vladimir, Mitropolit al Chișinăului și al Întregii Moldove. Nu frica de poliție este condiția creșterii unui bun cetățean, ci ascultarea și frica de Dumnezeu // *Moldova Suverană*, Chișinău, 18 noiembrie 1995, p. 2.

de stat pentru problemele cultelor pe lângă Guvernul Republicii Moldova, Gh. Armașu, consilierului prezidențial pe problemele minorităților naționale și ale cultelor, V. Gribenșcov, consilierului prezidențial pe probleme de politică internă, V. Josu, și consilierului prezidențial pe problemele învățământului și științei, T. Colesnic. În cadrul întrevederii s-a discutat subiectul introducerii religiei ca obiect de studiu preuniversitar. În urma acestei discuții s-a convenit asupra creării unei comisii mixte, din reprezentanți ai Bisericii și ai Ministerului Învățământului, cu scopul de a elabora modalitățile de predare a religiei pornind de la posibilitățile oferite de legislația în vigoare²⁴.

În acest sens a fost emis chiar și un decret prezidențial, cu nr. 451. Comisia era formată din 12 persoane: 5 din partea Bisericii, printre care Vasile Ciobanu, Pavel Borșevschi, colaboratoarea AȘM Angelina Savin. Din partea statului au fost numite 7 persoane, printre care și șefa Direcției învățământului din cadrul Primăriei municipiului Chișinău, Tatiana Nagnibeda-Tverdohle. Copreședinți ai comisiei au fost desemnați: din partea Bisericii – Nicolae Fuștei, din partea statului – Gheorghe Cojocar. Activitatea comisiei se desfășura anevoios, în special din cauza opoziției reprezentanților Ministerului Învățământului față de ideea introducerii religiei în școală. Abia la 28 iunie 1996, comisia și-a elaborat propunerile. Documentul a fost semnat de 11 reprezentanți ai acesteia.

Tot atunci, propunerile au fost prezentate președintelui M. Snegur. La rândul său, ultimul a înaintat Parlamentului o inițiativă prezidențială. Conform legislației, această lege trebuia să fie examinată în plen. Legislativul agrarian de atunci, prin Comisia parlamentară pentru învățământ și mass-media, a tergiversat sub diferite pretexte luarea unei decizii, în cele din urmă respingând propunerile Comisiei mixte²⁵.

Sondajul unei organizații nonguvernamentale, efectuat în anul 1996, pe un eșantion național reprezentativ ce a întrunit 1 487 de persoane din 26 de localități, a constatat că două treimi (64%) din populația Republicii Moldova se pronunțau atunci pentru introducerea religiei ca obiect de studiu în școală. 25% dintre persoanele chestionate s-au exprimat împotriva modificărilor în procesul de instruire în vederea studierii religiei, iar 12% nu au formulat o opinie în acest sens. În același timp, sondajul a arătat că cea mai mare pondere în categoria care sprijinea introducerea cursului de religie la acel moment

²⁴ Întâlnire la Președinția Republicii Moldova // *Curierul Ortodox*, 1996, nr.1, p. 2.

²⁵ Declarația Bisericii Ortodoxe din Moldova vizavi de predarea obligatorie în școlile de stat a disciplinei „Educația moral-spirituală” // *Steaua Betleemului*, Edineț, 11 noiembrie 2000, p. 6.

o aveau persoanele cu studii superioare (65%), cele de vârstă înaintată (67%), populația autohtonă (86%). Dintre cei care nu au acceptat studierea religiei de către elevi, majoritatea o constituiau respondenții cu vârsta cuprinsă între 30 și 49 de ani, cu studii medii (27%)²⁶.

În anul 1997 un grup de inițiativă format din slujitori și membri ai Asociației Studenților Creștini Ortodocși pornește colectarea semnăturilor pentru introducerea religiei în învățământ prin reglementare constituțională. Fiind necesare peste 200 de mii de semnături, s-a reușit strângerea a doar 40 de mii.

Revenind la ideea introducerii religiei, curios este faptul că aceasta a fost vehiculată și de unii politicieni, în special în perioada campaniilor electorale. Așa, de exemplu, în 1999, fracțiunea deputaților Partidului Popular Creștin Democrat din Moldova a venit cu o inițiativă legislativă privind predarea religiei în școli. Astfel, la 25 iunie 1999, în cadrul ședinței plenare, Parlamentul a votat, în prima lectură, un amendament la Legea învățământului potrivit căruia religia urma să fie studiată în școli. Vicepreședintele Parlamentului de atunci, Iurie Roșca, menționa că „oportunitatea acestui act derivă din procesul constant de degradare morală a societății, iar studierea religiei ar putea opri decăderea moravurilor”. Potrivit proiectului de lege, elevii care nu au atins vârsta de 16 ani puteau să frecventeze orele de religie dacă părinții sau tutorii lor nu se împotriveau. La atingerea majoratului, elevii ar fi putut decide singuri dacă doresc sau nu să studieze această disciplină. Împotriva studierii religiei în școală s-au pronunțat unele partide de stânga, care au invocat încălcarea libertății conștiinței cetățenilor²⁷. La rândul său, președintele Comisiei pentru cultură, știință și învățământ, Gheorghe Duca, a prezentat un raport pozitiv. El a propus însă ca religia să fie introdusă ca disciplină obligatorie numai în învățământul primar, fiind predată de către învățători. Numai în acest caz activitatea lor putea fi remunerată din bugetul de stat. Din cauza unor interese politice, această inițiativă nu a avut succes, fiind respinsă de către deputații din alte partide.

În pofida faptului că proiectul de lege nu a fost adoptat, statisticile de atunci ne arată că, în 1999, religia se preda facultativ în 35 de școli din republică, circa 8 mii de elevi studiind acest obiect²⁸.

²⁶ Două treimi din populația Republicii optează pentru predarea religiei în școală. Ce motive mai are puterea să boicoteze voința poporului? // *Țara*, nr. 31, 19.04.1996; *Curierul ortodox*, 1996, nr. 8, p. 2.

²⁷ Se pare că religia va fi studiată în școală // *Curierul ortodox*, 1999, nr. 9-14, p. 3.

²⁸ Ibidem.

Tot aici trebuie menționat că tergiversarea soluționării acestei probleme a cauzat proteste din partea credincioșilor, fapt care a dus la adoptarea de către Parlament, în anul 2000, a unei legi potrivit căreia, de la 1 septembrie 2000, urma să înceapă predarea, în clasele primare ale școlilor din Republica Moldova, a obiectului „Educația moral-spirituală”. Această lege a fost adoptată în grabă, iar Ministerul Învățământului nu era pregătit pentru noile modificări. În consecință, introducerea obiectului de studiu a fost amânată până la 1 ianuarie 2001²⁹. La 23 ianuarie 2001, Consiliul Ministerului Educației și Științei adoptă Hotărârea nr. 29/2 “Cu privire la Concepția și Curriculumul educației moral-spirituale în clasele I-IV”. Potrivit acestei hotărâri:

1. Se aprobă cu titlu experimental Concepția și Curriculumul educației moral-spirituale în clasele I-IV, autori dr. hab. V. Pâslaru ș.a.

2. Se aprobă cu titlu experimental Concepția și Curriculumul educației moral-spirituale în clasele I-IV, autori N. Bujor ș.a.

Așadar, în clasele primare, la disciplina obligatorie Educație moral-spirituală, au fost aprobate două Curriculumuri. Primul, autor V. Pâslaru ș.a., conținea două teme care au legătură cu credința creștină. Este vorba despre tradițiile populare ale Nașterii și Învierii Domnului Iisus Hristos. În rest, erau teme care abordau subiecte social-umane. Deci, până la urmă, solicitarea Bisericii Ortodoxe privind predarea religiei în școli nu a fost satisfăcută. Principalul argument invocat de autorități era că introducerea disciplinei „Religia creștin-ortodoxă” ar leza drepturile celorlalte confesiuni religioase înregistrate legal în Republica Moldova.

Câțiva studenți ai Academiei de Teologie au efectuat un sondaj de opinie referitor la problema educației religioase. Ancheta compusă din 14 întrebări a fost distribuită la patru instituții de învățământ din sectorul Botanica al capitalei – trei licee și o școală mixtă. Din cele 500 de anchete repartizate, 221 au fost completate. Rezultatele obținute arătau următoarele: la întrebarea „Cât contează educația religioasă în instruirea generală a copilului?”, atât pentru părinții ortodocși, cât și pentru cei din alte confesiuni prevala răspunsul „mult” și „foarte mult”. Cei care au răspuns „deloc” sau „puțin” au motivat prin faptul că educația religioasă trebuie făcută în primul rând acasă și după aceasta la școală. Totodată, o bună parte dintre părinți a recunoscut că nu sunt în stare să-și educe de sine stătător copiii în ceea ce ține de aspectul religios – circa 185 de persoane. Cea mai mare parte a respondenților (37%) a opinat că ar fi suficientă o singură oră de religie pe săptămână. Pentru desfășurarea de două ori pe săptămână a orei respective s-au exprimat 31,8% dintre intervieuați, de trei ori – 6,1%, de patru ori – 9%, de cinci ori –

²⁹ Declarația Bisericii Ortodoxe din Moldova..., p. 6.

2,3%. Per ansamblu, 78,3% dintre creștinii ortodocși și-au exprimat dorința ca copiii lor să studieze religia, 12,1% au răspuns negativ, 8,7% s-au arătat indiferenți, iar 0,9% nu au dat un răspuns³⁰.

În 2005, discuțiile despre introducerea religiei în școală au revenit în prim plan. A fost elaborată o programă școlară, precum și manualele pentru clasele I-IV. Însă guvernarea de atunci nu a dorit să introducă această disciplină în instituțiile preuniversitare, din moment ce doar 120 de școli au acceptat religia ca obiect de studiu.

În anul 2005 este fondată și Asociația pentru Educație Creștin Ortodoxă (în continuare AECO), organizație neguvernamentală care, împreună cu altele de acest fel, urmărește apărarea, promovarea și consolidarea valorilor creștin-ortodoxe în sistemul de educație și instruire. Pe parcursul anilor, aceasta a înaintat mai multe inițiative cu referire la educația creștin-ortodoxă a tinerilor din Republica Moldova, printre care: Declarația națională despre nocivitatea educațională a cursului „Deprinderi de viață” (Scrisoare deschisă către Guvernul Republicii Moldova, cursul fiind anulat prin ordinul prim-ministrului din 04.10.2005); Inițiativa către Mitropolia Moldovei despre necesitatea unui acord de colaborare între Mitropolia Moldovei și Ministerul Educației (20.06.2006); Inițiativa către Mitropolia Moldovei în legătură cu editarea manualelor de religie pentru clasele I-IV (24.07.2006); Inițiativa către Ministerul Educației, înaintată împreună cu alte asociații obștești, în legătură cu predarea religiei în școală începând cu 2010-2011.

La rândul lor, preoții nu au ezitat în acest răstimp să viziteze școlile și să poarte discuții cu copiii. Astfel, după anul 2005, Religia a fost predată în unele școli chiar și ca obiect opțional. Unii preoți se confruntau cu dificultăți. Așa, de exemplu, preotul Gheorghe Gotca din satul Chirsovo spunea că lecțiile lui erau întotdeauna puse în orar ultimele, iar mulți elevi veneau la ore deja obosiți. În asemenea condiții era imposibil de a preda religia în școală³¹.

Totuși slujitorii Bisericii nu au renunțat la această idee și sub conducerea regretatului episcop Dorimedont (Cecan) – un mare ctitor al școlilor duhovnicești din nordul republicii – au fost editate mai multe cărți. Cu participarea preoților Pavel Borșevschi și Vasile Ciobanu, precum și a preotesei Liliana Trohin (Crețu) au fost elaborate manuale de Educație creștin-ortodoxă pentru clasele I-IV și Ghidul învățătorului. În total s-au editat 25 000 de manuale, o cantitate neînsemnată pentru școlile din Republica Moldova.

Problema introducerii religiei în școală a fost abordată și în anul 2010.

³⁰ Este necesară introducerea religiei în școală? (Sondaj) // *Făclia*, 30.03.1996; *Curierul ortodox*, 1996, nr.7, p. 8.

³¹ Думиника И. Храм «Успения Божией Матери»...р. 126.

Istoricul și politicianul Valeriu Pasat a venit cu inițiativa de a organiza un referendum privind subiectul respectiv. Denumirea disciplinei s-a propus a fi „Bazele Ortodoxiei”. Inițial, Mitropolia Moldovei a susținut această inițiativă și la 8 mai 2010 a avut loc Adunarea Generală pentru susținerea referendumului național privind introducerea disciplinei „Bazele Ortodoxiei”. Adunarea s-a desfășurat în scuarul Catedralei Mitropolitane din Chișinău. Organizatorii contau pe faptul că prin votul direct al cetățenilor Republicii Moldova se va contura oportunitatea legală de a preda Ortodoxia în școală. Astfel, a fost creat un grup de inițiativă care trebuia să se ocupe de colectarea semnăturilor în favoarea introducerii disciplinei. În calitate de președinte a fost ales cercetătorul Valeriu Pasat. Pentru strângerea de semnături se planifica să fie trimise, în satele și orașele Moldovei, 3 000 de persoane, pedagogi, academicieni, medici și profesori³².

Autoritățile s-au opus inițiativei lui V. Pasat. La 15 iunie 2010, Curtea de Apel a anulat hotărârea Comisiei Electorale Centrale, prin care a fost înregistrat grupul de inițiativă pentru colectarea semnăturilor privind desfășurarea unui referendum pentru predarea obligatorie a „Bazelor Ortodoxiei” în școli. Decizia Curții de Apel a fost luată după ce mai multe organizații nonguvernamentale au depus plângeri în instanță, calificând studiarea obligatorie a religiei în școli drept încălcare a dreptului la libera alegere.

V. Pasat, anunțând aderarea la formațiunea politică Partidul Umanist din Moldova, a compromis mișcarea de readucere a religiei în școală.

La 1 iulie 2010 a fost luată decizia de a introduce în școală disciplina opțională „Religie”. Mitropolia Chișinăului și a Întregii Moldove s-a declarat nemulțumită de hotărârea Guvernului și s-a pronunțat pentru introducerea în planul de învățământ a disciplinei „Bazele Ortodoxiei”³³.

Disciplina aprobată de Guvern este predată elevilor din clasele I-IX. Elevii frecventează aceste ore doar la solicitarea părinților. Clasele se formează în funcție de numărul de cereri din partea părinților. Potrivit Ministerului Educației, cursul este predat o oră pe săptămână, de către profesori sau preoți. Aceștia trebuie să primească acreditarea Comisiei speciale formate de Ministerul Educației. Pentru această disciplină, în anul 2011, a fost elaborată curricula școlară. Au fost pregătite cadre didactice cu instruire în pedagogie, iar pentru pedagogi – în teologie.

La Costești, raionul Ialoveni, religia se predă în două licee, în clasele I-

³² A fost constituit grupul de inițiativă care va colecta semnături pentru predarea religiei în școli // *Curierul ortodox*, 2010, nr. 5, p. 3.

³³ CSJ a spus „Nu”, dar Pasat nu renunță la predarea ortodoxiei în școală // *Curierul ortodox*, 2010, nr. 7, p. 3.

XII. În școală predă un masterand în teologie. El este remunerat ca și ceilalți pedagogi din școală.

Profesorii de religie nu notează activitatea elevilor la acest obiect, pentru că, așa cum explică preotul Vasile Ciobanu, „religia vine pe calea inimii și abia apoi pe calea rațiunii”. Tot el spune că cine nu predă la ora actuală fie nu are curaj, fie nu are dorință.

În prezent, problema predării religiei în școli rămâne a fi una deschisă. Potrivit președintelui AECO, Tatiana Doibani, situația din țara noastră la acest capitol nu este una de invidiat. „Starea predării religiei se caracterizează prin inițiative nesuținute și de jos și de sus, în timp ce societatea stă într-o parte și așteaptă cum se va termina experimentul. Lumea, din păcate, nu prea conștientizează cât de mult este nevoie de Dumnezeu în zilele noastre, în sistemul de educație. De asemenea, baza materială a cursului de religie lasă de dorit, iar în vizorul educației religioase nu sunt clasele superioare”, precizează Tatiana Doibani³⁴. În aceste condiții, „ca să vieze, cursul de religie are nevoie de acoperire cu activități extracurriculare: cercuri, olimpiade, tabere de odihnă, concursuri, periodice”.

Ideal ar fi ca religia creștin-ortodoxă să fie un obiect cu nimic mai prejos decât matematica, limba sau istoria, susține președintele AECO: „Copilul are dreptul să cunoască și acest domeniu al experienței umane, cu atât mai mult că este o moștenire pozitivă, valorică. Consider instruirea și educația religioasă un modul important în opera de formare a personalității umane. Omul nu poate exista fără credință. Se conștientizează sau nu acest fapt, credința rămâne a fi nu numai partea integrantă a umanității, ci și modalitatea de bază prin care se asigură legătura ei cu esența primordială – cu Dumnezeu. Așa cum personalitatea umană presupune pe lângă multiplele facultăți ale inteligenței și cea a credinței, lipsa instruirii și educației pentru credință favorizează apariția unui sector profan în sistemul de inteligență umană și persoana poate devia spre forme vulgare ale credinței, fenomen pe care îl avem în civilizația contemporană. Neopăgânismul duce la degenerarea credinței în om și la pierderea legăturii lui cu Dumnezeu, cu eternitatea. Fără această legătură, omul riscă să piardă calitatea sa de om”.

Din 1 iulie 2011 este reorganizat Departamentul mitropolitan Studii, care monitorizează procesul de predare a religiei în școală. S-au realizat câteva seminare de formare a cadrelor implicate în predare și se încearcă stabilirea unei colaborări mai eficiente între Biserică și Ministerul Educației.

³⁴ Interviu cu T. Doibani. Înregistrarea 28.06.2012.

Din cele expuse mai sus concluzionăm că Biserica, în demersurile sale pentru introducerea predării religiei în școli, a cunoscut câteva etape, marcate de impedimente și neînțelegere din partea autorităților. Aceasta nu a dus însă la stoparea inițiativelor în acest sens.

O societate prosperă, sănătoasă trebuie să se bazeze pe valorile și principiile creștine. Religiei îi aparține rolul fundamental în educarea generațiilor viitoare, deoarece „frica de Dumnezeu” poate să îl determine pe om să nu săvârșească fapte rele. Pentru credincioși nu trezește îndoială faptul că „duhul creează forme”, de aceea cum va fi „duhul” copiilor noștri, așa va fi și viitorul societății noastre.

ANEXE

Proiect

Aprobat la ședința Consiliului metodic,
proces-verbal nr.....

Regulamentul de organizare și funcționare a Cabinetului metodic al Departamentului studii al Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove

I. Dispoziții generale

1.1. Regulamentul Cabinetului metodic al Departamentului Studii este elaborat în baza:

- Legii învățământului (art. 43. p. 7);
- Concepției educației în Republica Moldova din anul 2000;
- “Regulamentului Centrului Metodic”, aprobat prin Hotărârea colegiului Ministerului Învățământului din 29 februarie 2000;
- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.1380 din 29 octombrie 2002 „Privind aprobarea Regulamentului-tip al direcției generale județene (municipale) învățământ”;
- Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 863 din 26 august 2005 cu privire la „Programul de modernizare a sistemului educațional în Republica Moldova”;
- Codului nr. 259-XV din 15 iulie 2004 „Cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova” (art. 131, pct. d), precum și în baza altor acte normative care reglementează asistența metodică în instituțiile de învățământ din Republica Moldova.

1.2. Activitatea Cabinetului metodic este determinată de introducerea în învățământul primar și gimnazial a disciplinei opționale Religie, în conformitate cu Hotărârea de Guvern nr. 596 din 02 iulie 2010, și este reglementată de următoarele legități:

- interdependența educație religioasă – dezvoltare socială;
- interacțiunea mediu social – personalitate;
- interacțiuni umane.

1.3. Prezentul regulament este generat de politica educațională modernă, de scopul prioritar și obiectivele fundamentale ale educației religioase și stipulează domeniul de activitate didactică și managerială metodică, de acțiunile orientate spre formarea continuă a profesorilor de religie la nivel republican în baza

standardelor de performanță și valorificarea întregului lor potențial, precum și spre implicarea familiilor și a comunității în procesul educației religioase.

1.4. Asistența metodică la religie reprezintă un proces complex și corelativ de acțiuni și are drept scop promovarea și aplicarea tehnologiilor educaționale moderne, fiind generată de necesitățile cadrelor didactice care predau religia.

1.5. Asistența metodică pentru disciplina religie nivel republican este asigurată de Cabinetul metodic – parte componentă a Departamentului studii al Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove, subdiviziune, desemnată de comun acord cu Ministerul Educației, responsabilă pentru activitatea didactică și metodică la disciplina Religie.

1.6. Cabinetul metodic funcționează în baza:

- colaborării participative dintre responsabilii pentru predarea religiei din ME, DGETS, DRETS, inspectorii școlari din eparhii și metodiștii responsabili de predarea Religiei din protopopiate;

- principiilor comunicării, cunoașterii și creativității pedagogice;

- neangajării politice;

- principiilor declarate în Legea învățământului (art.4 p.2) .

1.7. Cabinetul metodic reprezintă nucleul întregului sistem metodic pentru Religie, format din Consiliul metodic, Comisia de atestare a profesorilor de Religie, Laboratorul de formare continuă a profesorilor de Religie, Școala profesorilor debutanți și alte subdiviziuni metodice formate în conformitate cu planul de activitate.

1.8. Criteriile de bază ale asigurării asistenței metodice sunt:

- conștientizarea comenzii sociale, a necesităților primordiale ale familiei și comunității vizavi de educația religioasă;

- asumarea și realizarea creativă de către toate cadrele didactice a noilor responsabilități în condițiile implementării Religiei în școală;

- sporirea motivației cadrelor didactice pentru readucerea religiei în școală, îmbunătățirea climatului psihologic în colectivele pedagogice, asociațiile de părinți și în clasele de elevi vizavi de valorile definitorii pentru orice ființă umană (credință, nădejde, dragoste, identitate, familie, educație, prieteni, preferințe, relații între semeni);

- însușirea și implementarea creativă a experienței pedagogice avansate în predarea Religiei, implementarea noilor tehnologii educaționale în lucrul cu elevii, familia, comunitatea;

- eficiența activității profesionale pedagogice (creșterea calității predării lecției de religie, educației creștine);

- Îmbunătățirea bunelor practici de educație spirituală a familiilor și comunității.

1.9. Echipa managerială a Cabinetului metodic de comun acord cu Consiliul metodic și responsabilii din cadrul autorităților publice locale asigură condițiile și resursele necesare pentru organizarea și funcționarea eficientă a Cabinetelor metodice din protopopiate.

1.10. Monitorizarea și evaluarea activității Cabinetelor metodice din protopopiate este realizată de specialiștii principali, responsabili de predarea religiei din cadrul DGETS, DRETS și metodiștii-teologi din protopopiate cu acordul Ministerului Educației al Republicii Moldova.

II. Obiective și direcții generale de activitate

2.1 Cabinetul metodic realizează următoarele obiective:

- implementarea rezultatelor cercetărilor științifice din domeniul educației religioase la nivel de instituție;
- promovarea valorică a procedeelelor metodice optime și proiectarea acestora în scopul unei maxime valorificări (prin expuneri analitice ale experiențelor didactice avansate);
- crearea băncii de date cu referire la activitatea metodică, la experiența avansată locală și externă;
- informarea inspectorilor școlari eparhiali și a metodiștilor din protopopiate privind cercetările, elaborările și inovațiile de ultimă oră din domeniul educației;
- organizarea și asigurarea didactico-metodică a predării religiei în conformitate cu cerințele politicii educaționale moderne;
- coordonarea, monitorizarea și evaluarea eficientă a activității cadrelor didactice antrenate în diverse forme de educație creștină: școli duminicale, cluburi pe interes, cercuri;
- acordarea asistenței metodice cadrelor didactice în colaborare cu agenții educaționali, coordonarea formării continue a profesorilor de religie;
- studierea, generalizarea și diseminarea experienței avansate a cadrelor didactice din instituții;
- realizarea programelor și proiectelor metodice, științifice și inovatoare în problemele educației religioase;
- elaborarea unui model de monitorizare, care ar permite urmărirea eficienței asigurării metodice a procesului educațional;
- dezvoltarea colaborării interinstituționale – municipale, naționale și internaționale (cu grădinițe, școli, colegii, universități, instituții științifice, edituri, organizații internaționale și non-guvernamentale);
- contribuirea la organizarea procesului de implicare a familiei și comunității în vederea îmbunătățirii educației religioase;

- crearea unei atmosfere creative și de cercetare în Consiliul Cabinetului metodic.

2.2. Direcțiile de activitate ale Cabinetului metodic sunt:

Aplicarea în practică a rezultatelor cercetărilor din domeniul științelor educației:

- analiza literaturii metodice și științifice, evidențierea recomandărilor aplicativ-practice;

- detalierea recomandărilor în scopul facilitării aplicării lor;

- aprecierea eficienței aplicării recomandărilor, elaborate în baza cercetărilor științifice.

Generalizarea și propagarea experienței avansate:

- analiza practicii de rezolvare a problemelor din atestate în predarea Religiei;

- selectarea mijloacelor pedagogice, care asigură rezultate optime;

- analiza celor mai tipice dificultăți, care se întâlnesc în practica de predare a Religiei.

Acordarea asistenței metodice:

- acordarea consultațiilor cadrelor didactice ce predau Religia în alegerea literaturii metodice;

- acordarea ajutorului metodic în rezolvarea problemelor în predarea Religiei;

- elaborarea materialelor metodice pentru activitățile educaționale cu elevii.

Atestarea și formarea continuă:

- asigurarea cadrului juridic a formării continue a profesorilor de religie;

- promovarea schimbărilor calitative în cadrul sistemului educațional, prin prisma exigențelor curriculare;

- motivarea profesorilor de religie pentru formare continuă;

- desemnarea domeniului de referință pentru formarea continuă.

Informare, cooperare și colaborare:

- asigurarea informațională a profesorilor de religie, a părinților și comunității vizavi de cercetările, elaborările și inovațiile din domeniul educației spirituale;

- oferirea cadrului unei comunicări eficiente, a cooperării, colaborării între partenerii educaționali;

- realizarea unui schimb de experiență între profesorii de religie, părinți și alți actori socio-educaționali.

III. Funcționare și management

3.1 Activitatea Cabinetului metodic promovează principiile educației pentru o societate deschisă, care își cunoaște tezaurul național-cultural și adevărurile de credință – a nădejzii și dragostei în Dumnezeu - forța motrice în cultivarea și creșterea virtuților morale și pentru respingerea și combaterea viciilor, imoralității și dezastrului social și natural, susținând inițiativa de eficientizare a școlii în contextul modernizării învățământului din Republica Moldova.

3.2. Cabinetul metodic dispune de:

- spațiu pentru întrunirile, discuțiile, dezbaterile, consultațiile, schimbul de opinii și experiențe, alte activități metodice ale cadrelor didactice, precum și pentru activitățile de informare, orientare și educare a părinților, a altor actori educaționali etc.

- colecție de acte normativ-legislative, literatură enciclopedică, psihopedagogică și didactico-metodică, materiale didactice, informații cu caracter științifico-metodic, presa periodică de specialitate, standuri informaționale, portofolii, publicații și elaborări ale cadrelor didactice, interviuri, înregistrări audio-video etc.

- mobilier, care asigură desfășurarea ședințelor cu cadrele didactice și părinții, precum și păstrarea fondului de materiale informaționale și didactico-metodice.

- echipament electronic și instructiv-metodic (calculator cu conexiune la rețeaua Internet, imprimantă, fax, aparat de multiplicare și scanare, flipchart, retroproiector etc.), consumabile pentru realizarea cu succes a obiectivelor stipulate.

3.3. Pe lângă Cabinetul metodic se organizează Consiliul Metodic al profesorilor de Religie, Comisia de atestare a cadrelor didactice ce predau disciplina dată, Laboratorul de formare continuă a profesorilor de Religie, Școala profesorilor debutanți care întrunește periodic în activități de dezbateri, discuții metodice tinerii specialiști de Religie.

3.4 În Cabinetul metodic se pot organiza și susține *activități de informare, documentare, educare, implicare, consiliere, orientare și voluntariat* (al cadrelor didactice, părinților, elevilor, altor agenți educaționali etc.).

3.5 Cabinetul metodic în activitatea sa promovează forme și metode organizaționale moderne:

- proiecte investigaționale și inovaționale;
- întruniri metodice, seminare, ateliere de lucru, dispute, mese rotunde, vizite-schimburi de cadre, concursuri, expoziții, conferințe științifico-practice, lectorii, simpozioane, consulting psihopedagogic etc.;

- cluburi pe interese, „Școala experienței avansate”, “Școala profesorului debutant”, “Școala Familiei”, etc.;

- surse informaționale: cartea de vizită a Cabinetului metodic, revistă educațională și științifico-practică, buletin/buclet/fluturaș informațional, poster, standuri, spot publicitar, CD, web-site, etc.

3.6. Activitatea Cabinetului metodic este dirijată de șeful cabinetului - persoană cu studii pedagogice, cu grad didactic și vechime în munca pedagogică în învățământul preuniversitar nu mai puțin de 5 ani, dotat cu cunoștințe profesionale relevante, participare în diverse activități de formare: cursuri de reciclare sau de inițiere în profesie, stagii de formare, participare la cercetări (teoretice sau practice) din domeniul psihopedagogic, capacități de comunicare, abilități de organizare eficientă a activităților, creativitate și receptivitate la nou, cunoștințe în domeniul managementului educațional.

3.7. Șeful Cabinetului metodic și metodistul, responsabili de activitatea metodică, cu binecuvântarea Mitropolitului, sunt desemnați prin ordinul directorului Departamentului Studii al Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove.

Șeful Cabinetului metodic are următoarele obligațiuni:

- îndeplinește atribuțiile prevăzute în statutul Departamentului Studii al MCÎM și în alte acte normative;

- asigură organizarea și funcționarea eficientă a Cabinetului metodic;

- elaborează planurile de activitate a Cabinetului metodic;

- acordă asistență metodică și metodologică în procesul de implementare a Religiei în școală;

- organizează activitatea de studiere și propagare a experienței avansate;

- creează la nivel de instituție Banca de idei metodice;

- acordă asistență metodică profesorilor de religie și cadrelor didactice implicate în diferite activități educaționale;

- coordonează, în plan metodic, activitatea în vederea organizării atestării cadrelor didactice;

- gestionează documentația Cabinetului metodic.

- cooperează cu responsabili pentru predarea religiei din cadrul DGETS mun. Chișinău, DRETS, managerii școlari, inspectorii școlari eparhial, metodiștii din protopopiate și profesorii de religie;

- menține în bună funcționare mijlocele audio-video și MTI (mijloace tehnice informaționale) din dotare;

- întocmește rapoarte despre activitatea metodică;

- este responsabil de activitatea sa în fața Consiliului metodic.

3.8. Cabinetul metodic asigură accesul la materiale pentru dotarea în funcție de necesități a cadrelor didactice, elevilor și părinților.

3.9 Programul de funcționare a Cabinetului metodic este aprobat de Departamentul Studii al MCÎM.

Subiecți ai conducerii colective

3.10. Organul conducerii colective a Cabinetului metodic este Consiliul metodic, ales o dată la 2 ani. Președinte al Consiliului Metodic este șeful Direcției metodice.

3.11. Componenta numerică și nominală a Consiliului metodic este aprobată de către directorul Departamentului Studii. Membri ai Consiliului metodic pot fi: șefii de catedre, cadre didactice cu performanțe deosebite în activitate, savanți în pedagogie, inspectorii școlari eparhiali.

3.12 Președintele Consiliului Metodic este responsabil de planificarea, organizarea și desfășurarea ședințelor Consiliului.

3.13 Consiliul metodic, ca parte componentă a Cabinetului metodic, realizează următoarele sarcini:

- elaborează strategia de funcționare și dezvoltare a activității metodice;
- organizează și dirijează activitatea metodică;
- monitorizează activitatea tuturor subdiviziunilor Cabinetului metodic;
- efectuează diagnosticarea asigurării metodice a procesului educațional și elaborează recomandări;
- creează condiții favorabile pentru promovarea ideilor inovatoare ale cadrelor didactice;
- analizează periodic rezultatele activității metodice desfășurate de Cabinetul metodic.

IV. Dispoziții finale

5.1. Cabinetul metodic își desfășoară activitatea în baza programului de dezvoltare și planului anual elaborat în colaborare cu Consiliul metodic.

5.2. Departamentul Studii al MCÎM asigură funcționarea și monitorizarea activității Cabinetului metodic de comun acord cu Ministerul Educației al Republicii Moldova.

5.3. Activitatea Cabinetului Metodic este evaluată în corespundere cu următoarele criterii:

- sporirea eficienței activității inspectorilor școlari eparhiali, metodiștilor din protopopiate (*creșterea calității orelor predate, al nivelului educației*);
- motivarea creativității profesorilor de religie;

- implementarea noilor tehnologii în procesul de educație spirituală.

Realizarea acestor aspecte este orientată spre îmbunătățirea asigurării metodice individuale a cadrelor didactice, în corespundere cu necesitățile profesionale ale fiecărui profesor de religie.

5.4. Consiliul metodic apreciază și stimulează prin diverse forme inițiativele metodico-didactice.

5.5. Cabinetul metodic nu are statut de persoană juridică, dar poate dispune de atribute specifice care îi asigură identitatea.

5.6. Prezentul regulament intră în vigoare din data aprobării de către Consiliul metodic.

5.7. În baza prezentului regulament Cabinetele metodice din protopopiate pot elabora prin com-pletare/modificare - regulamente proprii de funcționare.

Coordonat:

Departamentul Studii al Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove
Institutul de Științe ale Educației
Ministerul Educației

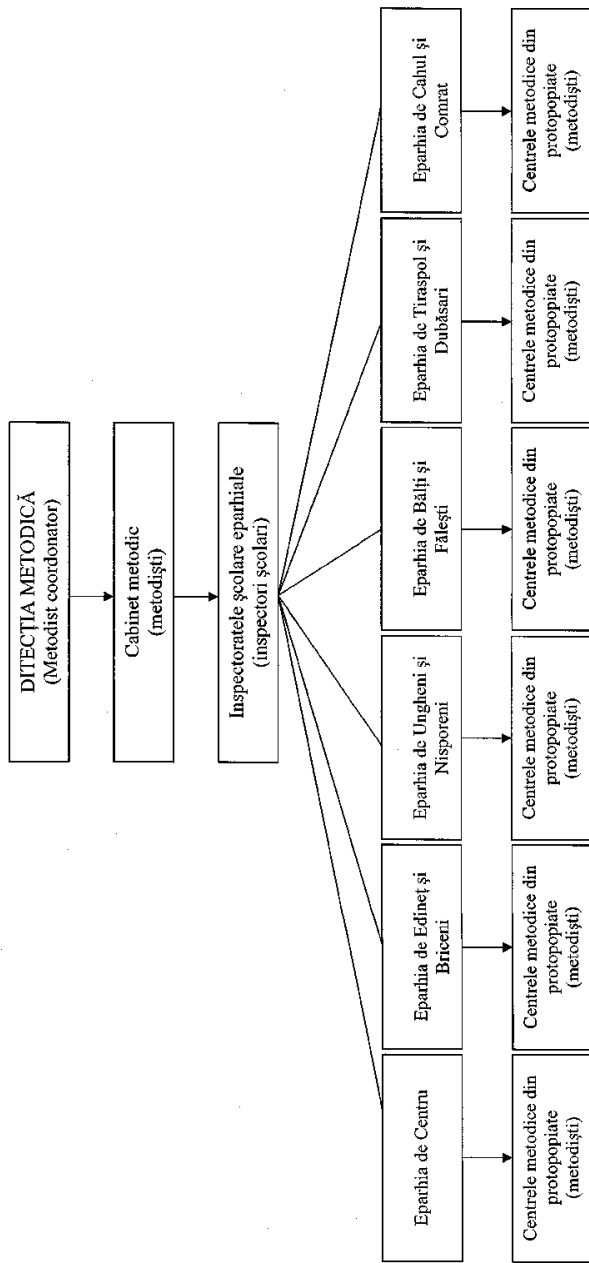
Mitropolia Chișinăului și a Întregii Moldove

ORGANIGRAMA ÎNĂȚĂMÎNTULUI RELIGIOS

MITROPOLIA CHIȘINĂULUI ȘI A ÎNTREGII MOLDOVE
DEPARTAMENTUL STUDIILOR

ORGANIGRAMA DIRECȚIEI METODELOR

Model

A p r o b a t:
Parohul bisericii ortodoxe
cu hramul.....
.....
(semnătura, data)

REGULAMENT de organizare și funcționare a Bibliotecii parohiale

Dispoziții generale

Art. 1. Biblioteca parohială(*denumirea*) este fondată de parohia ortodoxă și este parte componentă a ei.

Biblioteca este o instituție de catehizare și cultură ortodoxă, având ca scop informarea și documentarea în domeniul religiei creștin-ortodoxe.

Art. 2. Biblioteca parohială își desfășoară activitatea potrivit strategiei în domeniul teologiei ortodoxe, a istoriei poporului român și circulației informației, promovate de către Biserica Ortodoxă.

Art. 3. Biblioteca parohială are următoarele atribuții și sarcini:

- ✘ promovarea valorilor morale și de conviețuire socială;
- ✘ promovarea valorilor perene ale istoriei Bisericii Ortodoxe și civilizației românești prin asigurarea accesului creștinilor la fondurile pe care le deține;
- ✘ constituirea unei colecții reprezentative de cărți, periodice, alte documente grafice, audiovizuale, electronice cu caracter religios și enciclopedic, preponderent din istoria, limba, cultura și civilizația poporului român;
- ✘ completarea sistematică a colecțiilor de carte religioasă cu noi ediții și în special cu literatură teologică;
- ✘ informarea cititorului despre tezaurul de carte românească prin valorificarea bibliografică a fondului pe care-l deține, precum și crearea unui aparat de referință corespunzător;
- ✘ informarea cititorului despre tezaurul de muzică și cântare bisericească prin valorificarea fondului pe care-l deține, precum și crearea unui aparat de referință corespunzător;
- ✘ punerea la dispoziția beneficiarului a informației necesare, asigurând exhaustiv cerințele de documentare a publicului privind istoria, viața și activitatea parohiei ortodoxe

✘ schimbul interbibliotecar de publicații în scopul asigurării beneficiarilor cu carte în limba română.

Art. 4. Biblioteca parohialăfuncționează în cadrul parohiei ortodoxe și se conduce în activitatea sa de norme și actele elaborate de Consiliul Parohial, căruia anual îi va prezenta raportul de activitate. Biserica asigură spațiul necesar pentru organizarea, depozitarea și conservarea colecțiilor, condițiile respective pentru gestionarea lor și funcționarea bibliotecii în ansamblu, precum și condiții pentru personal și cititori. De asemenea, suportă cheltuielile de pază și reparație ale localului Bibliotecii. Parohia gestionează fondul de carte, aprobă programul de lucru cu cititorii, salarizează personalul, organizează asistența de specialitate, inclusiv perfecționarea specialiștilor. Parohia dotează Biblioteca cu mobilier (pentru birouri, expoziții, sala de festivități publice, panouri etc.), aparatura specifică (computer, xerox, aparat de citit microfilme, aparat de proiecție cinematografică etc.).

Art. 5. Biblioteca nu este persoană juridică, dar deține ștampilă ovală, administrativă și ștampilă dreptunghiulară pentru numărul de inventar, care servesc la marcarea publicațiilor în procesul de prelucrare, precum și ex-libris, emblemă, foaie cu antet, invitații-tip cu simbolică proprie.

Art. 6. Biblioteca parohialăare sediul
.....

Fondul de publicații și aparatul informativ-bibliografic

Art. 7. Fondul Bibliotecii are un caracter teologic-ortodox, enciclopedic, cuprinzând un număr corespunzător de publicații fundamentale (cărți, periodice, CD-uri, documente electronice, audio, video, microfilme etc.) din producția editorială românească retrospectivă și curentă, cu accent pe domeniile: religie, istorie, filologie, lucrări de artă și de referință.

Art. 8. Completarea colecțiilor se efectuează pe baza donațiilor precum și achiziționarea curentă a cărților cu conținut religios în limba română.

Art. 9. Preluarea și evidența biblioteconomică completă a publicațiilor de toate categoriile, ca și a celor trimise de donatori, sunt realizate de către Biblioteca parohială în baza **listelor-borderou care însoțesc fiecare achiziție sau donație**. Biblioteca păstrează documentele însoțitoare în baza cărora se ține registrul inventar al fondului acumulat. Donatorilor li se va confirma primirea donației. Va putea fi organizat (în cazul unor donații importante ca număr sau valoare bibliofilă) **Fondul** cu numele donatorului.

Art. 10. Sistemul cataloagelor Bibliotecii este constituit din:

Cataloage tradiționale de carte:

- Catalog alfabetic;

- Catalog sistematic cu index alfabetic pe subiecte:
- Catalog alfabetic în domeniul religiei;
- Catalog electronic al publicațiilor;
- Cataloage electronice ale colecțiilor speciale;
- Casete audio, video, CD-ROM.
- Fișiere tematice electronice (cu accent pe predarea religiei, istoriei și culturii române).

Structura și administrarea

Art. 11. Biblioteca parohială își organizează activitatea după structura prevăzută pentru bibliotecile publice. Ca structură a parohiei ortodoxe biblioteca este constituită din următoarele subdiviziuni:

- **Sală de referințe, periodice;**
- **Sală de lectură;**

Art. 12. Sala de referințe, periodice:

- a) asigură informarea curentă a beneficiarilor cu noutățile editoriale;
- b) organizează și pune la dispoziția utilizatorilor fondul de referință, valorifică publicațiile bibliografice și informative ale bibliotecii;
- c) asigură informarea optimă a beneficiarilor, tinerilor li se acordă asistență pentru alcătuirea bibliografiilor tematice de care au nevoie;
- d) ține la zi fișierele tematice, urmărind promovarea valorilor perene ale istoriei Bisericii Ortodoxe, culturii și civilizației românești;
- e) ține evidența interpelărilor bibliografice neonorate;
- f) efectuează selectarea cărților, periodicelor și ale altor documente, aflate în bibliotecă sau care urmează să fie achiziționate conform solicitărilor beneficiarilor;
- g) asigură instruirea și orientarea bibliografică a cititorilor, familiarizarea lor cu sistemul de cataloage și de referință al bibliotecii;
- h) elaborează liste bibliografice cu publicații noi intrate în colecția bibliotecii;
- i) prestează consultații în procesul de căutare, găsire și difuzare a surselor de informare și documentare;
- j) elaborează și pune la dispoziția utilizatorului bazele de date locale tradiționale și digitale.

Art. 13. Sala de lectură servește concomitent ca sală de lectură, sală de manifestări culturale publice și împrumut la domiciliu.

Activitatea Sălii de lectură este asigurată prin:

- a) punerea la dispoziția cititorilor de la vârsta de 14 ani, cu viză de reședință permanentă în or. Chișinău, a publicațiilor din colecțiile de împrumut la domiciliu, în schimbul unui gaj.

b) servirea tuturor doritorilor, indiferent de locul de reședință al acestora, cu cărți, periodice, documente electronice și audiovizuale din fondurile sălii de lectură;

c) desfășurarea acțiunilor de promovare a cărții religioase și a Bibliotecii parohiale (manifestări cultural-științifice, expoziții de documente, întâlniri cu personalități marcante ale Bisericii și din domeniul culturii, audiții muzicale, literare etc.) în colaborare cu alte instituții și organizații;

d) organizarea expozițiilor de noutăți editoriale, tematice, personale, reflectând date importante din istoria și cultura poporului român;

e) studierea intereselor de lectură a beneficiarilor reali și potențiali ai bibliotecii parohiale, a nivelului de satisfacere a cerințelor acestora prin concursuri de evaluare a însușirii cunoștințelor religioase ale celor tineri etc...

f) gestionarea corespunzătoare a colecțiilor și recuperarea în termen a lucrărilor împrumutate, avizarea restanțelor și întocmirea formelor de recuperare a daunelor cauzate de pierderile documentelor împrumutate, degradarea sau distrugerea lor.

Personalul bibliotecii

Art. 14. Personalul Bibliotecii parohiale ține de parohia ortodoxă, fondul de salarii aferent fiind parte integrantă a bugetului acesteia.

Art. 15. Biblioteca parohială este condusă de Director, desemnat de parohul bisericii ortodoxe și validat, cu respectarea tuturor prevederilor legale, de Consiliul parohial. Consiliul parohial aprobă statul de funcții al bibliotecii și stabilește cuantumul de salarii pentru fiecare post. Retribuția se face din bugetul (aprobat) al parohiei, cu respectarea tuturor formelor legale (plata impozitelor, a asigurărilor sociale etc.), a zilelor de concediu, concediu de boală, concediu maternal, concediu fără plată etc.

Directorul bibliotecii asigură conducerea activității curente a bibliotecii, ia măsuri pentru îndeplinirea integrală a programului de activitate și răspunde de orientarea și conținutul întregii activități.

În acest scop, Directorul bibliotecii îndeplinește următoarele atribuții:

a) elaborează planul și raportul anual de activitate al bibliotecii în termenele stabilite de către parohul bisericii ortodoxe

b) înaintează Consiliului parohial propuneri privind stabilirea programului de lucru al bibliotecii;

c) întocmește fișa postului pentru fiecare colaborator al bibliotecii;

d) efectuează controlul calității lucrărilor realizate în bibliotecă;

e) asigură disciplina de muncă, executivă și tehnologică;

g) înaintează propuneri privind salarizarea și retribuirea suplimentară a angajaților din subordine;

h) stabilește relații de colaborare cu alte instituții și organizații, reprezentând interesele bibliotecii.

Art. 16. Numirea în funcție a lucrătorilor Bibliotecii se efectuează de către Parohul bisericii ortodoxe *Sf. Dumitru*. Selectarea specialiștilor se efectuează pe bază de concurs sau la propunerea Parohului.

Art. 17. Numirea în post fără concurs, la recomandarea Parohului, poate fi efectuată în cazul în care candidatul corespunde, din punctul de vedere al calificării, cerințelor necesare pentru activitatea bibliotecii:

a) O primă cerință sunt studiile superioare de specialitate: de biblioteconomie, de filologie, de istorie ori teologice;

b) un nivel înalt de cunoaștere a limbii române;

c) cunoașterea domeniilor teologice și a istoriei Bisericii Ortodoxe;

d) cunoașterea principiilor teoretice de biblioteconomie precum și a cunoștințelor de utilizare a noilor tehnologii de informare și documentare.

Art. 18. Eliberarea din funcție a personalului Bibliotecii parohiale se efectuează de către Paroh cu acordul Consiliului parohial cu majoritate simplă de voturi, pe baza procesului-verbal.

Art. 19. Persoanele care sunt angajate ca specialiști, după confirmarea nivelului de pregătire profesională, precum și cei care sunt desemnați în funcție pe bază de concurs, se aleg dintre enoriașii bisericii.

Drepturile și obligațiile utilizatorilor bibliotecii

Art. 20. Condițiile de înscriere:

- Accesul publicului în bibliotecă se admite numai la prezentarea permisului de intrare (vizat pe anul în curs)

- Permisul este nominal, cu număr de înregistrare și fotografie inclusă; se eliberează în baza buletinului de identitate.

- Permisul este netransmisibil.

Art. 21. Drepturile utilizatorului. Utilizatorul are dreptul:

- să beneficieze de toate serviciile la care-i dă dreptul permisul de intrare;

- să facă apel și să se i se acorde toate informațiile pentru a cunoaște și a se orienta în colecția bibliotecii;

- să consulte în sălile de lectură publicațiile aflate în fondul bibliotecii (cărți, periodice, albume, publicații electronice, audio, video);

- să utilizeze publicațiile electronice, audio, video etc., existente în bibliotecă;

- să împrumute maximum o lucrare din colecțiile bibliotecii destinate împrumutului la domiciliu, termenul de împrumut este de 10 zile. La cerere, termenul poate fi prelungit, o singură dată, pentru 5 zile. Dreptul de a împrumuta

la domiciliu o au doar cititorii cu domiciliu în mun. Chișinău. Periodicele nu se împrumută la domiciliu;

- să consulte bazele de date locale tradiționale și electronice, apelând la sprijinul bibliotecarului;

- să verifice publicațiile solicitate înainte de a le consulta. Orice neregulă constatată să fie semnalată bibliotecarului;

- să participe la activitățile cultural-artistice și științifice organizate de bibliotecă.

Art. 22. Obligațiile utilizatorului:

- în caz de pierdere a permisului de intrare se anunță în scris conducerea bibliotecii în timp de 24 ore. Prejudiciul adus bibliotecii prin folosirea de către alte persoane a permisului și a neanunțării instituției se suportă de către titularul permisului de intrare;

- să respecte condițiile de înscriere și împrumut, precum și programul de activitate al bibliotecii;

- să restituie publicațiile în starea în care se aflau la momentul împrumutului;

- lucrarea deteriorată sau pierdută să o înlocuiască cu un exemplar identic, ori să achite costul întreg al publicației;

- accesul în bibliotecă nu este permis în stare de ebrietate sau cu animale;

- este obligatorie asigurarea liniștii și ordinii în sala de lectură;

- nerespectarea de către cititori a prezentului regulament atrage, după caz, retragerea definitivă sau temporară a permisului de cititor;

- răspunde material și contravențional pentru pagubele materiale pricinuite bibliotecii;

- utilizatorul suportă cheltuielile corespunzătoare pentru recuperarea cărților distruse sau pierdute.

Orice reclamație sau sugestie poate fi adusă la cunoștința Parohului și a Consiliului parohial.

V. Dispoziții finale

Art. 23. Prezentul Regulament servește drept bază pentru organizarea activității Bibliotecii parohiale. Dreptul la completare, modificare și abrogare a articolelor regulamentului revine Consiliului Parohial .

Art. 24. Prezentul Regulament intră în vigoare din ziua aprobării lui de către Consiliul Parohial.

Secretarul Consiliului Parohial

Data

INSTRUCȚIUNE

BIBLIOTECA PAROHIALĂ

ARGUMENT

În fiecare biserică există un anumit număr de credincioși care, pe lângă slujbe și sfaturi, solicită uneori să le recomandăm și o *carte bună* de citit. Solicitarea vine, de obicei, atunci când creștinii primesc un canon și îndemnuri de la duhovnic, potrivit cu gravitatea păcatului mărturisit, cu vârsta, preocupările, starea sufletească etc. Întrucât libertatea dobândită după 1990 a favorizat creșterea considerabilă a numărului de edituri creștin-ortodoxe, avem ce recomanda creștinilor să citească. Deseori, preotul recomandă titlurile de cărți aduse de credincioși, cu diferite ocazii, fenomen întâlnit mai ales la orașe, dar se întâmplă frecvent și la sate. În bibliotecile parohiale active, o bună parte dintre cărți sunt aduse efectiv de creștinii pasionați de lectură. Rămâne ca literatura bună de citit să fie ordonată și completată permanent cu noi titluri de carte. Să nu uităm că credința noastră este o credință a CĂRȚII și cei care apelează la lectura cărților duhovnicești găsesc mult folos în ele. Totodată, biblioteca ne va ajuta să-i adunăm în jurul cărții pe enoriași, pe copiii enoriașilor și pe cei din comunitate.

DEFINIȚIA

ORGANIZAREA BIBLIOTECII

STRUCTURA

Sursele de completare a colecției:

- Consiliul și Comitetul parohial sa aiba în agenda sa de activitate și obligația de a procura periodic literatură pentru bibliotecă;
- donații din partea credincioșilor și a Fundațiilor (de exemplu, „Vasiliada”), care au drept obiectiv popularizarea literaturii și publicațiilor periodice ortodoxe;
- abonamentele făcute de parohie;
- documentele emise de centrele eparhiale și de protopopiate, trimise parohiei (pastorale, circulare, scrisori, proiecte de lecții, schimb de experiență, etc.);

Catalogul

Bibliotecarul

O persoana din parohie care are o mai mare dragoste de lectura duhovnicească.

Cărțile de permanentă prioritate într-o bibliotecă parohială:

- Biblia cu comentarii
- Catehismul, material catehetic, Publicații misionare (Sectologia lui P. David)
- Filocalia
- Viețile Sfinților (12 vol.) sau Proloagele
- Paterice (Egiptean, Sinaitic, Românesc, de la Lavra Pecerska, Limonariu etc.)
- Scrieri ale Sfinților Părinți din colecția „Părinți și scriitori bisericești”
- Scrieri ale teologilor contemporani și ale celor din sec. XIX-XX
- Cărți de rugăciune, Acatiste, Ceaslov
- Cărți de spiritualitate ortodoxă
- Anuare ce reflectă viața bisericească, istoria bisericilor, a clerului
- Albume de artă creștină
- Istorie bisericească și Istoria Românilor
- Reviste eparhiale și alte publicații periodice bisericești
- Ziarele *Curierul ortodox*, *Altarul credinței*, ziarul *Lumina* al Patriarhiei Române

Se vor evita cărțile și revistele care provin de la edituri dubioase, chiar dacă pretind că sunt „ortodoxe”, de asemenea va fi evitată literatura răspândită de sectari.

Instruirea catehetică nu este astăzi doar un deziderat de îmbogățire duhovnicească, ci reprezintă și o datorie misionară. Actualmente, în condițiile în care sectele, dublate de diferite curente „paranormale” și de fel de fel de mișcări și asociații religioase, au o activitate deosebit de intensă, creștinul ortodox trebuie să aibă, cel puțin, un minimum de cunoștințe privind învățătura ortodoxă, pentru a face față onorabil unei eventuale confruntări. Catehizarea și lectura recomandată de preot este necesară pentru ca oamenii să știe să discearnă „grâul de neghină” din mulțimea publicațiilor care au inundat piața, care sunt plasate în cutiile poștale ori împărțite gratuit pe stradă. O bună parte a creștinilor ortodocși cad victime și din lipsa unor lecturi minime. Chiar intelectualii, care, prin natura preocupărilor, simt mereu nevoia unor informări suplimentare, însoțite de argumente, bibliografii etc, șocheză deseori prin ignoranță la acest capitol. De aceea recomandarea cărților trebuie făcută nu doar atunci când suntem solicitați, ci și în cazurile în care credincioșii plafonați și încrezuți nu realizează importanța covârșitoare a lecturilor care întăresc credința ortodoxă.

Ce ar mai putea conține o bibliotecă parohială?

În prezent, oferta de literatură este mult prea mare. Apar foarte multe tipări-turi în cadrul unei literaturi diverse, la care tinerii aderă pentru că aceasta li se oferă ca soluție numită literatură modernă. Astfel, se impune orientarea tineri-

lor să citească literatură potrivită cu învățătura creștină despre viață și moarte, adecvată în funcție de vârstă și de domeniul de activitate.

Așadar e folositor ca orice parohie să dispună de o bibliotecă în care, pe lângă cărțile religioase, să se găsească și cărți din diferite domenii ale științei, pentru dezvoltarea tinerilor. De asemenea, pentru credincioșii de la sate ar fi de folos literatura utilitară din domeniile adecvate: viticultură, apicultură, meșteșuguri, zootehnie etc. Clasicii pot fi reprezentați prin literatura scriitorilor renumiți pentru operele cu tematică religioasă (Eminescu, Gogol, Cehov, Dostoievski, Agarbiceanu, Galaction, Crainic etc). Beletristica este necesară într-o bibliotecă parohială pentru ridicarea nivelului de cultură generală, iar istoria românilor este obligatoriu prezentă în astfel de bibliotecă, întrucât ea coincide (se suprapune) de fapt cu istoria creștinismului în țară noastră. Literatura cu caracter educativ va fi cea a pedagogilor și psihologilor creștini.

Localul bibliotecii, organizarea ei:

Mobilier adecvat, de bibliotecă.

Posibilitatea de a organiza audiovideoteca și conferințe audio.

Ar fi bine ca portretele sfinților, ierarhilor, domnitorilor creștini apărători ai credinței și ale altor personalități bisericești să fie prezente la vedere.

Pentru că prețurile cărților sunt destul de mari, iar problema banilor este dificilă, singurul loc de unde creștinii pot împrumuta cărți religioase, în general, este parohia. Bibliotecile publice nu au o preocupare specială pentru lectura duhovnicească.

Pe lângă un fond de carte religioasă, constituit și îmbogățit mereu, biserica din parohie poate dispune și de o sală de lectură proprie (în Școala Duminicală, în casa parohială etc) sau de o colaborare directă cu diferite săli de bibliotecă sau ale altor centre de cultură.

Parohiile pot colabora în vederea achiziției de carte cu Departamentul Studii al Mitropoliei Moldovei, cu editurile „CU DRAG”, „CUVÎNTUL-ABC”, „CAMNO-GRUP”, cu Fundația „VASILIADA”, cu școlile teologice din apropiere, cu preoții și profesorii cateheți din alte parohii și cu intelectualitatea locală, etc.

Lectura cărților religioase și a celor cu caracter educativ presupune posibilitatea catehizării tinerilor în mod individual, ca un prim pas în vederea catehizării colective.

Tinerii pot avea un rol deosebit în înființarea și organizarea bibliotecii parohiale. Pot inventaria cărțile, le pot aranja în ordinea autorilor sau a subiectelor, pot primi chiar sarcini de întreținere și de funcționare a bibliotecii parohiale, în special în vacanțele școlare.

Acolo unde există calculator sa fie afișate diferite site-uri creștine din țară și de peste hotare.

În mod sigur tinerii vor dori să înregistreze și mai apoi să caute cărțile de care au nevoie, după titluri și autorii respectivi. Inventariind și organizând cărțile, vor găsi de la bun început un titlu ori un autor care să le suscite interesul.

Bibliotecile parohiale pot cuprinde atât cărți, reviste, ziare religioase, albume, cât și compact-discuri, DVD-uri, casete audio și video. Este necesar ca aceste biblioteci să cuprindă mai multe exemplare ale cărților de rugăciune și liturgice, catehisme, cărți de spiritualitate ortodoxă, material catehetic și misiionar de largă popularitate.

Dacă bibliotecile parohiale pentru copii și tineri funcționează în săli speciale, atunci aici se pot ține cateheze, și cu ajutorul mijloacelor audio-video se pot organiza cateheze muzicale sau seri cu filme și documentare religioase.

Dacă tinerii se vor preocupa de înființarea și organizarea bibliotecii parohiale, în mod sigur ei vor fi cititorii fideli ai cărților bune de citit și luptători împotriva pornografiei omniprezente în zilele noastre.

Colportajul (distribuire, răspândire a cărții cu preț redus) se va face sub îndrumarea Departamentului *Studii* al Mitropoliei Moldovei.

În organizarea bibliotecii parohiale trebuie să ținem cont de faptul că orice publicație religioasă, duhovnicească trebuie să fie editată cu binecuvântarea Bisericii, fiind publicate în editurile ortodoxe din țară sau chiar dacă sunt publicate la alte edituri, să aibă binecuvântarea arhiereului. Prin aceasta nu se urmărește cenzurarea conținutului cărții, ci se asigură ortodoxia credinței mărturisite prin respectiva carte. Spunem aceasta pentru că multe cărți publicate fără binecuvântarea Bisericii au strecurate în conținutul lor tot felul de greșeli dogmatice, ceea ce aduce mare pagubă sufletească celor care se hrănesc duhovnicește din conținutul lor. Există de asemenea o serie de cărți care cultivă un pietism dulceag departe de dreapta credință.

Cu privire la obiectele de cult sau icoanele făcute fără binecuvântarea Bisericii, nici acestea nu trebuie cumpărate pentru a fi puse în bibliotecă, întrucât nu respectă erminia sau rânduiala ortodoxă de realizare a lor.

Cei care se ocupă de aprovizionarea bibliotecii parohiale trebuie să fie informați asupra atelierului sau sursei de unde provin obiectele sau cărțile, urmărind ca ele să aibă binecuvântarea din partea Bisericii, pentru a nu propune credincioșilor obiecte care nu păstrează rânduiala Bisericii și pentru a nu întreține industrii paralele, care să se îmbogățească de pe seama credincioșilor, folosind veniturile în alte scopuri decăt cele filantropice.

CURRICULUM ȘCOLAR

CLASELE I-IX

RELIGIA

Cultul ortodox

Aprobat:

Procesul verbal nr. 2 din 22.08.2011
al ședinței Consiliului Național pentru
Curriculum și ordinul Ministerul
Educației nr. 761 din 08.09.2011

Notă de prezentare

Prezentul curriculum constituie documentul normativ al disciplinei școlare opționale *Religie – cultul ortodox* pentru clasele I-IX.

Necesitatea studierii Religiei ca disciplină școlară este generată de contextul social actual, în care Biserica își manifestă preocuparea pentru aprofundarea conținutului moral-religios, ca și pentru valorificarea valențelor formativ-educative ale acestui domeniu.

În conformitate cu Hotărîrea Guvernului nr. 596 din 2 iulie 2010, disciplina *Religie* este inclusă în schema orară școlară a instituțiilor de învățămînt primar și gimnazial, cu începere de la 1 septembrie 2010, și va fi predată opțional, în baza cererii părinților sau a tutorilor legali ai elevilor.

Curriculumul este destinat atît cadrelor didactice care predau disciplina *Religie*, autorilor de manuale și materiale didactice, factorilor de decizie, părinților, cît și profesorilor de alte discipline, în perspectiva formării unei viziuni inter- și transdisciplinare.

Curriculum-ul la *Religie – cultul ortodox* pentru clasele I-IX are următoarele funcții:

- reprezintă actul normativ al procesului de predare-învățare-evaluare la *Religie* în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- oferă repere privind proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional la disciplina *Religie*;
- constituie baza elaborării strategiei de evaluare la disciplina *Religie*;
- orientează procesul educațional spre formare de competențe la elevi;
- asigură baza privind elaborarea manualelor școlare, a ghidurilor metodologice, a testelor de evaluare.

Disciplina *Religie*, prin cunoștințele, atitudinile și valorile promovate, contribuie la formarea competențelor interpersonale, civice și morale:

- cunoștințe: noțiuni referitoare la atitudini și comportamente creștine în relația cu aproapele și în raportarea la comunitate, modele evanghelice de comportament și de viață;
- abilități: asumarea și susținerea propriei identități religioase;
- atitudini: respectul față de demnitatea umană; implicare în viața comunității.

Documentul include următoarele componente:

- Nota de prezentare;
- Concepția didactică a disciplinei;
- Competențe specifice ale disciplinei *Religia*;

- Subcompetențe, unități de conținut, activități de învățare și evaluare pe clase;
- Specificul educației religioase pe trepte de învățământ
- Sugestii metodologice;
- Sugestii de evaluare;
- Metode de evaluare
- Bibliografie recomandată.

Concepția didactică a disciplinei

Religia – cultul ortodox este disciplina școlară care se bazează pe revelația divină și-i conduce pe elevi spre cunoașterea lui Dumnezeu.

Fără a neglija educația religioasă indusă în familie și în Biserică, noul cadru formal de instruire și educație creștină va avea un impact mai puternic asupra personalității copilului. Biserica va acționa pe linia catehizării copilului, iar școala va realiza o educație sistematică în perspectiva raportării la transcendență, evitându-se orice încercare de impunere forțată.

Educația creștină va fi complementară celorlalte dimensiuni ale educației (intelectuală, morală, civică, estetică, tehnică).

Scopul disciplinei *Religie* este formarea unei personalități integre, cu o conștiință moral-spirituală autentică și conștientizarea comuniunii cu Dumnezeu și aproapele ca fiind sensul vieții omului.

- *Competențele specifice disciplinei* derivă din idealul educațional, competențele-cheie transversale și competențele transdisciplinare pentru treapta primară și cea gimnazială de învățământ; au un grad înalt de generalitate și se definesc ca finalități ale treptei primare și ale celei gimnaziale de învățământ.
- *Subcompetențele* se deduc din competențele specifice și le particularizează prin racordare la *conținuturile* delimitate pentru fiecare clasă, concretizând comportamente cognitive, afective și psihomotorii.
- *Conținuturile* – ca formă de reflectare a valorilor creștine – reprezintă unități de cunoaștere, resursă esențială a învățării, mijloace prin care se urmărește formarea competențelor preconizate. Conținuturile se selectează în concordanță cu structura logică a disciplinei, învățătura creștină cuprinsă în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, învățăturile Sfinților Părinți, în conformitate cu vârsta și potențialul copilului, interesele și nevoile lui individuale și sociale.

- *Activitățile de învățare/evaluare* constituie exemple recomandate de situații semnificative, prin care, în procesul parcurgerii conținuturilor corespunzătoare, se pot mobiliza subcompetențele proiectate.

Activitățile realizate în cadrul orelor de Religie vor fi completate cu activități educative în școală, activități extrașcolare, activități cu părinții elevilor, activități în parteneriat cu familia și comunitatea.

Valori și atitudini

Educația religioasă este un complex de acțiuni prin care se urmărește, în chip metodic și sistematic, creșterea moral-religioasă a individului, prin implementarea, în viața și activitatea lui, a valorilor moral-religioase, în vederea dezvoltării armonioase a ființei și a vieții lui, pentru sine, pentru societate și pentru Biserică.

Competențele specifice și subcompetențele care trebuie formate în procesul de predare-învățare a disciplinei *Religie* au la bază și promovează următoarele valori și atitudini:

- Valori definitorii pentru orice ființă umană, manifestate prin credință, nădejde, dragoste, identitate, familie, educație, prieteni, preferințe, relații între semeni.
- Atitudini față de Viață, Adevăr, Sfințenie, Bine, Frumos, Iubire, Răbdare, Chibzuință, Voință, Demnitate, Verticalitate, Curățenie, Iertare, Milostenie orientate spre desăvârșirea moral-religioasă.

Implementarea acestor valori și atitudini va contribui la stabilirea unei coerențe între conținutul educației și mediul sociocultural; cunoașterea/promovarea patrimoniului cultural al poporului; formarea și dezvoltarea unor comportamente adecvate, de integrare și adaptare socială; formarea și dezvoltarea unei atitudini pozitive, autonome, care să armonizeze relația cu sine și cu ceilalți, cu mediul înconjurător.

Competențele specifice și subcompetențele care trebuie formate prin procesul de predare-învățare a disciplinei *Religia* au la bază:

- Cunoașterea valorilor religioase biblice care sînt recomandate să stea la baza vieții și faptelor oamenilor;
- Înțelegerea rolului Credinței Creștin-Ortodoxe în dobîndirea și dezvoltarea virtuților creștine: nădejdea, credința, dragostea și a virtuților morale: bunătatea, dreptatea, hărnicia, chibzuința, modestia, curățenia, răbdarea, pocăința, iertarea;
- Cunoașterea istoriei Bisericii Ortodoxe, în special a tezaurului național-cultural;

- Conștientizarea apartenenței la Biserica strămoșească Ortodoxă, care înseamnă *dreapta slăvire a lui Dumnezeu*;
- Înțelegerea și explicarea adevărilor de credință și a cultului bisericesc;
- Cultivarea simțului datoriei și al responsabilității față de darurile Divine (vocații, virtuți) și scopul existențial;
- Manifestarea respectului și ajutorului reciproc oferit aproapelui în raport cu stările și necesitățile vitale ale semenilor (prin analogie cu cele proprii);
- Dobândirea motivelor temeinice pentru menținerea credinței, nădejdi și dragostei în Dumnezeu - forțe motrice în cultivarea și creșterea virtuților morale și pentru respingerea și combaterea viciilor, imoralității și dezastrului social și natural.

Valorile menționate mai sus sînt reflectate la nivel structural în documentele curriculare și sînt menite să asigure condițiile necesare pentru atingerea idealului creștin al existenței prin dezvoltarea funcțiilor sufletești: rațiunea, voința și sentimentul, fapt care asigură un caracter unitar și integral pentru educația creștină.

Valoarea informativă a educației religioase urmărește transmiterea de cunoștințe din învățăturile Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți, pe care creștinii pot să le valorifice ulterior la luarea de decizii în plan personal și în interesul semenilor. Informațiile transmise de profesor trebuie prelucrate astfel încît să fie adecvate particularităților de vîrstă ale elevilor.

Valoarea formativă a educației religioase urmărește dezvoltarea funcțiilor sufletești ale creștinilor: rațiunea, voința și sentimentul, precum și a predispoziției religioase, înțeleasă ca un dar divin în vederea apropierii de Dumnezeu și aplicării în viață a cunoștințelor dobîndite.

Valorificarea din punct de vedere pedagogic a structurilor profunde la care răspunde religia ortodoxă poate deschide noi perspective în sensul cunoașterii și formării personalității umane. De asemenea, este recunoscut rolul important pe care religia creștină îl acordă autocunoașterii, ca etapă esențială în parcursul spiritual al omului aflat pe calea cunoașterii și comuniunii de iubire cu Dumnezeu.

Administrarea disciplinei

Pentru predarea cursului de *Religie* este prevăzută 1 oră pe săptămână în componența planului de învățământ la decizia școlii.

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. de unități de conținut	Nr. de ore pe an
Disciplină opțională	Științe socio-umane	I	23	32 de ore
		II	24	32 de ore
		III	24	32 de ore
		IV	25	32 de ore
		V	23	32 de ore
		VI	23	32 de ore
		VII	23	32 de ore
		VIII	26	32 de ore
		IX	25	32 de ore

Competențe specifice ale disciplinei *Religie*

1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.
2. Formarea virtuților creștine și consolidarea comportamentului moral-religios.
3. Aplicarea învățăturii de credință în viața personală și a comunității.

Subcompetențe, unități de conținut, activități de învățare și evaluare pe clase

CLASA I-a

Competență specifică: 1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Recunoașterea unor învățături de credință despre existența lui Dumnezeu;</p> <p>1.2. Reproducerea unor momente semnificative din viața Domnului Iisus Hristos;</p> <p>1.3. Utilizarea corectă a termenilor religioși din temele studiate.</p>	<p>Prima oră de religie. Sînt creștin! Dumnezeu – Tatăl Cerească al tuturor. Crearea omului; Dumnezeu este iubire; Dumnezeu creează îngerii; Biserica – Casa lui Dumnezeu; Despre semnul Sfintei Cruci; Nașterea Domnului – prilej de bucurie pentru toți creștinii; Floriile – Întîmpinarea Domnului; Învierea Domnului; Iisus S-a înălțat la cer, dar nu ne-a părăsit.</p>	<p>- Dialog pe tema existenței lui Dumnezeu și grija Lui față de creația Sa; - Exerciții de identificare a unor imagini ce reflectă viața și activitatea Domnului Iisus Hristos; - Participarea la pregătirea și sărbătorirea evenimentelor creștine; - Memorarea unor rugăciuni.</p>

Competență specifică: 2. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.

2.1. Identificarea faptelor bune și a principalelor calități ale unui bun creștin;	Să iubim și să ascultăm părinții;	- Exerciții de caracterizare a unui bun creștin; - Dialog despre regulile de comportament creștin în clasă și în familie; - Participarea la unele slujbe în zilele de sărbătoare; - Organizarea de serbări școlare cu ocazia marilor sărbători creștine.
2.2. Recunoașterea modelelor de comportament creștin din viața sfinților;	Să ne iubim unii pe alții. Sfinta Cuvioasă Parascheva; Darul și milostenia: Sfântul Nicolae; Darul rugăciunii: Nașterea Maicii Domnului;	
2.3. Manifestarea credinței prin unele gesturi iturgice	Faptele rele – încălcarea voii lui Dumnezeu; Maica Domnului – ocrotitoarea copiilor; Mântuitorul Hristos binecuvîntează copiii.	

Competență specifică: 3. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității.

3.1. Manifestarea atitudinii creștine față de mediul înconjurător;	Să iubim și să ocrotim natura;	- Participarea la plantarea pomilor, plantelor, hrănirea păsărilor pe timp de iarnă; - Exerciții de identificare a mijloacelor prin care putem dobîndi sfințenia sufletului și a corpului; - Participarea la pregătirile pentru Sfintele Paști: vopsirea ouălor și la alte obiceiuri creștine.
3.2. Respectarea regulilor de îngrijire și ocrotire a trupului și a sufletului;	Grija pentru trup și suflet: Postul Mare; Calitățile unui mic creștin;	
3.3. Demonstrarea respectului față de locașurile sfinte pentru creștini.	Cum sărbătoresc copiii Sfintele Paști; Cei trei crai și darurile lor; Sfântul Stelian și copiii.	

Conținuturi recomandate pentru clasa I

Unitatea de învățare: Despre credința creștină

1. Prima oră de religie. Sînt creștin!
 2. Despre semnul Sfintei Cruci
 3. Dumnezeu – Tatăl Ceresc al tuturor. Crearea omului
 4. Dumnezeu creează îngerii
 5. Biserica este Casa lui Dumnezeu
- Evaluare

Unitatea de învățare: Să facem fapte bune

6. Dumnezeu este iubire
 7. Să iubim și să ascultăm părinții
 8. Să ne iubim unii pe alții: Sfînta Parascheva
 9. Să iubim și să ocrotim natura
 10. Darul și milostenia: Sfîntul Nicolae
 11. Calitățile unui mic creștin
 12. Faptele rele – încălcarea voii lui Dumnezeu
- Evaluare

Unitatea de învățare: Iisus Hristos Dumnezeu și Om

14. Darul rugăciunii: Nașterea Maicii Domnului
 15. Maica Domnului – ocrotitoarea copiilor
 16. Nașterea Domnului – prilej de bucurie pentru toți creștinii
 17. Cei trei crai și darurile lor
 18. Mîntuitorul Hristos binecuvîntează copiii
 19. Sfîntul Stelian și copii
- Evaluare

Unitatea de învățare: Jertfă din Iubire

20. Grija pentru trup și suflet: Postul Mare
 21. Floriile – Intrarea Domnului în Ierusalim
 22. Învierea Domnului Iisus Hristos
 23. Cum sărbătoresc copiii Sfintele Paști
 24. Iisus S-a înălțat la cer, dar nu ne-a părăsit
- Evaluare

Cuvinte-cheie: Dumnezeu-Creatorul, Tatăl Ceresc, Amin, Aliluia, Biserica, suflet, trup, Sfînta Cruce, milostenie, înger păzitor, Fecioara Maria, Bethleem, crai, colindători, Postul Mare, Floriile, Răstignire, Golgota, Ierusalim, Sfintele Paști, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului.

CLASA a II-a

Competență specifică: 1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Recunoașterea unor învățături de credință din textele studiate;</p> <p>1.2. Reproducerea unor momente semnificative din viața Domnului Iisus Hristos;</p> <p>1.3. Utilizarea corectă a termenilor religioși din temele studiate.</p>	<p>Biblia – Cuvîntul lui Dumnezeu adresat oamenilor;</p> <p>Dumnezeu – Creatorul lumii;</p> <p>Omul – cununa creației lui Dumnezeu. Adam și Eva;</p> <p>Porunca ascultării în Rai;</p> <p>Viața Maicii Domnului la Templu;</p> <p>Bunavestire;</p> <p>Nașterea Domnului;</p> <p>Dumnezeu are grijă de Fiul Său: Fuga în Egipt;</p> <p>Copilăria Domnului. Iisus la Templu la 12 ani;</p> <p>Sfîntul Ioan Botezătorul;</p> <p>Botezul Domnului. Sfințirea apelor;</p> <p>Patimile și Răstignirea Domnului Iisus Hristos;</p> <p>Biruința vieții asupra morții: Învierea Domnului;</p> <p>Duminica Mare.</p>	<p>- Exerciții de dialog despre importanța Sfintei Scripturi;</p> <p>- Exerciții de identificare a unor imagini ce reflectă viața și activitatea Domnului Iisus;</p> <p>- Participarea la pregătirea și sărbătorirea evenimentelor creștine;</p> <p>- Dialog pe tema existenței lui Dumnezeu și a necesității comunicării cu El prin rugăciune;</p> <p>- Organizarea de serbări școlare cu ocazia marilor sărbători creștine.</p>

Competența specifică: 2. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.

<p>2.1. Identificarea principalelor calități ale unui bun creștin din modelele biblice;</p> <p>2.2. Enumerarea unor îndatoriri creștine față de semenii.</p> <p>2.3. Manifestarea credinței prin unele gesturi liturgice.</p>	<p>Despre milostenie;</p> <p>Înmulțirea pîinilor și a peștilor. Copilul darnic;</p> <p>Prietenii adevărați: Vindecarea slăbănogului</p> <p>Recunoștință și mulțumire:</p> <p>Vindecarea celor 10 leproși.</p>	<p>- Dialog despre regulile de comportament creștin în familie și societate;</p> <p>- Realizarea de către elevi a unor acte de binefacere pentru cei orfani;</p> <p>- Lectura și povestirea textelor evanghelice;</p> <p>- Exerciții de construire a unor enunțuri simple cu termenii nou-învățați.</p>
---	---	---

Competența specifică: 3. Aplicarea învățăturii de credință în viața personală și a comunității.

<p>3.1. Aplicarea unor reguli morale în viața personală;</p> <p>3.2. Respectarea regulilor de îngrijire și ocrotire a trupului și sufletului;</p> <p>3.3. Demonstrarea respectului față de locașurile sfinte pentru creștini.</p>	<p>Rugăciunea Tatăl nostru;</p> <p>Comportamentul micului creștin în locașul sfânt;</p> <p>Familia creștină – Biserica mică;</p> <p>Pregătirea micului creștin pentru Sărbătoarea Sfințelor Paști ;</p> <p>Postul și Împărțășania;</p> <p>Datini de Paști: ouăle roșii.</p>	<p>- Exerciții de identificare a mijloacelor prin care putem dobîndi sfințenia sufletului și a corpului;</p> <p>- Participarea la pregătirile pentru Sfințele Paști: vopsirea ouălor și la alte obiceiuri creștine;</p> <p>- Participarea la unele slujbe bisericesti.</p>
---	---	--

Conținuturi recomandate pentru clasa a II-a

Unitatea de învățare: Despre credința creștină

1. Biblia – Cuvîntul lui Dumnezeu adresat oamenilor
2. Dumnezeu – Creatorul lumii
3. Omul – cununa creației lui Dumnezeu. Adam și Eva
4. Porunca ascultării în Rai
Evaluare

Unitatea de învățare: Iisus Hristos – Dumnezeu și Om

5. Viața Maicii Domnului la Templu
6. Bunavestire
7. Nașterea Domnului
8. Dumnezeu are grijă de Fiul Său: Fuga în Egipt
9. Copilăria Domnului. Iisus la Templu la 12 ani
10. Sfântul Ioan Botezătorul
11. Botezul Domnului. Sfințirea apelor
Evaluare

Unitatea de învățare: Despre morala creștină

12. Despre milostenie
13. Înmulțirea pâinilor și a peștilor. Copilul darnic
14. Postul și Împărțășania
15. Prietenii adevărați – Vindecarea slăbănogului
16. Recunoștință și mulțumire: Vindecarea celor 10 leproși
17. Rugăciunea Tatăl nostru
18. Comportamentul micului creștin în locașul sfânt
19. Familia creștină – Biserica mică
Evaluare

Unitatea de învățare: Marile sărbători creștine

20. Pregătirea micului creștin pentru Sărbătoarea Sfințelor Paști
21. Patimile și Răstignirea Domnului Iisus Hristos
22. Biruința vieții asupra morții: Învierea Domnului
23. Datini de Paști: ouăle roșii
24. Duminica Mare
Evaluare

Cuvinte-cheie: Biblia, Sfînta Scriptură, profeți, Descoperire dumnezeiască, Legămînt, Testament, Evanghelie, Mîntuitor, Grădina Raiului, Adam și Eva, Templu, Bunavestire, Duhul Sfînt, arhanghelul Gavriil, Botez, agheasmă mare, Sfînta Împărțășanie, Prohod, Epitaf.

CLASA a III-a

Competență specifică: 1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1 Recunoașterea unor învățături de credință din textele studiate;</p> <p>1.2 Sistematizarea unor îndatoriri creștine față de Dumnezeu și aproapele din conținutul poruncilor divine;</p> <p>1.3 Utilizarea corectă a termenilor religioși din teme studiate.</p>	<p>Despre Sfinta Scriptură; Crearea lumii nevăzute; Sfintele Taine; Decalogul: Datoriile față de Dumnezeu; Învierea fiicei lui Iair; Învierea tînărului din Nain; Minuni asupra naturii: Potolirea furtunii pe mare;</p> <p>Despre sfintele icoane; Nașterea Domnului; Învierea Domnului; Schimbarea la față a Domnului Iisus Hristos.</p>	<p>- Dialog după imagini iconografice;</p> <p>- Discuții în grup despre cuprinsul Decalogului (cele zece porunci);</p> <p>- Memorarea celor zece porunci;</p> <p>- Descrierea comportamentului unui bun creștin;</p> <p>- Exerciții de stabilire a sensului unor termeni religioși învățați, pe baza contextului.</p>

Competența specifică: 2. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.

<p>2.1. Identificarea faptelor bune și a principalelor calități ale unui bun creștin din modelele biblice;</p> <p>2.2. Recunoașterea modelelor de comportament creștin din textele biblice;</p>	<p>Noe și potopul; Avraam – model de credință în Dumnezeu; Isaac – copilul ascultător; Iosif și frații săi: Urmările invidiei; Moise – alesul lui Dumnezeu; Regii David și Solomon;</p>	<p>- Exerciții de explicare a necesității de a respecta poruncile divine;</p> <p>- Discuții în grup despre datoriile copiilor față de părinți;</p> <p>- Exerciții de completare a unor lacunare și rebusuri pe teme religioase;</p>
---	---	---

2.3. Manifestarea credinței prin unele gesturi liturgice.	Rugăciunea Domnească. Cele șapte cereri.	- Dialog pe tema comportamentului persoanelor biblice studiate; - Exerciții de delimitare a virtuților de vicii; - Exerciții de stabilire a corespondențelor dintre calitățile morale și modelele de comportament.
---	---	--

Competența specifică: 3. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității.		
3.1. Aplicarea unor învățături creștine cu privire la relațiile dintre semeni; 3.2. Integrarea în comportamentul propriu a învățăturilor morale; 3.3. Respectarea poruncilor dumnezeiești în viața personală și socială.	Libertatea voinței; Apostolii – prietenii Mântuitorului; Dragostea frățească. Învierea lui Lazăr; Decalogul: Datoriile față de aproapele; Marea poruncă a iubirii.	- Exerciții de diferențiere a faptelor bune de cele rele; - Exerciții de dialog și interpretare a unor situații cu conținut moralizator; - Jocul de rol pe tema relației părinte-copii.

Conținuturi recomandate pentru clasa a III-a

Unitatea de învățare: Despre credința creștină

1. Despre Sfânta Scriptură
 2. Crearea lumii nevăzute
 3. Libertatea voinței
 4. Sfintele Taine
- Evaluare

Unitatea de învățare: Vechiul Testament

5. Noe și potopul
 6. Avraam – model de credință în Dumnezeu
 7. Isaac – copilul ascultător
 8. Iosif și frații săi: Urmările invidiei
 9. Moise – alesul lui Dumnezeu
 10. Regii David și Solomon
- Evaluare

Unitatea de învățare: Morala creștină

11. Decalogul: Datoriile față de Dumnezeu
 12. Decalogul: Datoriile față de aproapele.
 13. Marea poruncă a iubirii
 14. Despre sfintele icoane
 15. Duminica – ziua Domnului
- Evaluare

Unitatea de învățare: Noul Testament

16. Apostolii – prietenii Mântuitorului
 17. Rugăciunea Domnească. Cele șapte cereri
 18. Învierea fiicei lui Iair
 19. Învierea tînărului din Nain
 20. Dragostea frățească. Învierea lui Lazăr
 21. Minuni asupra naturii. Potolirea furtunii pe mare
- Evaluare

Unitatea de învățare: Marile sărbători creștine

22. Nașterea Domnului
23. Învierea Domnului
24. Schimbarea la față a Domnului Iisus Hristos

Cuvinte-cheie: Serafimi, heruvimi, arhangheli, patriarh, libertatea voinței, potop, corabia lui Noe, Avraam, Sarra, Isaac, Moisei, David, Decalog, muntele Sinai, Tablele Legii, cele 10 porunci, idol, icoană.

CLASA a IV-a

Competență specifică: 1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Recunoașterea unor învățături de credință din textele studiate;</p> <p>1.2. Manifestarea credinței prin unele gesturi liturgice;</p> <p>1.3. Reproducerea unor momente semnificative din viața Domnului Iisus Hristos;</p> <p>1.4. Utilizarea corectă a termenilor religioși din temele studiate.</p>	<p>Pogorîrea Sfântului Duh și întemeierea Bisericii creștine; Biserica – viață tainică în Hristos;</p> <p>Pilda viței-de-vie și a mlădițelor;</p> <p>Despre însușirile Bisericii; Simbolul credinței – esența învățăturii creștine;</p> <p>Descoperirea Sfintei Cruci; Taina Sfântului Botez; Taina Mirungerii – Pecetea harului Duhului Sfânt; Sfânta Taină a Euharistiei; Taina Sfântului Maslu: vindecare, iertare și iubire; Sfânta Taină a Preoției; Săptămîna Patimilor; Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.</p>	<p>- Dialog după imagini iconografice ce reprezintă Pogorîrea Sfântului Duh;</p> <p>- Prezentarea imaginilor unor locașuri sfinte, a părților lor componente, a obiectelor sfinte;</p> <p>- Exerciții de lectură explicativă a Crezului;</p> <p>- Exerciții de selecție a noilor termeni religioși din textele studiate;</p> <p>- Exerciții de integrare a expresiilor noi în diverse contexte.</p>

Competența specifică: 2. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.

<p>2.1. Identificarea, în pildele studiate, a unor modalități de relaționare cu Dumnezeu și semenii;</p>	<p>Iubirea părintească: Pilda fiului risipitor;</p> <p>Sfântul Vasile cel Mare – slujitor adevărat al lui Dumnezeu;</p>	<p>- Exerciții de recunoaștere a sfinților din icoane, texte narrative;</p> <p>- Povestirea parabolilor evanghelice învățate;</p>
--	---	---

<p>2.2. Recunoașterea modelelor de comportament creștin din viața sfinților studiați;</p> <p>2.3. Demonstrarea respectului față de locașurile sfinte și slujbele bisericești.</p>	<p>Sfinta Taină a Nunții; Despre Post; Sfinții Apostoli Petru și Pavel;</p> <p>Sfinta Liturghie – cerul pe pământ; Biserica și părțile ei componente.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alcătuirea a unor scurte portrete morale ale personajelor studiate; - Exerciții de selecție a elementelor esențiale de cele de detaliu dintr-un text religios; - Exerciții de delimitare a virtuților de vicii; - Exerciții de stabilire a corespondențelor dintre calitățile morale și modelele de comportament.
---	---	--

Competența specifică: 3. Aplicarea învățurii de credință în viața personală și a comunității.

<p>3.1. Aplicarea unor învățături evanghelice cu privire la relațiile dintre semeni;</p> <p>3.2. Definirea învățurii de credință din textele studiate;</p> <p>3.3. Identificarea unor influențe ale creștinismului asupra culturii noastre naționale pe baza textelor studiate.</p>	<p>Să iubim toți oamenii: Pilda Samariteanului Milostiv;</p> <p>Despre viața viitoare;</p> <p>Răspîndirea creștinismului la strămoșii noștri: Sfîntul Apostol Andrei;</p> <p>Sfinta Taină a Pocăinței;</p> <p>Pilda semănătorului;</p> <p>Pilda vameșului și a fariseului;</p> <p>Pilda bogatului nemilostiv și a sârmanului Lazăr.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Participarea la activități caritabile; - Dialog pe baza învățăturilor de credință; - Explicarea motivelor pentru care strămoșii noștri au păstrat credința ortodoxă; - Exerciții de selecție a noilor termeni religioși din textele studiate.
---	---	--

Conținuturi recomandate pentru clasa a IV-a

Unitatea de învățare: Despre credința creștină

1. Pogorîrea Sfântului Duh și întemeierea Bisericii creștine
2. Despre însușirile Bisericii
3. Biserica și părțile ei componente
4. Biserica – Viață tainică în Hristos: Pilda viței-de-vie și a mlădițelor
5. Simbolul credinței – esența învățaturii creștine
6. Descoperirea Sfintei Cruci
7. Răspîndirea creștinismului la strămoșii noștri. Sfântul Apostol Andrei
Evaluare

Unitatea de învățare: Noțiuni de liturgică

8. Taina Sfântului Botez. Mirungerea – Pecetea harului Duhului Sfânt
9. Sfînta Taină a Împărtășaniei
10. Despre Sfînta Liturghie
11. Iubirea părintească: Pilda fiului risipitor
12. Taina Mărturisirii
13. Pilda samarineanului milostiv
14. Taina Sfîntului Maslu: vindecare și iertare
15. Sfînta Taină a Preoției
16. Sfîntul Vasile cel Mare – slujitor adevărat al lui Dumnezeu
17. Sfînta Taină a Nunții
Evaluare

Unitatea de învățare. Morala creștină

18. Pilda semănătorului
19. Pilda vameșului și a fariseului
20. Pilda bogatului nemilostiv și a sărmanului Lazăr
21. Despre viața viitoare
Evaluare

Unitatea de învățare: Marile sărbători creștine

22. Despre post
23. Săptămîna Patimilor
24. Învierea Domnului nostru Iisus Hristos
25. Sfinții Apostoli Petru și Pavel
Evaluare

Cuvinte-cheie: Cincizecime, Mîngîietor, Apostoli, Rusalii, Simbolul Credinței, erezii, catacombă, sfeșnice, antimis, chivot, pronaos, naos, altar, Sfînta Liturghie, Sfîntul Maslu, episcop, preot, diacon, monah, mănăstire, Săptămîna Patimilor, Lumina Sfîntă.

CLASA a V-a

Competență specifică: 1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Identificarea în textele studiate a căilor prin care Îl putem cunoaște pe Dumnezeu;</p> <p>1.2. Recunoașterea unor învățături evanghelice din pildele studiate;</p> <p>1.3. Reprezentarea principalelor evenimente din istoria Bisericii Creștine pe baza textelor studiate;</p> <p>1.4. Utilizarea corectă a termenilor religioși din temele studiate.</p>	<p>Dumnezeu se descoperă omului;</p> <p>Revelația naturală și supranaturală;</p> <p>Sfânta Scriptura și Sfânta Tradiție;</p> <p>Crearea lumii nevăzute;</p> <p>Crearea lumii văzute;</p> <p>Despre Evanghelie;</p> <p>Dumnezeu s-a arătat în trup;</p> <p>Crucea – semnul iubirii Mântuitorului pentru oameni;</p> <p>Învierea Domnului Iisus Hristos și învierea noastră;</p> <p>Lumea în momentul apariției creștinismului;</p> <p>Începutul creștinismului;</p> <p>Întemeierea Bisericii Creștine;</p> <p>Răspândirea creștinismului prin predica Sfinților Apostoli;</p> <p>Persecuțiile împotriva creștinilor.</p>	<p>- Formularea concluziilor, extragerea învățămintelor din textele evanghelice;</p> <p>- Exerciții de orientare pe harta Țării Sfinte: indicarea localităților și a zonelor geografice legate de viața Mântuitorului;</p> <p>- Exerciții de recunoaștere a sfinților Apostoli din icoane;</p> <p>- Elaborarea unui mic dicționar cu termeni specifici religioși;</p> <p>- Exerciții de selecție a noilor termeni religioși din textele studiate.</p>

Competență specifică: 2. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.		
2.1. Identificarea în textele studiate a modalităților de relaționare cu Dumnezeu;	Căderea în păcat a primilor oameni;	- Dialog pe tema existenței lui Dumnezeu și grijii Lui față de creația Sa;
2.2. Analiza consecințelor negative ale păcatului din textele studiate;	Păcatul; Virtuțile și patimile;	- Definirea noțiunilor de „păcat” și „virtute”;
2.3. Identificarea învățăturilor morale care se desprind din pildele Mântuitorului.	Răsplata pentru credință și ascultare – pescuirea minunată.	- Lecturarea textelor biblice și explicarea lor; - Exerciții de identificare a virtuților morale oferite de sfinți.

Competență specifică: 3. Aplicarea învățăturii de credință în viața personală și a comunității.		
3.1. Definirea învățăturii creștine din textele studiate;	Omul – chip și asemănare a lui Dumnezeu;	- Extragerea învățămintelor din textele biblice;
3.2. Aplicarea învățăturii creștine cu privire la relațiile dintre semeni;	Blîndețea împotriva miniei; Viața conform conștiinței;	- Exerciții de comparare și selectare a modalităților de soluționare pașnică a conflictelor;
3.3. Identificarea învățăturilor morale care se desprind din pildele Mântuitorului;	Pilda Semănătorului;	- Elaborarea de către elevi a unor proiecte de activități pentru a-și manifesta comportamentul creștin în viața personală și socială.
3.4. Demonstrarea respectului față de locașurile sfinte pentru creștini.	Duminica – sărbătoare săptămînală a creștinilor.	

Conținuturi recomandate pentru clasa a V-a

Unitatea de învățare: Noțiuni de Catehism

1. Dumnezeu Se descoperă omului
2. Revelația naturală și supranaturală
3. Sfânta Scriptura și Sfânta Tradiție
4. Crearea lumii nevăzute
5. Crearea lumii văzute
6. Omul – chip și asemănare a lui Dumnezeu
7. Căderea în păcat a primilor oameni

Evaluare

Unitatea de învățare: Noțiuni de Morală Creștină

8. Păcatul
9. Virtuțile și patimile
10. Blândețea împotriva miniei
11. Viața conform conștiinței

Evaluare

Unitatea de învățare: Vestea Bună. Noțiuni din Noul Testament

12. Despre Evanghelie
13. Dumnezeu S-a arătat în Trup
14. Răsplata pentru credință și ascultare – pescuirea minunată
15. Pilda semănătorului

Evaluare

Unitatea de învățare: Biserica în primele veacuri creștine.

Istoria Bisericii Creștine

16. Lumea în momentul apariției creștinismului
17. Începutul creștinismului
18. Întemeierea Bisericii Creștine
19. Răspîndirea creștinismului prin predica Sfinților Apostoli
20. Răspîndirea creștinismului la strămoșii noștri. Sfântul Apostol Andrei

Evaluare

Unitatea de învățare: Jertfă din Iubire

21. Crucea – semnul iubirii Mîntuitorului pentru oameni
22. Învierea Domnului Iisus Hristos și învierea noastră

23. Duminica – sărbătoare săptămînală a creștinilor
Evaluare

Cuvinte-cheie: Veșnic, Neschimbător, Necuprins, Atotștiutor, Atotprezent, Revelație naturală și supranaturală, profet, Mesia, Pomul cunoștinței binelui și răului, păcat strămoșesc, virtuți, patimi, conștiință, mîntuire, amvon, parabolă, Răscumpărător, Țara Sfîntă, Imperiul roman, politeism, monoteism.

CLASA a VI-a

Competență specifică: 1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Definirea învățaturii de credință ortodoxă din textele studiate;</p> <p>1.2. Generalizarea învățaturii și activității Domnului Iisus Hristos;</p> <p>1.3. Reprezentarea principalelor evenimente din istoria Bisericii Creștine;</p> <p>1.4. Descrierea semnificației și importanței slujbelor bisericești pentru desăvârșirea creștinilor.</p>	<p>Dumnezeu – Sfânta Treime; Dumnezeu Proniatorul; Dumnezeu Mîntuitorul; Iisus Hristos – Dumnezeu și Om; Persecuțiile împotriva creștinilor; Sfinții Împărați Întocmai cu Apostolii Constantin și Elena; Răspîndirea creștinismului după Edictul de la Milan; Cele șapte laude; Sfînta Liturghie – generalități.</p>	<p>- Dialog după imagini iconografice ce reprezintă pe Dumnezeu – Sfînta Treime; - Observarea și descrierea icoanei sfinților îngeri; - Exerciții de integrare a expresiilor noi în diverse contexte; - Exerciții de orientare pe hartă; - Însușirea unor imnuri din Sfînta Liturghie; - Elaborarea unui mic dicționar cu termeni specifici religioși.</p>

Competență specifică: 2. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.

<p>2.1. Identificarea modalităților de aplicare a virtuților creștine în diferite situații din viață;</p>	<p>Viața în Hristos; Virtuțile – calități ale creștinilor; Virtuțile morale; Virtuțile teologice;</p>	<p>- Exerciții de argumentare a necesității respectării poruncilor pentru dobîndirea mîntuirii;</p>
---	---	---

<p>2.2. Analizarea consecințelor negative ale viciilor asupra vieții personale și a comunității;.</p> <p>2.3. Identificarea modelelor de comportament creștin în exemplele din istoria Bisericii Creștine;</p> <p>2.4. Manifestarea credinței prin unele gesturi liturgice.</p>	<p>Păcatul – ruperea de Dumnezeu;</p> <p>Sfântul Mare Mucenic Gheorghe și Sfântul Dimitrie Izvoritorul de Mir;</p> <p>Principalele materii folosite în cultul ortodox;</p> <p>Pregătirea morală a credinciosului pentru participarea la viața cultică.</p>	<p>- Joc de rol pentru manifestarea opțiunilor de răspuns, în situații în care se cer atitudini moral-creștine;</p> <p>- Discutarea unor reguli de comportament moral-religios;</p> <p>- Extragerea concluziilor, învățămintelor din textele studiate;</p> <p>- Lecturarea textelor despre viața mucenicilor creștini.</p>
---	--	--

Competență specifică: 3. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității.

<p>3.1. Respectarea normelor moralei creștine în situații concrete de viață în vederea desăvârșirii</p> <p>3.2. Integrarea în comportamentul propriu a învățăturilor morale cuprinse în pildele Mîntuitorului;</p> <p>3.3. Aplicarea modalităților prin care putem veni în sprijinul protecției mediului înconjurător.</p>	<p>Mîntuirea – scopul vieții creștine;</p> <p>Fericirile – trepte spre Împărăția Cerurilor;</p> <p>Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr;</p> <p>Pilda celor zece fecioare;</p> <p>Pilda neghinei;</p> <p>Sfințirea vieții creștine și a naturii înconjurătoare:</p> <p>Ierurgiile;</p> <p>Respectul față de lumea creată – ecologie creștină.</p>	<p>- Dialog despre importanța desăvârșirii omului pentru a se uni cu Dumnezeu;</p> <p>- Proiecte de dezvoltare comunitară, activități practice de interes comunitar;</p> <p>- Lecturarea și explicarea pildelor evanghelice;</p> <p>- Participarea la plantarea pomilor, plantelor, hrănirea păsărilor în timp de iarnă;</p> <p>- Elaborarea de portofolii.</p>
--	--	---

Conținuturi recomandate pentru clasa a VI-a

Unitatea de învățare: Noțiuni de Catehism

1. Dumnezeu – Sfânta Treime
3. Dumnezeu Proniatorul
4. Dumnezeu Mântuitorul
5. Mântuirea – scopul vieții creștine
6. Iisus Hristos – Dumnezeu și Om
7. Viața în Hristos

Evaluare

Unitatea de învățare: Morala creștină

8. Virtuțile – calități ale creștinilor
9. Virtuțile morale
10. Virtuțile teologice
11. Păcatul – ruperea de Dumnezeu

Evaluare

Unitatea de învățare: Noțiuni din Noul Testament

12. Fericitările - trepte spre Împărăția Cerurilor
13. Să fim prevăzători – Pilda celor zece fecioare
14. Pilda neghinei

Evaluare

Unitatea de învățare: Istoria Bisericii Universale

15. Persecuțiile împotriva creștinilor
16. Sfântul Mare Mucenic Gheorghe și Sfântul Dimitrie Izvoritorul de Mir
17. Sfinții Împărați Întocmai cu Apostolii Constantin și Elena
18. Răspândirea creștinismului după Edictul de la Milan

Evaluare

Unitatea de învățare: Noțiuni de Liturgică

19. Cele șapte laude
20. Sfințirea vieții creștine și a naturii înconjurătoare: Ierurgiile
21. Respectul față de lumea creată – ecologie creștină
22. Principalele materii folosite în cultul ortodox
23. Sfânta Liturghie – generalități
24. Pregătirea morală a credinciosului pentru participarea la viața cultică

Evaluare

Cuvinte-cheie: Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Trei Ipostaze, Proniator, conservare, conlucrare, guvernare, desăvârșire, har dumnezeiesc, virtuți morale; virtuți teologice, Edictul de la Milan, libertatea creștinilor, sinod ecumenic, Dacia Pontică, Te-Deum, anafură, luminare, untdelemn, tămâie, Sfânta Liturghie, Sfânta Euharistie.

CLASA a VII-a

Competență specifică: 1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

Competențe specifice	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Definirea învățaturii de credință ortodoxă din textele studiate;</p> <p>1.2. Reprezentarea principalelor evenimente din Istoria Bisericii Creștine pe baza textelor studiate;</p> <p>1.3. Descrierea semnificației și importanței slujbelor bisericești pentru desăvârșirea creștinilor;</p> <p>1.4. Integrarea corectă a termenilor religioși specifici temelor studiate în diferite contexte de comunicare.</p>	<p>Persoana și lucrarea Duhului Sfânt;</p> <p>Datoria față de Dumnezeu;</p> <p>Părinții Bisericești;</p> <p>Formularea și trăirea dreptei credințe; Sinoadele Ecumenice;</p> <p>Sinoadele Ecumenice (continuare);</p> <p>Sinoadele Ecumenice (continuare);</p> <p>Schisma de la 1054 – dezbinarea dintre Biserica de Apus și de Răsărit;</p> <p>Căderea Constantinopolului sub turci – 1453;</p> <p>Sfintele Taine – lucrări ale Bisericii;</p> <p>Liturghia – viața în Hristos;</p> <p>Proscomidia – momente și semnificații;</p> <p>Liturghia Catehumenilor – momente și semnificații;</p> <p>Liturghia Credincioșilor – momente și semnificații.</p>	<p>- Studierea textelor biblice și patristice despre rolul harului divin în viața creștinului;</p> <p>- Exercițiu de dialog despre rolul familiei;</p> <p>- Discuții, studiu de caz privind situațiile problematice ce au apărut în sînul Bisericii Creștine;</p> <p>- Exerciții de orientare pe harta Imperiului Bizantin;</p> <p>- Exerciții de selecție a noilor termeni religioși din textele date;</p> <p>- Elaborarea unui mic dicționar cu termeni specifici religioși;</p> <p>- Utilizarea dicționarelor teologice, a glosarelor, a listelor de termeni.</p>

Competența specifică: 2. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.

<p>2.1. Elaborarea soluțiilor pentru diferite probleme ale tinerilor, în lumina învățaturii creștine și pe baza textelor studiate;</p>	<p>Raportul dintre har și libertatea omului; Domnul Iisus Hristos binecuvântează familia: Nunta din Cana Galileii;</p>	<p>- Exerciții de formare a convingerilor morale și a atitudinilor; argumentarea opțiunilor; - Discuții și exerciții despre cum trebuie să fie modul de viață al tinerilor de azi;</p>
<p>2.2. Analiza consecințelor negative ale comportamentului imoral asupra vieții personale și a comunității reieșind din textele studiate;</p>	<p>Tinerii și preocupările lor; Muzica în viața tinerilor;</p>	<p>- Elaborarea unor referate, eseuri, articole despre importanța aplicării moralei creștine în contextul social complex al lumii contemporane.</p>
<p>2.3. Aplicarea normelor moralei creștine în diferite situații de viață.</p>	<p>Mass-media în viața tinerilor.</p>	<p>- Exerciții de delimitare a virtuților de vicii; - Exerciții de stabilire a corespondențelor dintre calitățile morale și modelele de comportament.</p>

Competența specifică: 3. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității.

<p>3.1. Identificarea învățăturilor morale care se desprind din pildele Mîntuitorului;</p>	<p>Scopul vieții creștine; Învierea lui Lazăr – rodul iubirii lui Hristos pentru prietenii săi;</p>	<p>- Sugestii pentru discuții despre valoarea omului și scopul vieții creștine; - Formularea concluziilor, generalizărilor, Extragerea învățămintelor din pildele evanghelice;</p>
--	---	--

<p>3.2. Manifestarea deprinderilor de analiză a faptelor proprii și de selectare din textele studiate a informațiilor benefice pentru viața creștină;</p> <p>3.3. Identificarea modelelor de comportament creștin în exemplele din istoria Bisericii Creștine.</p>	<p>Prietenie – simbol al comuniunii interumane; Datoria față de sine;</p> <p>Datoria față de aproapele; Sfinții Trei ierarhi – modele ale iubirii față de semeni;</p> <p>Constantin Brîncoveanu, domn și martir creștin.</p>	<p>- Exerciții de autocunoaștere; - Participare la acțiuni de caritate în orfelinate, spitale și aziluri; - Discuții despre regulile de conviețuire în societate; - Lectura textelor despre viața și activitatea domnului Constantin Brîncoveanu; - Elaborarea de portofolii.</p>
--	--	---

Conținuturi recomandate pentru clasa a VII-a

Unitatea de învățare: Noțiuni din Catehism

1. Dumnezeu Sfinților. Persoana și lucrarea Duhului Sfint
 2. Raportul dintre har și libertatea omului
- Evaluare

Unitatea de învățare: Ortodoxia și problemele tinerilor

3. Scopul vieții creștine
 4. Mass-media în viața tinerilor
 5. Tinerii și preocupările lor
 6. Muzica în viața tinerilor
- Evaluare

Unitatea de învățare: Noul Testament

7. Domnul Iisus Hristos binecuvîntează familia
 8. Datoria față de Dumnezeu
 9. Datoria față de sine
 10. Datoria față de aproapele
- Evaluare

Unitatea de învățare: Istoria Bisericii Universale

11. Formularea și trăirea dreptei credințe. Sinoadele Ecumenice
 12. Sinodul al II-lea, al III-lea și al IV-lea ecumenic. Sinodul al II-lea ecumenic de la Constantinopol din 381
 13. Sinodul al V-lea, al VI-lea și al VII-lea ecumenic
 14. Părinții Bisericești
 - 15 Schisma de la 1054 – dezbinarea dintre Bisericile de Apus și Răsărit
 16. Căderea Constantinopolului – 1453
- Evaluare

Unitatea de învățare: Noțiuni din Liturgică

17. Sfintele Taine – lucrări ale Bisericii
 18. Liturgia – viața în Hristos. Proscomidia – momente și semnificații
 19. Liturgia Catehumenilor – momente și semnificații
 20. Liturgia Credincioșilor – momente și semnificații
- Evaluare

Unitatea de învățare: Spiritualitate și viață creștină

21. Prietenie și solidaritate – simbol al comuniunii interumane
 22. Sfinții Trei ierarhi – modele ale iubirii față de semenii
 23. Constantin Brâncoveanu, domn și martir creștin
- Evaluare

Cuvinte-cheie: har, harisme, darurile Duhului Sfânt, desăvârșire, păcat, patimă, idol, lecturi duhovnicești, cultul divin, Betania, Niceea, Calcedon, Constantinopol, Schisma cea Mare.

CLASA a VIII-a

Competența specifică: 1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Definierea învățării de credință ortodoxă din textele studiate;</p> <p>1.2. Identificarea unor învățături morale desprinse din pildele Mântuitorului;</p> <p>1.3. Descrierea principalelor evenimente din istoria Bisericii Creștine;</p> <p>1.4. Argumentarea importanței sfințeniei și a respectului creștinilor față de cele sfinte;</p> <p>1.5. Integrarea corectă a termenilor religioși specifici temelor studiate în diferite contexte de comunicare.</p>	<p>Învățătura despre Sfânta Biserică; Însușirile Bisericii; Membrii Bisericii;</p> <p>Vindecarea orbului din naștere;</p> <p>Părinți Apostolici; Scriitori Bisericești din timpurile Sinoadelor ecumenice; Părinți asceți; Scriitori apărători ai sfințelor icoane; Scriitori care au încheiat perioada patristică; Adorarea lui Dumnezeu; Preacinstirea Maicii Domnului; Sărbători în cinstea Sfinților; Sărbătorile Sfinților îngeri și ale Sfintei Cruci; Temeiul cinstirii sfințelor icoane.</p>	<p>- Comunicarea de informații privind învățătura despre Biserică;</p> <p>- Explicarea simbolurilor din pildele evanghelice și extragerea învățămintelor;</p> <p>- Cercetarea și studiarea vieții și operei scriitorilor bisericești;</p> <p>- Descrierea obiectelor sfinte din imaginile reprezentate;</p> <p>- Discutarea normelor de comportament religios-moral în biserică și în timpul slujbelor;</p> <p>- Recunoașterea chipurilor iconografice;</p> <p>- Exercițiu de dialog despre temeiul cinstirii sfințelor icoane;</p> <p>- Utilizarea dicționarilor, a glosarelor, a listelor de termeni;</p> <p>- Elaborarea unui mic dicționar cu termeni specifici religioși.</p>

Competența specifică: 2. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.

2.1. Aplicarea normelor moralei creștine în situații concrete de viață;	Morala creștină – generați; Conștiința;	- Discutarea în grup a normelor moral-religioase; - Studiu de caz;
2.2. Analizarea consecințelor negative ale viciilor asupra vieții personale și a comunității;	Răul și patimile; Tipurile păcatelor; Virtutea ascultării;	- Exerciții de formare a convingerilor morale și a atitudinilor; argumentarea opțiunilor; - Exerciții de definire a tipurilor de rugăciune;
2.3. Manifestarea credinței prin unele gesturi liturgice.	Rugăciunea – convorbire cu Dumnezeu; Evlavia față de cele sfinte;	- Exerciții de delimitare a virtuților de vicii; - Exerciții de stabilire a corespondențelor dintre calitățile morale și modelele de comportament.

Competența specifică: 3. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității.

3.1. Manifestarea valorilor și a cunoștințelor religioase în propriile atitudini și comportamente;	Respectarea poruncilor dumnezeiești; Egalitatea și înțelegerea dintre oameni;	- Exerciții de autoevaluare după poruncile divine; - Meditarea la faptele săvârșite în raport cu poruncile dumnezeiești;
3.2. Aplicarea învățăturilor creștine cu privire la relațiile dintre semeni;	Căsătoria și viața familială; Familia creștină azi;	- Elaborarea de portofolii; - Discuții în grup în scopul selectării modalităților de soluționare pașnică a conflictelor apărute în clasă;
3.3. Integrarea în comportamentul propriu a învățăturilor din pilde evanghelice.	Femeile mironosițe; Convorbirea Mântuitorului cu femeia samarineancă.	- Studii de caz, comunicări, în vederea alegerii relațiilor corecte în familie și mediul social.

Conținuturi recomandate pentru clasa a VIII-a

Unitatea de învățare: Noțiuni de Catehism

1. Învățătura despre Sfânta Biserică
 2. Însușirile Bisericii
 3. Membrii Bisericii
- Evaluare

Unitatea de învățare: Noțiuni de Morală creștină

4. Morala creștină – generalități
 5. Răul și patimile
 6. Felurile păcatelor
 7. Rugăciunea – convorbire cu Dumnezeu
 8. Virtutea ascultării
 9. Ținerea poruncilor dumnezeiești
 10. Egalitatea și înțelegerea între oameni
 11. Căsătoria și viața familială
 12. Familia creștină azi
- Evaluare

Unitatea de învățare: Studiul Noului Testament

13. Femeile mironosițe
 14. Convorbirea Mântuitorului cu femeia samarineancă
 15. Vindecarea orbului din naștere
- Evaluare

Unitatea de învățare: Părinți și Scriitori Bisericești

16. Părinți Apostolici
 17. Scriitori Bisericești din timpurile Sinoadelor ecumenice
 18. Părinți asceți
 19. Scriitori apărători ai sfintelor icoane
 20. Scriitori care au încheiat perioada patristică
- Evaluare

Unitatea de învățare: Noțiuni de Liturgică

21. Respectul față de cele sfinte
22. Adorarea lui Dumnezeu
23. Preacinstirea Maicii Domnului

24. Sărbători în cinstea Sfinților
 25. Sărbătorile Sfinților îngeri și ale Sfintei Cruci
 26. Temeiul cinstirii sfințelor icoane
- Evaluare

Cuvinte-cheie: Însușirile Bisericii, adorare, venerare, cinstire, preacinstire, talanți, doxologie, cortul sfânt, canoane, iconoclastm.

CLASA a IX-a

Competența specifică: 1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
1.1 Definirea învățaturii de credință ortodoxă din textele studiate; 1.2 Descrierea semnificației și importanței slujbelor bisericesti pentru desăvârșirea creștinilor; 1.3 Utilizarea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase în diferite contexte de comunicare.	Dumnezeu Judecătorul; Timpul și semnele Celei de-a Doua Veniri a Domnului Iisus Hristos; A Doua Venire a Domnului Iisus Hristos; Învierea morților; Judecata de Apoi și Viața Veșnică; Ortodoxia – adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu; Legile dumnezeiești – legi veșnice și incontestabile; Postul Nașterii Domnului; Postul Mare; Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel; Postul Adormirii Maicii Domnului.	- Lecturarea textelor evanghelice; - Exerciții de dialog pe tema nemuririi sufletului și a semnificației slujbelor pentru cei adormiți; - Texte-suport despre necesitatea cunoașterii învățăturilor de credință ortodoxă; - Exercițiu de dialog despre importanța postului în viața creștinului; - Rezolvarea unor fișe cu itemi de tip pereche, alegere duală; - Întocmirea unui portofoliu pe teme religioase; - Elaborarea unui mic dicționar cu termeni specifici religioși.

Competența specifică: 2. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.

2.1. Realizarea de soluții pentru diferitele probleme ale tinerilor în lumina învățaturii creștine;	Consumul de alcool; Pericolul drogurilor; Narcomania este o patimă; Despre păcatul fumatului;	- Studiu de caz; - Exercițiu de analiză și stabilire a strategiilor de acțiune întemeiate pe regulile creștine; - Discutarea în colectiv a consecințelor pe care le poate avea asupra oamenilor credința în superstiții, magie, astrologie, numerologie;
2.2. Integrarea în comportamentul propriu a învățăturilor creștine desprinse din textele studiate;	Minuni sfinte și minuni false; SIDA – între frica de păcat și frica de moarte;	- Discutarea modalităților de menținere a unui comportament moral, de respectare a poruncilor creștine în viața personală și socială;
2.3. Aplicarea regulilor de comportament moral-religios în prevenirea și combaterea viciilor/ păcatelor.	Cataclismele naturale – consecințe ale păcatelor oamenilor.	- Exerciții de delimitare a virtuților de vicii; - Exerciții de stabilire a corespondențelor dintre calitățile morale și modelele de comportament.

Competența specifică: 3. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității.

3.1. Analiza consecințelor negative ale viciilor asupra vieții personale și a comunității.	Tinerii și viața intimă, Castitatea împotriva desfrînării; Familia creștină azi;	- Elaborarea unui eseu despre importanța familiei în viața omului; - Lecturarea și discutarea textelor ce pun în evidență gravitatea păcatelor;
--	--	--

3.2. Aplicarea relațiilor interumane în lumina învățaturii creștine;	Familia creștină – binecuvântarea iubirii și a copiilor;	- Studierea informației despre rolul creștinismului în dezvoltarea civilizației europene;
3.3. Perceperea importanței valorilor creștine pentru omenire.	Rănile familiei; Tinerii în apărarea vieții; Rolul creștinismului în dezvoltarea civilizației europene; Personalități creștine; Mănăstirile din Moldova.	- Elaborarea de portofolii; - Lectura textelor despre viața și activitatea personalităților creștine; - Pelerinaj la mănăstiri.

Conținuturi recomandate pentru clasa a IX-a

Unitatea de învățare: Noțiuni de Catehism

1. Dumnezeu Judecătorul
 2. Timpul și semnele Celei de-a Doua Veniri a Domnului Iisus Hristos
 3. A Doua venire a Domnului Iisus Hristos
 4. Învierea morților
 5. Judecata de Apoi și Viața Veșnică
- Evaluare

Unitatea de învățare: Ortodoxia și problemele tinerilor

6. Consumul de alcool
 7. Pericolul drogurilor
 8. Narcomania este o patimă
 9. Despre păcatul fumatului
 10. Minuni sfinte și minuni false
 11. SIDA – între frica de păcat și frica de moarte
 12. Cataclismele naturale – consecințe ale păcatelor oamenilor
- Evaluare

Unitatea de învățare: Familia creștină

13. Tinerii și viața intimă
 14. Castitatea împotriva desfrînării
 15. Familia creștină – binecuvântarea iubirii și a copiilor
 16. Rănile familiei
 17. Tinerii în apărarea vieții
- Evaluare

Unitatea de învățare: Istoria Bisericii Universale

18. Ortodoxia – adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu
 19. Legile dumnezeiești – legi veșnice și incontestabile
 20. Rolul creștinismului în dezvoltarea civilizației europene
 21. Personalități creștine
 22. Mănăstirile din Moldova
- Evaluare

Unitatea de învățare: Liturgia

23. Postul Nașterii Domnului
 24. Postul Mare
 25. Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel și Postul Adormirii Maicii Domnului
- Evaluare

Cuvinte-cheie: Viața viitoare, judecata particulară, judecata de Apoi, învierea morților, ecumenism, erezii, castitate, eutanasiu, droguri.

Specificul educației religioase pe trepte de învățământ

Treapta primară. O dată introdusă în școală, educația religioasă va căpăta noi semnificații, fiind realizată de personalul didactic în acest sens. Fără a abandona educația religioasă existentă în familie și în Biserică, subliniem faptul că noul cadru de instruire și educație va avea un impact mai puternic asupra personalității copilului. Biserica va acționa pe linia catehizării copilului, iar școala va realiza o educație sistematică în perspectiva raportării la transcendență, evitându-se orice încercare de impunere.

Copiii, la această etapă de dezvoltare, nu înțeleg fenomenele fără un scop bine definit, ei înțeleg minunat că este Dumnezeu ca principiu ultim de explicare. Rolul profesorului este să le încline această orientare și să le arate că Dumnezeu e totul, dar El ne-a lăsat liberi să alegem de sine stătător să păzim poruncile Lui.

Educația creștină la această etapă se cere a fi complementară celorlalte dimensiuni ale educației (intelectuală, morală, civică, estetică, tehnică) și trebuie să realizeze un echilibru optim între concret și abstract și să fie interesantă. Se vor folosi mai ales exemple vii din viața sfinților și pilde evanghelice. Se va evita orice încercare de impunere forțată. La această vîrstă pericolul alunecării în confuzie este destul de mare. Profesorul va ține cont de faptul că opiii sînt

în căutarea unei identități. Joacă roluri succesive căutându-se pe sine, fără a se regăsi întotdeauna. Personalitatea lor, alcătuită din împrumuturi care se adaugă la elementele permanente ale modului lor natural de a fi, continuă să fie necoordonată, prost echilibrată și instabilă.

Treapta gimnazială. Preadolescenții comunică între ei, se organizează în grupuri, solidaritatea și gradul de socializare crescând în mod simțitor. Comuniunea de interese și sentimente face ca responsabilitatea să se extindă și să se amplifice. Copilul se încrede în semenii săi, se confesează. Raportarea la Divinitate îi dă prilejul să-și rezolve unele probleme: o ușoară confuzie morală, o cădere existențială etc. La această vîrstă, elevul este capabil să acceadă la semnificațiile și valorile sacre atît pentru el, cît și pentru alții. Nu mai receptează prezența sa la o ceremonie religioasă ca pe o obligație, ci ca pe o necesitate, o trebuință. Elevul devine mai responsabil față de raportul dintre el și Divinitate. Este o problemă a lui și mai puțin a altora.

La pubertate, lucrurile se complică. Gîndirea la această vîrstă devine critică și logică. Se manifestă o tendință de a întemeia și a justifica rațional Dumnezeirea și ceea ce ține de Ea. Profesorul de Religie urmează să orienteze și să valorifice capacitățile și atitudinile caracteristice vîrstei.

Sugestii metodologice

Disciplina *Religie* presupune o racordare optimă a arsenalului metodologic la obiectivele și conținutul cursului, în scopul formării la elevi a competențelor specifice și valorizării subcompetențelor la nivelul diferitelor activități (școlare și extrașcolare), accentuarea caracterului practic-aplicativ al disciplinei, care presupun:

- utilizarea unor strategii didactice care să pună accent pe abordări complexe, pe parcursul individualizat și diferențiat;
- alternanța adecvată a celor trei forme de organizare a lecției (frontală/colectivă, în echipe de cooperare, individuală), care să permită desfășurarea optimă a activității de învățare propriu-zisă;
- crearea unui spațiu de învățare în condiții de siguranță în cazul în care fiecare elev se simte confortabil suficient pentru a oferi opinia sa, experiențe, sentimente și reflecții.

În predarea disciplinei *Religie* rămîn esențiale exersarea lucrului în echipă, exercițiile de luare a deciziilor, aplicarea tehnicilor interactive de învățare, cum ar fi dezbaterile, cercetarea, grupurile de lucru, munca de proiect, dramatizarea, elevul fiind antrenat în elaborarea de modele de conduită, judecăți de valoare și manifestări atitudinale. Un rol deosebit va reveni jocului creativ, exercițiilor de

recunoaștere a caracteristicilor persoanei; elaborării de portofolii individuale, studiilor de caz, discuțiilor în grup, care vor fi adaptate la condițiile de vîrstă și de capacitate a clasei.

Sugestii de evaluare

Pedagogia axată pe competențe orientează vectorul evaluării spre o evaluare continuă/ formativă:

- prin motivarea elevului și realizarea feedback-ului;
- prin stimularea la elevi a efortului de autoevaluare formativă (autoevaluarea formativă reprezintă procesul prin care elevul este pus să judece calitatea lucrului său în raport cu obiectivele definite și cu criteriile de apreciere propuse);
- prin formarea deprinderilor de evaluare reciprocă (evaluarea reciprocă constituie un proces de interacțiune evaluativă orientat spre emiterea unor judecăți de valoare în baza unor criterii prestabilite);
- prin evidențierea succesului, realizînd astfel principiul centrării pe personalitatea celui evaluat (educat).

Evaluarea va urmări concordanța dintre comportamentele vizibile, identificabile, concrete la care ajung elevii cu competențele specifice și subcompetențele propuse. Se va efectua atît evaluarea formativă, cît și cea sumativă. Pentru realizarea evaluării, vor fi selectate tehnologiile de evaluare adecvate, care ar influența pozitiv ritmicitatea activității de învățare și educare, ar consolida și sistematiza cunoștințele.

Evaluarea va avea ca obiective:

- verificarea realizării subcompetențelor curriculare;
- realizarea recapitulării, sistematizării și consolidării materiei propuse;
- ameliorarea rezultatelor învățării.

Scopul final al evaluării nu este de a stabili din afară cît de „mare” este credința elevului, ci de a-l face pe acesta să se interogheze, să se aplece spre sine, spre credința sau necredința sa. Obiectivul prioritar al evaluării la disciplina religie constă în punerea elevilor în situația de *autoevaluare*.

În cadrul evaluării se va pune accent nu pe „realizările” elevilor, ci pe procesele formative și autoformative care se activează.

În viața creștină, autoevaluarea are, în primul rînd, o valență spirituală. „Să se cerceteze însă omul pe sine” (Corinteni 11:28) este o poruncă, un îndemn spre autoevaluare, atît în ceea ce privește viața religios-morală, cît și în ceea ce privește cunoștințele dobîndite.

Evaluarea trebuie concepută nu numai ca un control al cunoștințelor sau ca un mijloc de măsurare obiectivă, ci ca o cale de perfecționare, ce presupune o viziune globală asupra formării.

Metode de evaluare

I. Metode tradiționale de evaluare

1. Metode de evaluare orală
2. Metode de evaluare scrisă
3. Metode de evaluare a activității practice

II. Metode moderne de evaluare

1. Autoevaluarea
2. Observarea sistematică a activității elevilor în clasă
3. Eseul
4. Referatul
5. Investigația
6. Proiectul
7. Portofoliul.

Îmbinarea metodelor tradiționale cu metodele moderne de evaluare contribuie la o mai bună evidențiere a modului de atingere a competențelor specifice și subcompetențelor propuse.

Referințe bibliografice

1. Avdeev Dmitri Alexandrovici. *Cînd sufletul este bolnav*. Editura Sofia, București, 2005.
2. Cabasila Nicolae. *Despre viața în Hristos*. București, 1997.
3. Cucuș Constantin. *Educația religioasă: repere teoretice și metodice*. Editura Polirom, 1999.
4. *Credința Ortodoxă*. Iași, 1999.
5. Călugăr Dumitru. *Hristos în școală*. 1935.
6. *Cele mai frumoase 153 de istorisiri adunate de la Sfinții Părinți*. București, 2002.
7. Danion Vasile. *Lanțurile drogurilor*. Egumenița, Galați, 2004.
8. Răducă Vasile. *Ghidul creștinului ortodox de azi*. 2004.
9. *Abecedar creștin-ortodox*. Chișinău, 2010.
10. *Educație creștin-ortodoxă*. Manual pentru clasa a II-a. Chișinău, 2010.
11. *Educație creștin-ortodoxă. Explicarea celor zece porunci*. Manual cl.a III-a, Chișinău, 2006.
12. *Educație creștin-ortodoxă. Explicarea Sfințelor Taine*. Manual cl. a IV-a. Chișinău, 2007.
13. *Educație creștin-ortodoxă. Ghidul învățătorului. Clasele I-IV*. Chișinău, 2004.
14. *Să ne cunoaștem credința*. Ghidul profesorului. Clasele V-IX. Chișinău, 2010.
15. Opriș Monica. *Metodologia evaluării*. Editura Sf. Mina, Iași, 2010.
16. Opriș Dorin. *Dimensiuni creștine ale pedagogiei moderne*. Editura Sf. Mina, Iași, 2010.

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUM ȘCOLAR

CLASELE I-IX

RELIGIA

Cultul ortodox

Curs introductiv

Aprobat:

Ordinul Ministerul Educației nr. 714
din 07.09.2010

Chișinău 2012

1. NOTĂ DE PREZENTARE

Preliminarii

Prezentul curriculum constituie documentul normativ al disciplinei școlare *Religia* pentru clasele I-IX.

Studierea *Religiei* ca disciplină școlară este generată de contextul social actual, în care Biserica își manifestă preocuparea pentru aprofundarea conținutului moral-religios, ca și pentru valorificarea valențelor formativ-educative ale acestui domeniu.

În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 596 din 2 iulie 2010, disciplina *Religia* este inclusă în schema orară școlară a instituțiilor de învățământ primar și gimnazial, cu începere de la 1 septembrie 2010, și va fi predată opțional, în baza cererii părinților sau a tutorilor legali ai elevilor.

În primul an de implementare a disciplinei școlare, elevii vor studia un *curs introductiv* care le va asigura un nivel suficient de cunoaștere a conceptelor și categoriilor de bază, necesare pentru a urma în continuare cursul la nivelul clasei de studii.

Prezentul curriculum a fost elaborat pentru cultul ortodox.

Curriculumul este un instrument util atât pentru cadrele didactice care predau disciplina *Religia*, cât și pentru ceilalți profesori, în perspectiva formării unei viziuni inter- și transdisciplinare.

Documentul include următoarele componente:

- Notă de prezentare;
- Valori și atitudini;
- Competențe specifice;
- Subcompetențe specifice, conținuturi și activități de învățare și evaluare;
- Sugestii metodologice;
- Sugestiile de evaluare;
- Bibliografie recomandată.

• *Competențele specifice disciplinei* derivă din idealul educațional, competențele-cheie transversale și competențele transdisciplinare pentru treapta primară și gimnazială de învățământ; au un grad înalt de generalitate și se definesc ca finalități ale treptei primare și gimnaziale de învățământ.

• *Subcompetențele* se deduc din competențele specifice și le particularizează prin racordare la *conținuturile* delimitate pentru fiecare clasă, concretizând comportamente cognitive, afective și psihomotorii.

• *Conținuturile* – ca formă de reflectare a valorilor creștine – reprezintă unități de cunoaștere, resursă esențială a învățării, mijloace prin care se urmărește formarea competențelor preconizate. Conținuturile se selectează în con-

cordanță cu structura logică a disciplinei, învățătura creștină cuprinsă în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, învățăturile Sfinților părinți și alte cărți bisericești, în conformitate cu vârsta și potențialul copilului, interesele și nevoile lui individuale și sociale.

- *Activitățile de învățare/evaluare* constituie exemple recomandate de situații semnificative, prin care, în procesul parcurgerii conținuturilor corespunzătoare, se pot mobiliza subcompetențele proiectate.

Concepția didactică a disciplinei/repere conceptuale

Scopul disciplinei *Religia* este formarea personalității integre, cu o conștiință moral-spirituală autentică și conștientizarea comuniunii cu Dumnezeu și aproapele ca fiind sensul vieții omului.

Educația religioasă este un complex de acțiuni prin care se urmărește, în chip metodic și sistematic, creșterea moral-religioasă a individului, prin implementarea, în viața și activitatea lui, a valorilor moral-religioase în vederea dezvoltării armonioase a ființei și a vieții lui, pentru sine, pentru societate și pentru Biserică.

Conținutul acestui curriculum are *caracter legic*, deoarece exprimă raporturile esențiale și generale între conștiința și conduita morală adecvată; între componentele de conținut; *caracter obiectiv*, deoarece se bazează pe valorile creștinismului promovate și verificate de practica milenară; *caracter algoritmic*, deoarece se exprimă printr-un sistem de categorii, reguli, norme, valori etice și spirituale ce se cer cunoscute și respectate pentru orientarea eficientă în viața socială; *caracter sistemic*, deoarece fiecare element al conținutului intră în concordanță cu celelalte, alcătuind un ansamblu unitar, integrativ de cunoștințe, priceperi și competențe, ale căror componente se condiționează reciproc; *caracter teleologic*, deoarece totul se însușește cu un scop bine stabilit, asigurând o treaptă finală; *caracter axiologic* – are drept obiectiv major studiul valorilor autentice, a căror realitate nu poate fi pusă la îndoială, deoarece totul se însușește cu un scop bine stabilit, asigurând o treaptă finală.

Administrarea disciplinei:

Pentru predarea cursului de *Religie* este prevăzută 1 oră/săptămână în componenta planului de învățământ la decizia școlii.

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Treapta	Nr. de unități de conținut	Nr. de ore pe an
Disciplină opțională	Științe socio-umanistice	Primară	26	32
		Gimnazială	28	32

2. VALORI ȘI ATITUDINI

Activitatea didactică la disciplina de studii se va desfășura din perspectiva unui sistem de valori educaționale în baza Curriculumului care are în vedere promovarea prin toate formele și dimensiunile educației a unui referențial axiologic ce include:

- Valori crestine, care sunt definitorii pentru orice ființă umană, manifestate prin credință, nădejde, dragoste, identitate, educație, familie, prieteni, preferințe, toleranță, etc.
- Valori general-umane: Viață, Adevăr, Sfințenie, Bine, Frumos, Iubire, Răbdare, Chibzuință, Voință, Demnitate, Verticalitate, Curățenie, Iertare, Milostenie orientate spre desăvârșirea moral religioasă.

Implementarea acestor valori va contribui la stabilirea unei coerențe necesare între conținutul educației și mediul socio-cultural; cunoașterea/promovarea patrimoniului cultural al poporului; formarea și dezvoltarea unor comportamente adecvate, de integrare și adaptare socială; formarea și dezvoltarea unei atitudini pozitive, autonome care să armonizeze relația cu sine și ceilalți, cu mediul înconjurător.

Competențele specifice și subcompetențele care trebuie formate prin procesul de predare-învățare a disciplinei *Religia* au la bază și promovează următoarele valori și atitudini:

- Cunoașterea valorilor religioase biblice care sînt recomandate să stea la baza vieții și faptelor oamenilor;
- Înțelegerea rolului Credinței Creștin-Ortodoxe în dobândirea și creșterea virtuților creștine: nădejdea, credința, dragostea, și a virtuților morale: bunătatea, dreptatea, hărnicia, chibzuința, modestia, curățenia, răbdarea, pocăința, iertarea;
- Cunoașterea istoriei Bisericii creștine universale și a Bisericii Ortodoxe, în special a tezaurului național-cultural;
- Conștientizarea apartenenței la Biserica strămoșească Ortodoxă, care înseamnă *dreapta slăvire a lui Dumnezeu*;
- Înțelegerea și explicarea adevărurilor de credință și a cultului bisericesc;
- Cultivarea simțului datoriei și al responsabilității față de darurile Divine (vocații, virtuți) și scopul existențial;
- Manifestarea respectului și ajutorului reciproc oferit aproapelui în raport cu stările și necesitățile vitale ale semenilor (prin analogie cu cele proprii);
- Dobândirea motivelor temeinice pentru menținerea credinței, nădejzii și dragostei în Dumnezeu - forțe motrice în cultivarea și creșterea virtuților morale și pentru respingerea și combaterea viciilor, imoralității și dezastrului social și natural;
- Manifestarea fermității pentru credința strămoșească și a toleranței față de cei de alte convingeri.

3. COMPETENȚE SPECIFICE

Prin realizarea curriculumului la cursul introductiv de *Religie* se va urmări formarea următoarelor competențe specifice:

- 1. Cunoașterea și folosirea adecvată a noțiunilor din sfera valorilor religioase pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții.**
- 2. Aplicarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.**
- 3. Manifestarea iubirii față de aproapele.**

Subcompetențe, unități de conținut, activități de învățare și evaluare

CLASELE I-IV

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
1.1. Înțelegerea și utilizarea corectă a termenilor religioși învățați.	Cu Dumnezeu la început de cale	- Exerciții de observare dirijată;
1.2. Elaborarea de texte scurte cu conținut moral-religios, oral și scris.	Dumnezeu și descoperirea divină	- lectura și analiza imaginilor;
1.3. Manifestarea interesului pentru lectura unor texte cu subiect religios.	Sf. Scriptură - Cuvântul lui Dumnezeu adresat oamenilor	- conversație didactică;
	Dumnezeu creează lumea	- soluționare de situații-problemă;
	Dumnezeu - Izvorul bunătății	- exerciții de recunoaștere a caracteristicilor persoanei, personalului literar sau biblic;
2.1. Recunoașterea principalelor calități ale unui bun creștin.	Nașterea Domnului	- analiza experiențelor proprii în relațiile cu semenii, în familie, în societate;
	Botezul Domnului.	- exerciții de autocunoaștere și auto-evaluare;
2.2. Recunoașterea regulilor de comportament moral-religios în baza personajelor biblice.	Agheasma	- elaborarea unui text de autoanaliză cu oportunități de îmbunătățire a calităților și faptelor personale;
	Iisus Hristos iubește copiii	
	Patimile Domnului	
	Hristos a Înviat	
	Comunicarea cu Dumnezeu prin rugăciune	
	Rugăciunea particulară și de obște	

<p>2.3. Înțelegerea semnificației iubirii aproapelui din punct de vedere creștin.</p> <p>2.4. Respectarea datoriilor unui creștin față de Dumnezeu și față de semenii.</p> <p>2.5. Identificarea Domnului Iisus Hristos ca Dumnezeu adevărat și Om adevărat.</p> <p>2.6. Elaborarea unor norme personale de urmat pentru a-și însuși unele virtuți ale sfinților.</p> <p>2.7. Aplicarea regulilor de comportament moral-religios în familie, în clasă, în societate.</p>	<p>Rugăciunea Tatăl nostru</p> <p>Cinstirea Maicii Domnului</p> <p>Îngerii lui Dumnezeu care ne ocrotesc Sfinții Sf. Biserica - lăcașul lui Dumnezeu Excursie la biserică. Slujbele bisericii Omul - cea mai minunată creație a lui Dumnezeu</p> <p>Iubirea. Dumnezeu este iubire Sufletul – comoara cea mai de preț Părintele Ceresc ne privește neîncetat</p> <p>Virtuțile și creșterea în virtuți Păcatul și consecințele lui</p> <p>Postul mare-călătorie spre Paști</p> <p>Iubește-ti aproapele ca pe tine însuși</p> <p>Să iubim și să ascultăm părinții Bucuria întâlnirii în noul colectiv pe Calea cunoașterii</p> <p>Colindul și tradițiile la Nașterea Domnului</p> <p>Botezul Domnului.</p> <p>Agheasma</p> <p>Cum sărbătoresc creștinii Paștile</p> <p>Sfintele Taine</p> <p>Ce sînt icoanele?</p> <p>Locurile noastre sfinte.</p> <p>Obiceiuri creștinești.</p> <p>(Excursie)</p>	<p>- memorarea textelor scurte în proză și în versuri;</p> <p>- descrieri verbale sau plastice a elementelor specifice pentru locașul de cult;</p> <p>- explicarea semnificației unor chipuri iconografice, a simbolurilor creștine;</p> <p>- brainstorming cu privire la norme de conduită;</p> <p>- jocul didactic și de rol;</p> <p>- dramatizarea;</p> <p>- studiu de caz;</p> <p>- portofolii individuale;</p> <p>- realizarea proiectelor, activităților cu prilejul sărbătorilor creștine;</p> <p>- lecții excursii;</p> <p>- proiecte, activități de caritate și de interes comunitar.</p>
<p>3.1. Înțelegerea iubirii creștine pentru toți colegii, indiferent de credința lor.</p> <p>3.2. Manifestarea modalităților concrete de ajutorare a aproapelui.</p>		

CLASELE V-IX

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor religioși învățați în diferite contexte.</p> <p>1.2. Elaborarea de texte scurte cu semnificație moral-religioasă, oral și scris.</p> <p>1.3. Identificarea ideilor principale dintr-un text religios, redactând un rezumat în baza planului de idei.</p>	<p>Sa ne cunoaștem credința. Semnul Sfintei Cruci</p> <p>Dumnezeu se descoperă omului</p> <p>Sfânta Scriptura și Sfânta Tradiție</p> <p>Insusirile lui Dumnezeu</p> <p>Sfânta Treime</p> <p>Crearea lumii. Lumea văzută și cea nevăzută</p> <p>Nașterea Domului Iisus Hristos</p> <p>Fapte și minuni savirsite de Iisus Hristos</p> <p>Patimile și moartea Domnului</p> <p>Învierea Domnului Iisus Hristos</p> <p>Pogorîrea Duhului Sfânt. Înființarea Bisericii creștine</p> <p>Simbolul Credinței</p> <p>Preacinstirea Maicii Domnului</p> <p>Sfinții și sfinții lui Dumnezeu</p> <p>Slujbele bisericii.</p> <p>Biserică</p> <p>Sfintele Taine</p> <p>Ierurgiile</p> <p>Sa ne cunoaștem credința</p>	<p>- Exerciții de observare dirijată;</p> <p>- lectura și analiza imaginilor;</p> <p>- conversație didactică;</p> <p>- dispute, studii de caz asupra unor situații de problemă din viața cotidiană;</p> <p>- comentarea imaginilor și a textelor literare cu conținut moral-spiritual, și elaborarea unor judecăți de valoare;</p> <p>- analiza caracteristicilor persoanei, personajului literar sau biblic;</p> <p>- analiza și aprecierea experiențelor proprii în relațiile cu semenii, în familie, în societate;</p> <p>- elaborarea unui text de autoanaliză cu oportunități de îmbunătățire a calităților și faptelor personale;</p> <p>- memorarea textelor scurte în proză și în versuri;</p> <p>- recunoașterea și analiza elementelor specifice pentru locașul de cult și obiectele de cult;</p>
<p>2.1. Recunoașterea importanței modelelor spirituale din Sfânta Scriptură și Istoria Bisericii Creștine în formarea caracterului moral-religios.</p> <p>2.2. Conștientizarea valorii martiriului pentru întărirea Bisericii creștine.</p> <p>2.3. Identificarea necesității respectării datoriilor creștine în familie, biserică, școală, societate.</p>	<p>Domnului</p> <p>Învierea Domnului Iisus Hristos</p> <p>Pogorîrea Duhului Sfânt. Înființarea Bisericii creștine</p> <p>Simbolul Credinței</p> <p>Preacinstirea Maicii Domnului</p> <p>Sfinții și sfinții lui Dumnezeu</p> <p>Slujbele bisericii.</p> <p>Biserică</p> <p>Sfintele Taine</p> <p>Ierurgiile</p> <p>Sa ne cunoaștem credința</p>	<p>- analiza și aprecierea experiențelor proprii în relațiile cu semenii, în familie, în societate;</p> <p>- elaborarea unui text de autoanaliză cu oportunități de îmbunătățire a calităților și faptelor personale;</p> <p>- memorarea textelor scurte în proză și în versuri;</p> <p>- recunoașterea și analiza elementelor specifice pentru locașul de cult și obiectele de cult;</p>

<p>2.3. Identificarea necesității respectării datoriilor creștine în familie, biserică, școală, societate.</p>	<p>Crearea lumii. Lumea vazuta si cea nevăzută Primii oameni si căderea în păcat Esența învățaturii creștine</p>	<p>- explicarea semnificației unor chipuri iconografice, a simbolurilor creștine; - elaborarea referatelor, comunicărilor cu tematica studiată;</p>
<p>2.4. Conștientizarea importanței conlucrării omului cu Dumnezeu în vederea mântuirii.</p>	<p>Trăirea după voia lui Dumnezeu. Cele zece porunci Predica de pe munte Postul si roadele lui</p>	<p>- dezbateri cu tematica de soluționare a conflictelor, de reguli de comportament, de luare de atitudine în diverse situații etc.;</p>
<p>2.5. Integrarea în comportamentul propriu a învățăturilor desprinse din morală creștină și viața sfinților.</p>	<p>Parabolele lui Iisus Comunicarea cu Dumnezeu prin rugăciune Îndrumările Domnului si Înălțarea</p>	<p>- brainstorming cu privire la norme de conduită; - jocul didactic și de rol;</p>
<p>2.6. Aplicarea regulilor de comportament moral-religios în prevenirea și combaterea viciilor/păcatelor.</p>	<p>Trăirea după voia lui Dumnezeu Sărbătorile creștine de iarnă Sărbătorirea Sfințelor</p>	<p>- dramaturgia; - studiu de caz; - portofolii individuale; - realizarea proiectelor, activităților cu prilejul sărbătorilor creștine;</p>
<p>2.7. Explicarea semnificației și manifestarea prin fapte a iubirii aproapelui din punct de vedere creștin.</p>	<p>Paști de către creștini Sfintele icoane Sărbătorile creștine</p>	<p>- lecții excursii; - proiecte, activități de caritate și de interes comunitar.</p>
<p>3.1. Manifestarea deprinderilor filantropice creștine.</p>		
<p>3.2. Recunoașterea relațiilor interumane în lumina învățaturii creștine.</p>		

4. SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina *Religie* presupune o racordare optimă a arsenalului metodologic la obiectivele și conținutul cursului în scopul formării la elevi a competențelor specifice și valorizarea subcompetențelor la nivelul diferitelor activități (școlare și extrașcolare), accentuarea caracterului practic-aplicativ al disciplinei, care presupun:

- utilizarea unor strategii didactice care să pună accent pe abordări complexe, pe parcursul individualizat și diferențiat;
- alternanța adecvată a celor 3 forme de organizare a lecției (frontală/colectivă, în echipe de cooperare, individuală) care să permită desfășurarea optimală a activității de învățare propriu-zisă;
- crearea unui spațiu de învățare în condiții de siguranță în cazul în care fiecare elev se simte confortabil suficient pentru a oferi opinia sa, experiențe, sentimente și reflecții.

Luând în considerare specificul cursului introductiv, de rînd cu prezentarea unui volum de cunoștințe, rămîne esențială exersarea lucrului în echipă, exercițiilor de luare a deciziilor, aplicarea tehnicilor interactive de învățare, cum ar fi dezbateri, cercetare, grupuri de lucru, munca de proiect, dramatizare, elevul fiind antrenat în elaborarea de modele de conduită, judecăți de valoare și manifestări atitudinale. Un rol deosebit va reveni jocului creativ, exercițiilor de recunoaștere a caracteristicilor persoanei; elaborării de portofolii individuale, studiilor de caz, discuțiilor în grup, care vor fi adaptate la condițiile de vîrstă și de capacitate a clasei.

SUGESTII DE EVALUARE

Formarea atitudinilor și însușirea valorilor moral-religioase este un demers complicat și de durată. Aspectul problematic este dat de specificul achizițiilor afective, ce nu permit detalieri în unități decompozabile. În general, o activitate afectivă nu se poate defini printr-un corelat observabil, ca în cazul unei activități cognitive, ci prin efectul ei indirect. Aceasta presupune circumscrierea și desfășurarea unor conținuturi informative și formative în acord cu situația de învățare, folosirea inspirată a unor metode și tehnici de evaluare.

Evaluarea se va face în funcție de subcompetențele formulate pentru fiecare treaptă de învățămînt. Rezultatele evaluării nu se transpun în note și nu se înregistrează în catalogul clasei.

În procesul evaluării vor fi utilizate următoarele metode și tehnici de eva-

luare: probele scrise și orale, testele, observările, comentariile, descrierile, caracteristicile, portretele-tip, portofoliu, lista cu comportamente etc. Pentru evaluarea formativă la fiecare lecție se vor utiliza metodele și procedeele sugerate în rubrica *Activități de învățare și evaluare (recomandate)*.

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ

1. BIBLIA. Ediția Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993. *Editată cu binecuvântarea Patriarhului Teoctist.*
2. Aghioritul Nicodim, *Deprinderi duhovnicești*, Editura Episcopiei Ortodoxe, Alba Iulia, 1995.
3. Aghioritul Nicodim, *Hristoitia, Bunul moral al creștinilor*, Editura Buna Vestire, Bacău, 1997.
4. Băncilă Vasile, *Inițierea religioasă a copilului*, Editura Anastasia, 1996.
5. Bria Ion, Pr. prof. *Credința pe care o mărturisim*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.
6. Bria Ion, Pr. prof. dr. *DTO (Dicționar de Teologie Ortodoxă), A-Z*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
7. Buga Ion, Pr. prof. *Teologia enclavelor*, Editura Sfântului Gheorghe, București.
8. Cleopa Ilie, Arhim. *Lumina și faptele credinței, și Ne vorbește Ilie Cleopa, v.3*, Editura Episc. Romanului, 1966.
9. Comșa Grigore Dr., *O mie de pilde pentru viața creștină*, Arad, 1929.
10. Cucuș Constantin, *Educația Religioasă, conținut și forme de realizare*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1996.
11. Criveanul Nifon, Arhim. *Cugetări și maxime*, Rîmnicul Vilcei, 1929.
12. Educație creștin-ortodoxă, *Ghidul învățătorului, cl.I-IV*. Chișinău, 2005.
13. Evdochimov Paul, *Iubirea lui Dumnezeu*, Editura Anastasia, București, 1992
14. Evdochimov Paul, *Rugul aprins*, Editura Mitr. Banatului, Timișoara, 1994.
15. Fuștei, Nicolae, *Creștinismul pe înțelesul tuturor*, 2008 (F.E.-P. "Tipogr. Centrală"). – 384 p.
16. Ghibu Onisifor, *Despre educație*, Ed. III, București, 1995.
17. Lațiu Feodosia, *Grădina de flori duhovnicești*, Culegere de sfaturi de la sfinți și înțelepți, Editura Episcopiei Argeșului, 1994.
18. Man Serafim, *Livada duhovnicească*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Cluj-Napoca, 1990.
19. Mândiță Nicodim, Protosinghel. *Sufletul – icoana vie a lui Dumnezeu*, Editura Agapis, 1995.
20. Mihalțan Ioan, Epis. *Semințe din țarina cumințeniei, v.3*, Editura Episcopiei Oradei, 1995.

21. Mladin Nicolae Mitr. dr. ș. a., *Teologia Morală Ortodoxă*, v.2, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.
22. Slevoacă Ștefan Pr. dr., *Făclii pentru dreapta credință*, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985.
23. Stăniloae Dumitru, Pr. prof dr. *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, v.1, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1966.
24. *Să ne cunoaștem credința*, Ghid pentru profesor, părinți și elevii treptei gimnaziale. Mănăstirea Noul Neamț, 2008.
25. Prot. Slobodschii Serafim. *Legea Domnului sau Călăuza creștinului ortodox*. Patriarhia Moscovei. 1987.
26. Educație creștin-ortodoxă, *Explicarea celor zece porunci*. Manual pentru cl. a III-a, Chișinău, 2006.
27. Educație creștin-ortodoxă, *Explicarea Sfintelor Taine*. Manual pentru cl. a IV-a, Chișinău, 2007.
28. *Educația creștin-ortodoxă*. Manual pentru cl.a II, Chișinău, 2005.
29. *Abecedar creștin-ortodox*, Chișinău, 2005.

Школьный curriculum

I-IX классы

РЕЛИГИЯ

Православие

Aprobat:

Procesul verbal nr. 2 din 22.08.2011
al ședinței Consiliul Național pentru
Curriculum și ordinul Ministerul
Educației nr. 761 din 08.09.2011

Введение

Настоящий курс является нормативным документом школьной факультативной дисциплины *Религия Православие* для I- IX классов.

Необходимость изучения Религии в качестве школьной дисциплины обусловлена нынешним социальным положением, при котором Церковь заинтересована в углублении духовно-нравственного содержания, так же и в связи с использованием формативно-образовательной вариативности в данной области.

В соответствии с Постановлением Правительства № 596 от 2 июля 2010 года , начиная с 1 сентября 2010 года, дисциплина Религия включена в школьное расписание начальных и гимназических учебных заведений, и будет преподаваться факультативно на основании заявлений родителей или законных опекунов учащихся.

Курс предназначен для преподавателей дисциплины Религия, авторов учебников и дидактических кадров, должностных лиц, родителей, а также, преподавателей других дисциплин с перспективой формирования межпредметного взаимодействия.

Курс дисциплины Религия *Православие* для I- IX классов предполагает следующие функции:

- представляет собой нормативный акт процесса преподавания-обучения-оценивания по дисциплине Религия в контексте педагогики, направленной на компетенции;
- предлагает ориентиры дидактического проектирования и осуществления образовательного процесса по дисциплине Религия;
- является основой разработки стратегии по оцениванию дисциплины Религия;
- ориентирует образовательный процесс на формирование компетенций учащихся;
- обеспечивает основу для разработки школьных учебников, методологических гидов, тестов оценки.

Дисциплина Религия посредством знаний, отношений и продвигаемых ценностей содействует формированию межличностных, гражданских и моральных компетенций:

- **знания:** понятия, касающиеся христианского поведения и отношения к близким и обществу, евангельские модели в поведении и в жизни;
- **навыки:** осознание и поддержка собственной религиозной идентичности;

- **отношения:** уважение человеческого достоинства, участие в жизни общества.

Документ включает следующие разделы:

- Введение;
- Дидактическая концепция дисциплины;
- Специфические компетенции дисциплины Религия;
- Субкомпетенции, единицы содержания, деятельность по обучению и оценке по классам;
- Специфика религиозного образования на различных ступенях обучения ;
- Методологические предложения;
- Предложения по оценке;
- Методы оценки;
- Рекомендуемая литература.

Дидактическая концепция дисциплины

Религия Православие является школьной дисциплиной, которая основывается на Божественном Откровении и ведет к познанию Бога.

Учитывая факт религиозного воспитания, осуществляемого в семье и Храме, предполагается, что школьная форма православного воспитания и обучения усилит воздействие на личность ребенка, осуществляя систематическое обучение в перспективе достижения трансцендентной цели, избегая любого применения силы.

Христианское воспитание будет дополнено другими формами воспитания (интеллектуального, нравственного, гражданского, эстетического, технического).

Целью дисциплины является формирование цельной личности, обладающей подлинным духовно-нравственным сознанием, идентифицирующей себя с Православием и осознающей имманентную причастность к Богу и ближнему, что является смыслом человеческой жизни.

- **Специфические компетенции** дисциплины исходят из воспитательной идеи, горизонтальных ключевых компетенций и межпредметных компетенций для начальной и гимназической ступени образования, обладают высокой степенью обобщения и определяют окончание начальной и гимназической ступеней образования.

- **Субкомпетенции** исходят из специфических компетенций, выделяются посредством связи с содержанием, определенным для каждого

класса, конкретизируя познавательное, аффективное и психомоторное поведение.

- **Содержание** как форма отражения христианских ценностей представляет собой единицу знания, существенного ресурса обучения, средства, с помощью которых преследуется формирование намеченных компетенций. Содержания отбираются в соответствии с логической структурой дисциплины, христианским учением Священного Писания и Священного Предания, учением Святых Отцов с учетом возраста и потенциала ребенка, его индивидуальных и социальных интересов и потребностей.

- **Деятельность по обучению/оцениванию** содержит примеры, рекомендуемые определенными ситуациями, посредством которых в процессе ознакомления с содержанием можно активизировать проектируемые компетенции.

Деятельность, реализуемая на уроках по Религии, может быть дополнена учебной деятельностью в школе, внешкольной деятельностью, работой с родителями учащихся и в партнерстве с семьей и обществом.

Ценности и отношения

Религиозное воспитание – это комплекс действий, посредством которых методическим и систематическим образом предполагается достигнуть нравственно-религиозного роста индивидуума, внедряя в его жизнь и деятельность морально-религиозные ценности с целью гармонического развития его сущности и жизни – для себя, для общества и для Церкви.

Специфические компетенции и субкомпетенции, которые необходимо сформировать в процессе преподавания-обучения дисциплины Религия, основываются на следующих отношениях и ценностях:

- Основополагающих ценностях для любого человека, проявляющихся путем веры, надежды, любви, идентичности, семьи, воспитания, друзей, предпочтений, взаимоотношений с ближними.

- Отношения к Жизни, Правде, Святости, Положительному, Прекрасному, Любви, Терпению, Рассудительности, Воле, Достоинству, Вертикальности, Чистоте, Прощению, Милосердию, ориентированным на нравственно-религиозное совершенствование.

Внедрение этих ценностей и отношений будет содействовать установлению согласованности между содержанием образования и социокультурной средой; знанию/продвижению культурных ценностей народа; формированию и развитию адекватного поведения, социальному интегрированию и адаптации; формированию и развитию позитивного само-

стоятельного отношения, гармонизирующего отношения с самим собой, другими и с окружающей средой.

Специфические компетенции и субкомпетенции, которые необходимо сформировать в процессе преподавания-обучения дисциплины Религия, основываются на:

- Poznании религиозных Евангельских ценностей, которые рекомендуется брать за основу жизни и поступков людей;

- Понимании роли Православной христианской веры в усвоении и развитии христианских добродетелей: надежды, веры, любви, а также и нравственных качеств: доброты, справедливости, трудолюбия, рассудительности, скромности, чистоплотности, терпеливости, покаяния, прощения;

- Знании истории Православной церкви, особенно национально-культурной сокровищницы;

- Осознании принадлежности к Православной церкви предков, что означает преемственное прославление Господа Бога;

- Понимании и разъяснении истинности Православной веры и Церкви;

- Воспитании чувства долга, ответственности и благоговения перед Божественными дарованиями (призвание, добродетель) и цели существования;

- Проявлении уважения и взаимной помощи, оказываемой ближнему в зависимости от его состояния и жизненных потребностей (аналогично собственным потребностям);

- Усвоении основных мотиваций для сохранения себя в православной вере, утверждении в надежде и любви к Господу Богу, что является движущей силой в воспитании и развитии нравственных добродетелей,

- Отторжением от себя пороков, безнравственности, социального и природного разрушения и борьбы с ними.

Вышеизложенные ценности на структурном уровне отражены в документах куррикулума и направлены на обеспечение необходимых условий для достижения христианского идеала жизни путем развития душевных качеств: рациональности, воли и чувственности – всего того, что обеспечивает единый и цельный характер для христианского воспитания.

Информационная ценность религиозного воспитания нацелена на передачу знаний, содержащихся в учениях Священного Писания, Священного Предания и учения Святых отцов, которые христиане смогут усвоить и использовать в дальнейшем при принятии решений для себя и в интересах ближнего. Информация, передаваемая преподавателем,

должна быть переработана адекватно возрастным особенностям учащихся.

Формативная ценность религиозного воспитания направлена на развитие душевных качеств: рациональности, воли, чувственности, а также религиозной предрасположенности, воспринимаемой как божественный дар, с целью приближения к Господу Богу и применения в жизни усвоенных знаний.

Использование с педагогической точки зрения углубленных структур, которые затрагивает в человеческой душе православие как жизнь и учение, позволяет открыть новые перспективы познания и формирования человеческой личности. Также известна важнейшая роль, которую христианская религия отводит самопознанию как основному этапу в духовном становлении человека, идущему по пути познания и сопричастности в любви к Господу Богу.

Руководство в преподавании дисциплины

Для преподавания курса Религия предусмотрен 1 час в неделю в общем учебном плане по решению учебного учреждения.

Статус дисциплины	Сфера куррикулума	Класс	Количество единиц содержания	Количество часов в год
Факультативная дисциплина	Социально-гуманитарные науки	I	23	32 часа
		II	24	32 часа
		III	24	32 часа
		IV	25	32 часа
		V	23	32 часа
		VI	23	32 часа
		VII	23	32 часа
		VIII	26	32 часа
		IX	25	32 часа

Специфические компетенции дисциплины Религия

- 1.Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного Писания и Священного Предания.**
- 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.**
- 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.**

Субкомпетенции, единицы содержания, деятельность по обучению и оцениванию в классе

I-ый КЛАСС

Специфическая компетенция: 1. Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного писания и священных традиций.

Субкомпетенции	Содержание	Деятельность по обучению и оцениванию
1.1. Ознакомление с православным учением о бытии Бога;	Первый урок религии. Я – православный христианин. Бог – Небесный Отец для всех. Создание человека	- Беседа на тему о бытии Бога и Его заботе о Своем творении;
1.2. Ознакомление с важнейшими моментами земной жизни и учения Господа Иисуса Христа.	Бог- это любовь. Бог творит ангелов. Церковь – Дом Божий. О Святом Кресте. Рождество Господа – радостное событие для всех христиан.	- Упражнения по узнаванию в изобразительных образах важнейших моментов земной жизни Господа нашего Иисуса Христа;
1.3. Усвоение навыков правильного применения религиозных терминов по изученным темам.	Вербное Воскресение – Вход Господень в Иерусалим Воскресение Господа нашего Иисуса Христа Иисус вознесся на небо, но не покинул нас.	- Участие в подготовке и праздновании христианских праздников; - Запоминание некоторых молитв.

Специфическая компетенция: 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.

2.1. Определение и усвоение понятий “добрые дела” и “главные качества христианина”;	Будем любить и слушаться родителей. Будем любить друг друга: Святая Параскева.	- Упражнения по описанию образа настоящего христианина;
---	---	---

<p>2.2. Ознакомление с характерными типами христианского поведения на примере житий святых;</p> <p>2.3. Усвоение опыта проявления веры через участие в православном богослужении.</p>	<p>Как научиться быть милостивым: Святитель Николай.</p> <p>Плод молитвы родителей: Рождество Божией Матер.</p> <p>Плохие поступки – это нарушение воли Божией.</p> <p>Божия Матерь – покровительница детей.</p> <p>Христос Спаситель благословляет детей.</p>	<p>-Беседа о правилах христианского поведения в семье и школе;</p> <p>-Участие в некоторых праздничных службах;</p>
---	--	---

Специфическая компетенция: 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.

<p>3.1. Усвоение опыта христианского отношения к окружающему миру;</p> <p>3.2. Формирование установки на соблюдение правил заботы о душе и теле;</p> <p>3.3. Усвоение чувства благоговения к православным святыням и святым местам.</p>	<p>Будем любить и беречь природу.</p> <p>Забота о здоровье души и тела: Великий пост. Каким должен быть маленький христианин.</p> <p>Как дети празднуют Святую Пасху. Три волхва и их дары. Святой Стелиан и дети.</p>	<p>-Участие в высадке деревьев, растений, подкормке птиц в зимнее время;</p> <p>- Упражнения по усвоению методов, помогающих нам достигать чистоты души и тела;</p> <p>-Участие в подготовке к празднику Святой Пасхи: покраске яиц и других благочестивых христианских обычаях.</p>
---	--	--

Содержание тем, рекомендованное для I класса

Предмет изучения: О христианской вере

1. Первый урок религии. Я – православный христианин.
2. О Святом Кресте.
3. Бог – Небесный Отец для всех. Создание человека.
4. Бог творит ангелов.
5. Церковь – Дом Божий.

Оценка знаний

Предмет изучения: Будем делать добрые дела

6. Бог- это любовь.
7. Будем любить и слушаться родителей.
8. Будем любить друг друга: Святая Параскева.
9. Будем любить и беречь природу.
10. Как научиться быть милостивым: Святитель Николай.
11. Каким должен быть маленький христианин.
12. Плохие поступки – это нарушение воли Божией.

Оценка знаний

Предмет изучения: Иисус Христос: Бог и Человек

13. Плод молитвы родителей: Рождество Божией Матери.
14. Божия Матерь – покровительница детей.
15. Рождество Господа – радостное событие для всех христиан.
16. Три волхва и их дары.
17. Христос Спаситель благословляет детей.
18. Святой Стелиан и дети.

Оценка знаний

Предмет для изучения: Жертва любви

19. Забота о здоровье души и тела: Великий пост.
20. Вербное Воскресение – Вход Господень в Иерусалим.
21. Воскресение Господа нашего Иисуса Христа.
22. Как дети празднуют Святую Пасху.
23. Иисус вознесся на небо, но не покинул нас.

Оценка знаний

Ключевые слова: Бог-Творец , Небесный Отец, Аминь, Аллилуиа, Церковь, душа, тело, Святой Крест, милостыня, ангел-хранитель, Дева Мария, Вифлеем, волхвы, Великий Пост, Вербное Воскресение, Распятие, Голгофа, Иерусалим, Святая Пасха, Воскресение Господа, Вознесение Господа.

II–ой КЛАСС

Специфическая компетенция: 1. Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного писания и священных традиций.

Субкомпетенции	Содержание	Деятельность по обучению и оцениванию
<p>1.1. Усвоение основ православного вероучения по изучаемым текстам, согласно Священному Писанию.</p> <p>1.2. Воспроизведение важнейших моментов земной жизни Господа Иисуса Христа.</p> <p>1.3. Закрепление навыков правильного применения религиозных терминов из изученных тем.</p>	<p>Библия – это Слово Божие, обращенное к людям. Бог – Творец мира. Человек – венец творения Божия. Адам и Ева. Заповедь послушания в Раю. Жизнь Божией Матери в Храме. Благовещение. Рождество Господа. Бог заботится о Своем Сыне: Бегство в Египет. Детство Господа: Иисус в Храме в 12 лет. Святой Иоанн Креститель. Крещение Господа: освящение вод. Страдания и Распятие Господа нашего Иисуса Христа. Победа жизни над смертью: Воскресение Господа. День Святой Троицы.</p>	<p>- Совместная беседа о значении Священного Писания; - Упражнения по узнаванию в изобразительных образах важнейших моментов земной жизни Господа нашего Иисуса Христа; - Участие в подготовке и праздновании христианских праздников; - Совместная беседа на тему бытия Бога и необходимости общаться с Ним через молитву; - Организация школьных вечеров и представлений, посвященных великим христианским праздникам.</p>

Специфическая компетенция: 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.

<p>2.1. Определение и усвоение понятий “главные качества православного христианина” на библейских примерах;</p>	<p>Что такое милостыня. Евангельское чудо умножения хлебов и рыбы. Щедрый ребенок. Настоящие друзья – Исцеление Расслабленного. Признательность и благодарность. Исцеление 10 прокаженных.</p>	<p>- Диалог о правилах христианского поведения в семье и школе; - Участие учеников в делах милосердия по оказанию помощи сиротам; - Упражнения по составлению кратких сообщений с новыми изученными терминами.</p>
<p>2.2. Усвоение некоторых христианских обязанностей по отношению к ближним;</p>		
<p>2.3. Усвоение опыта проявления личной веры через участие в православном богослужении.</p>		

Специфическая компетенция: 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.

<p>3.1. Освоение опыта применения нравственных правил в своей личной жизни;</p>	<p>Молитва «Отче наш». Поведение маленького христианина в Храме. Христианская семья – малая Церковь.</p>	<p>■ Упражнения по усвоению методов, помогающих нам достигать чистоты и освящения души и тела;</p>
---	--	--

3.2. Закрепление навыков соблюдения правил заботы о душе и теле;	Подготовка маленького христианина к Празднику Святой Пасхи. Пост и Причастие. Пасхальные обычаи: красные яйца.	- Участие в подготовке к празднику Святой Пасхи: покраске яиц и других христианских обычаях.
3.3. Усвоение чувства благоговения к православным святыням и святым местам.		-Участие в церковных богослужениях

Содержание тем, рекомендованное для II класса

Предмет изучения: О христианской вере

1. Библия – это Слово Божие, обращенное к людям.
2. Бог – Творец мира.
3. Человек – венец творения Божия. Адам и Ева.
4. Заповедь послушания в Раю.

Оценка знаний

Предмет Изучения: Иисус Христос - Бог и Человек

5. Жизнь Божией Матери в Храме.
6. Благовещение.
7. Рождество Господа.
8. Бог заботится о Своем Сыне: Бегство в Египет.
9. Детство Господа: Иисус в Храме в 12 лет.
10. Святой Иоанн Креститель.
11. Крещение Господа: Освящение вод.

Оценка знаний

Предмет изучения: О христианской нравственности

12. Что такое милостыня.
13. Евангельское чудо умножения хлебов и рыбы. Щедрый ребенок.

14. Пост и Причастие.
15. Настоящие друзья: Исцеление Расслабленного.
16. Признательность и благодарность: Исцеление 10 прокаженных.
17. Молитва «Отче наш».
18. Поведение маленького христианина в Храме.
19. Христианская семья – малая Церковь.

Оценка знаний

Предмет изучения: Великие христианские праздники

20. Подготовка маленького христианина к Празднику Святой Пасхи.
21. Страдания и Распятие Господа нашего Иисуса Христа.
22. Победа жизни над смертью: Воскресение Господа.
23. Пасхальные обычаи: красные яйца.
24. День Святой Троицы.

Оценка знаний

Ключевые слова: Библия, Священное Писание, пророки, Божественное Откровение, Обетование, Завет, Евангелие, Спаситель, Райский Сад, Адам и Ева, Храм, Благовещение, Святой Дух, архангел Гавриил, Крещение, Великая агасма, Святое Причастие, Погребение...

III–й КЛАСС

Специфическая компетенция: 1. Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного писания и священных традиций.

Субкомпетенции	Содержание	Деятельность по обучению и оцениванию
<p>1.1. Усвоение основ православного вероучения по изучаемым текстам, согласно Священному Писанию.</p> <p>1.2. Систематизация христианских обязанностей по отношению к Богу и ближнему на основе Господних Заповедей.</p> <p>1.3. Закрепление навыков правильного применения религиозных терминов из изученных тем.</p>	<p>О Священном Писании. Творение невидимого мира. Святые Тайны. Десять Заповедей: Обязанности по отношению к Богу. Воскрешение дочери Иаира. Воскрешение отрока из Наина. Чудеса в природе. Прекращение бури на море. О святых иконах. Рождество Господа Иисуса Христа.</p> <p>Воскресение Господа Иисуса Христа. Преображение Господа Иисуса Христа</p>	<p>- Диалог об особенностях иконографических образов и изображений; - Беседы в группах о содержании Десяти Заповедей; - Заучивание Десяти Заповедей; - Упражнения по описанию образа настоящего христианина; - Упражнения, стимулирующие осознание смысла изучаемых религиозных терминов в контексте религиозного опыта.</p>

Специфическая компетенция: 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.

<p>2.1. Определение и усвоение понятий “добрые дела” и “главные качества христианина” на библейских примерах;</p>	<p>Ной и потоп. Авраам – образец веры в Бога.</p>	<p>- Беседа, объясняющая необходимость соблюдения Десяти Заповедей; - Беседы в группах об обязанностях детей по отношению к родителям;</p>
<p>2.2. Ознакомление с примерами христианского поведения на основе библейских текстов;</p>	<p>Исаак – послушный ребенок. Иосиф и его братья: Последствия зависти. Моисей – избранник Божий. Цари Давид и Соломон.</p>	<p>- Упражнения по совместному решению религиозных ребусов и кроссвордов; - Беседа о христианском поведении на основе библейских текстов;</p>
<p>2.3. Усвоение опыта проявления личной веры через участие в православном богослужении.</p>	<p>Молитва Господня. Семь прошений.</p>	<p>- Упражнения, формирующие навыки различения добродетелей от пороков; - Упражнения, формирующие сознание связи между нравственными качествами и манерой поведения.</p>

Специфическая компетенция: 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.		
3.1. Усвоение христианских поведенческих моделей в качестве основы отношений с ближними.	Свобода воли.	-Упражнения, ориентированные на различение добрых и плохих поступков;
3.2. Усвоение христианских нравственных принципов в качестве основы личного поведения.	Апостолы – друзья Господа. Братская любовь. Воскрешение Лазаря.	-Упражнения по составлению диалога, включающего оценку жизненных ситуаций с позиции христианской нравственности;
3.3. Формирование жизненной установки, ориентированной на соблюдение Божественных Заповедей в личной и общественной жизни.	Десять заповедей: Обязанности по отношению к ближнему. Великая заповедь любви.	- Ролевая игра на тему отношения родителей и детей.

Содержание тем, рекомендованное для III класса

Предмет изучения: О христианской вере

1. О священном Писании.
2. Сотворение невидимого мира.
3. Свобода воли.
4. Святые Тайны.

Оценка знаний

Предмет изучения: Ветхий Завет

1. Ной и потоп.
2. Авраам – образец веры в Бога.
3. Исаак – послушный ребенок.
4. Иосиф и его братья: Последствия зависти.
5. Моисей – избранник Божий.
6. Цари Давид и Соломон.

Оценка знаний

Предмет изучения: Христианская нравственность

7. Десять заповедей: Обязанности по отношению к Богу.
8. Десять заповедей: Обязанности по отношению к ближнему.
9. Великая заповедь любви.
10. О святых иконах.
11. Воскресение – день Господень.

Оценка знаний

Предмет изучения: Новый Завет

12. Апостолы – друзья Господа.
13. Молитва Господня. Семь прошений.
14. Воскрешение дочери Иаира.
15. Воскрешение отрока из Наина.
16. Братская любовь. Воскрешение Лазаря.
17. Чудеса в природе. Прекращение бури на море.

Оценка знаний

Предмет изучения: Великие христианские праздники

18. Рождество Господа Иисуса Христа
23. Воскресение Господа
1. Преображение Господа Иисуса Христа

Ключевые слова: Серафимы, Херувимы, архангелы, патриарх, свобода воли, потоп, Ноев ковчег, Авраам, Сарра, Исаак, Моисей, Давид, гора Синай, Скрижали Завета, Десять Заповедей, идол, икона.

IV-ый КЛАСС

Специфическая компетенция: 1. Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного писания и священных традиций.

Субкомпетенции	Содержание	Деятельность по обучению и оцениванию
<p>1.1. Усвоение основ православного вероучения по изучаемым текстам, согласно Священному Писанию.</p> <p>1.2. Усвоение опыта проявления личной веры через участие в православном богослужении.</p> <p>1.3. Воспроизведение важнейших моментов земной жизни Господа Иисуса Христа.</p> <p>1.4. Закрепление навыков правильного применения религиозных терминов из изученных тем.</p>	<p>Сошествие Святого Духа и создание Христианской Церкви. Церковь – Таинственная жизнь во Христе. Притча о виноградной лозе и ветвях. О свойствах Церкви. Символ веры – суть христианского учения. Обретение и Воздвижение Святого Креста Таинство Святого Крещения. Таинство миропомазания – Печать Святого Духа. Таинство Святого Причастия. Таинство Елеосвящения: исцеление, прощение и любовь. Святое таинство священства. Страстная Неделя. Воскресение Господа нашего Иисуса Христа</p>	<p>-Диалог, раскрывающий содержание иконы Сошествие Святого Духа на апостолов;</p> <p>- Изучение устройства и составных частей православного Храма, а также священных храмовых предметов при помощи иллюстраций и наглядных пособий;</p> <p>-Совместное чтение толкования Символа Веры;</p> <p>-Упражнения , закрепляющие усвоение новых религиозных терминов в изучаемых текстах;</p> <p>-Упражнения по включению новых выражений в различные контексты.</p>

Специфическая компетенция: 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.

<p>2.1. Усвоение православного отношения к Богу и ближним на материале евангельских притч.</p>	<p>Родительская любовь: Притча о блудном сыне. Святитель Василий Великий – истинный Божий служитель.</p>	<p>- Упражнения по узнаванию православных святых на иконах и в повествовательных текстах;</p>
<p>2.2. Ознакомление с характерными типами христианского поведения на примере житий святых.</p>	<p>Таинство Венчания. О посте. Святые Апостолы Петр и Павел.</p>	<p>- Упражнения по пересказу изучаемых Евангельских притч; - Упражнения по составлению кратких нравственных портретов персонажей Евангельских притч;</p>
<p>2.3. Усвоение чувства благоговения к православным Храмам и Богослужению.</p>	<p>Божественная Литургия – это небо на земле Православный Храм и его составные части.</p>	<p>- Упражнения, ориентирующие на отличие существенных моментов в религиозных текстах от второстепенных; - Упражнения по различению добродетелей от страстей; - Упражнения, формирующие сознание связи между нравственными качествами и манерой поведения.</p>

Специфическая компетенция: 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.		
3.1. Формирование православного отношения к ближним на основе Евангельских поучений.	Будем любить всех людей: Притча о милосердном самарянине. О Жизни Вечной.	- Участие в делах милосердия; - Диалог на тему православного вероучения;
3.2. Усвоение основ православного вероучения по изучаемым текстам, согласно Священному Писанию.	Распространение христианства среди наших предков. Святой Апостол Андрей Первозванный. Таинство Исповеди. Притча о сеятеле.	- Общая беседа, выявляющая духовно-исторические мотивы сохранения нашими предками православной веры;
3.3. Формирование установки на понимание православия в качестве существенного компонента нашей национальной культуры.	Притча о мытаре и фарисее. Притча о милосердном богаче и бедном Лазаре.	- Упражнения, закрепляющие усвоение новых религиозных терминов в изучаемых текстах.

Содержание тем, рекомендованное для IV класса

Предмет изучения: О христианской вере

1. Сошествие Святого Духа и создание христианской Церкви.
2. О свойствах Церкви.
3. Православный Храм и его составные части.
4. Церковь – Таинственная жизнь во Христе: Притча о виноградной лозе и ветвях.
5. Символ веры – суть христианского учения.

1. Обретение и Воздвижение Святого Животворящего Креста.
2. Распространение христианства среди наших предков. Святой Апостол Андрей Первозванный.

Оценка знаний

Предмет изучения: Понятие о Таинствах Церкви

3. Таинство Святого Крещения. Миропомазание – Печать Святого Духа.
4. Таинство Святого Причастия.
5. О Божественной Литургии.
6. Родительская любовь: Притча о блудном сыне.
7. Таинство Исповеди.
8. Притча о милосердном самарянине
9. Таинство Елеосвящения: исцеление и прощение.
10. Таинство Священства.
11. Святитель Василий Великий – истинный служитель Божий.
12. Таинство Венчания.

Оценка знаний

Предмет изучения: Христианская нравственность

13. Притча о сеятеле.
14. Притча о мытаре и фарисее.
15. Притча о немилосердном богаче и бедном Лазаре.
16. О Жизни Вечной.

Оценка знаний

Предмет изучения: Великие христианские праздники

17. О Великом Посте.
18. Страстная Седмица.
19. Воскресение Господа нашего Иисуса Христа.
20. Святые Апостолы Петр и Павел.

Оценка знаний

Ключевые слова: Пятидесятница, Утешитель, Апостолы, День Святой Троицы, Символ веры, ереси, катакомбы, подсвечник, антиминос, кивот, притвор, центральная часть храма, алтарь, Божественная Литургия, Елеосвящение, епископ, диакон, монах, монастырь, Страстная Седмица, Благодатный огонь.

V-ый КЛАСС

Специфическая компетенция: 1. Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного писания и священных традиций.

Субкомпетенции	Содержание	Деятельность по обучению и оцениванию
<p>1.1. Усвоение понятия и способов Богопознания.</p> <p>1.2. Усвоение смысла Евангельских поучений, заложенного в изучаемых притчах.</p> <p>1.3. Усвоение существенных особенностей и хронологии главных событий истории Христианской Церкви.</p> <p>1.4. Закрепление навыков правильного применения религиозных терминов из изученных тем.</p>	<p>Бог открывается человеку.</p> <p>Естественное и сверхъестественное Откровение.</p> <p>Священное Писание и Священное Предание.</p> <p>Творение Богом невидимого мира.</p> <p>Творение Богом видимого мира.</p> <p>О Святом Евангелии.</p> <p>О воплощении Бога Слова.</p> <p>Крест – это знак любви Спасителя к людям.</p> <p>Воскресение Господа Иисуса Христа и наше воскресение.</p> <p>Состояние человеческого общества к моменту прихода в мир Спасителя.</p> <p>Зарождение христианства.</p> <p>Создание Христианской Церкви.</p> <p>Распространение христианства через проповедь Апостолов.</p> <p>Гонения на христиан.</p>	<p>- Упражнения, формирующие навыки извлечения смыслового ядра Евангельских притч и формулировки духовно-нравственных выводов;</p> <p>-Упражнения по ориентации на библейских картах Святой Земли: указание мест и географических зон, связанных с земной жизнью Спасителя;</p> <p>-Упражнения по узнаванию святых Апостолов на иконах;</p> <p>- Упражнения по составлению небольшого словаря религиозных терминов;</p> <p>-Упражнения , закрепляющие усвоение новых религиозных терминов в изучаемых текстах.</p>

Специфическая компетенция: 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.

<p>2.1. Усвоение духовно-психологических типов отношения человека к Богу.</p>	<p>Грехопадение первых людей.</p>	<p><i>-Диалог на тему бытия Бога и Его заботы о Своем творении;</i></p>
<p>2.2. Усвоение принципов анализа негативных последствий греха на основе изучаемых текстов.</p>	<p>Грех. Добродетели и страсти.</p>	<p><i>- Упражнения, закрепляющие усвоение понятий «грех» и «добродетель»;</i></p> <p><i>-Чтение библейских текстов и их святоотеческое объяснение ;</i></p>
<p>2.3. Усвоение духовно-нравственных выводов из притчей Спасителя.</p>	<p>Чудесная ловля рыбы- награда за веру и послушание.</p>	<p><i>-Упражнения, способствующие усвоению понятия добродетели на примерах житий святых.</i></p>

Специфическая компетенция: 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.

<p>3.1. Усвоение основ православного вероучения по изучаемым текстам, согласно Священному Писанию.</p>	<p>Человек – образ и подобие Божие.</p>	<p>- Упражнения, формирующие навыки выделения смыслового ядра и духовно-нравственных поучений из Евангельских текстов;</p> <p>-Упражнения по выбору и сравнению способов мирного разрешения конфликтов;</p>
<p>3.2. Формирование православного отношения к ближним на основе Евангельских поучений.</p>	<p>Кротость против гнева. Жизнь по совести.</p>	

<p>3.3. Усвоение нравственных уроков из притчей Спасителя;</p> <p>3.4. Усвоение чувства благоговения к православным Храмам и Богослужению.</p>	<p>Притча о Сеятеле.</p> <p>Воскресение – еженедельный праздник православных христиан.</p>	<p>- Упражнения по выработке учениками планов деятельности, характерных для христианского поведения в личной и общественной жизни.</p>
--	--	--

Содержание, рекомендованное для V класса

Предмет изучения: Понятие об основах Православия

1. Бог открывается человеку.
2. Естественное и сверхестественное Откровение.
3. Священное Писание и Священное Предание.
4. Творение Богом невидимого мира.
5. Творение Богом видимого мира.
6. Человек – образ и подобие Божие.
7. Грехопадение первых людей.

Оценка знаний

Предмет изучения: Понятия о Христианской нравственности

8. Грех.
9. Добродетели и страсти.
10. Кротость против гнева.
11. Жизнь по совести.

Оценка знаний

Предмет изучения: Благая Весть. Понятие о Новом Завете

12. О Евангелии.
13. О воплощении Бога Слова.
14. Чудесная ловля рыбы- награда за веру и послушание.
15. Притча о сеятеле.

Оценка знаний

**Предмет изучения: Церковь в первые века христианства.
История Христианской Церкви**

1. Состояние человеческого общества к моменту прихода в мир Спасителя.
2. Зарождение христианства.
3. Создание Христианской Церкви.
4. Распространение христианства через проповедь Апостолов.
5. Распространение христианства среди наших предков. Святой Апостол Андрей Первозванный.

Оценка знаний

Предмет изучения: Жертва Любви

6. Крест – это знак любви Спасителя к людям.
7. Воскресение Господа Иисуса Христа и наше воскресение.
8. Воскресение – еженедельный праздник христиан.

Оценка знаний

Ключевые слова: Вечный , Неизменный, Непостижимый, Всеведущий, Вездесущий, Откровение естественное и сверхестественное, пророк, Мессия, Древо познания добра и зла, прародительский грех, добродетели, страсти, совесть, амвон, притча, Искупитель, Святая Земля, Римская империя, многобожие, единобожие.

VI-ой КЛАСС

Специфическая компетенция: 1. Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного писания и священных традиций.

Субкомпетенции	Содержание	Деятельность по обучению и оцениванию
<p>1.1. Усвоение основ православного вероучения по изучаемым текстам, согласно Священному Писанию.</p> <p>1.2. Формирование и усвоение обобщенного образа земной жизни и учения Господа нашего Иисуса Христа.</p> <p>1.3. Усвоение существенных особенностей и хронологии главных событий истории Христианской Церкви.</p> <p>1.4. Формирование отношения к участию в Богослужении как к необходимому условию совершенствования христианина.</p>	<p>О Боге – Святой Троице. О Боге Промыслителе.</p> <p>О Боге Спасителе.</p> <p>Иисус Христос – это совершенный Бог и совершенный Человек.</p> <p>Гонения на христиан. Святые Равноапостольные Цари Константин и Елена. Распространение христианства после Миланского Эдикта.</p> <p>Семь служб суточного богослужебного круга. Основные понятия о Божественной Литургии.</p>	<p>-Беседа об иконе Святой Троицы;</p> <p>-Беседа об иконах святых ангелов;</p> <p>-Упражнения по включению новых выражений в различные контексты;</p> <p>- Упражнения по ориентации на библейских картах Святой Земли и раннего христианского мира;</p> <p>-Заучивание некоторых песнопений Божественной Литургии;</p> <p>- Упражнения по составлению небольшого словаря религиозных терминов.</p>

Специфическая компетенция: 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.

<p>2.1. Формирование потребности в усвоении христианских добродетелей как основы личного поведения в различных жизненных ситуациях.</p>	<p>Жизнь во Христе. Добродетели – это качества, которые стремятся воспитать в себе христиане. Нравственные добродетели. Добродетели веры. Нравственная подготовка верующего для участия в религиозной жизни.</p>	<p>- Упражнения, закрепляющие аргументированную позицию необходимости соблюдения заповедей для получения спасения; -Ролевая игра, включающая ситуацию выбора, основанную на нравственном христианском отношении;</p>
<p>2.2.Формирование навыков анализа негативных последствий страстей в личной и общественной жизни.</p>	<p>Грех – отдаление от Бога.</p>	<p>- Коллективное обсуждение некоторых правил духовно-нравственного поведения;</p>
<p>2.3. Ознакомление с характерными типами христианского поведения на примерах из истории ранней Церкви.</p>	<p>Святые великомученики Георгий и Дмитрий Мироточивый.</p>	<p>- Упражнения, формирующие навыки выделения смыслового ядра и духовно-нравственных поучений из Евангельских текстов и житий святых;</p>
<p>2.4. Усвоение опыта проявления личной веры через участие в православном богослужении.</p>	<p>Предметы, используемые в православной церкви.</p>	<p>- Чтение фрагментов житий святых мучеников.</p>

Специфическая компетенция: 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.		
<p>3.1. Формирование потребности в соблюдении норм христианской нравственности как основы личного поведения в различных жизненных ситуациях.</p>	<p>Спасение – это главная цель христианской жизни. Заповеди Блаженства – это ступени, ведущие в Царство Небесное. Притча о немилосердном богаче и бедном Лазаре. Будем</p>	<p>-Диалог о необходимости совершенствования для соединения с Богом; - <i>Чтение Евангельских притч и их святоотеческое объяснение ;</i></p>
<p>3.2. Формирование установки на оценку нравственных поучений из притч Спасителя, позволяющей использовать их в качестве основы личного поведения.</p>	<p>предусмотрительны – Притча о десяти девах. Притча о смоковнице. Освящение христианской жизни и окружающего мира: Таинства и обряды. Уважение к сотворенному миру – христианская экология.</p>	<p>-Участие в высадке деревьев, растений подкормке птиц в зимнее время.</p>
<p>3.3. Усвоение опыта христианского отношения к окружающему миру.</p>		

Содержание, рекомендованное для VI класса

Предмет изучения: Понятие об основах Православия

1. О Боге – Святой Троице.
2. О Боге Промыслителе.
3. О Боге Спасителе.
4. Спасение – это главная цель христианской жизни.
5. Иисус Христос – это совершенный Бог и совершенный Человек.
6. Жизнь во Христе.

Оценка знаний

Предмет изучения: Христианская нравственность

1. Добродетели – это качества, которые стремятся воспитать в себе христиане.
2. Нравственные добродетели.
3. Добродетели веры.
4. Грех – отдаление от Бога.

Оценка знаний

Предмет изучения: Понятие о Новом Завете

5. Заповеди Блаженства – это ступени, ведущие в Царство Небесное.
6. Будем предусмотрительны – Притча о десяти девах.
7. Притча о смоковнице.

Оценка знаний

Предмет изучения: История Вселенской Церкви

8. Гонения на христиан.
9. Святые великомученики Георгий и Дмитрий Мироточивый.
10. Святые Равноапостольные Цари Константин и Елена.
11. Распространение христианства после Миланского Эдикта.

Оценка знаний

Предмет изучения: Понятия о Православном Богослужении

12. Семь служб суточного богослужебного круга.
13. Освящение христианской жизни и окружающего мира: Таинства и обряды.
14. Уважение к сотворенному миру – христианская экология.
15. Предметы, используемые в православной церкви.
16. Основные понятия о Божественной Литургии.
17. Нравственная подготовка верующего для участия в религиозной жизни.

Оценка знаний

Ключевые слова: Святая Троица: Бог-Отец, Бог-Сын и Бог-Святой Дух, Ипостаси, Промыслитель, сотрудничество, управление, совершенство, Божия благодать, нравственные добродетели, добродетели веры, Миланский Эдикт, свобода христиан, Вселенский Собор, Понтийская Дакия, молебен, просфора, свеча, елей, ладан, Божественная Литургия, Святая Евхаристия.

VII-ой КЛАСС

Специфическая компетенция: 1. Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного писания и священных традиций.

Субкомпетенции	Содержание	Деятельность по обучению и оцениванию
<p>1.1. Усвоение основ православного вероучения по изучаемым текстам, согласно Священному Писанию.</p> <p>1.2. Усвоение существенных особенностей и хронологии главных событий истории Христианской Церкви.</p> <p>1.3. Формирование отношения к участию в Богослужении как к необходимому условию совершенствования христианина.</p> <p>1.4. Закрепление навыков правильного применения религиозных терминов из изученных тем.</p>	<p>Бог Всесоветующий. Личность и действия Святого Духа. Обязанности по отношению к Богу. Отцы Церкви: Изложение и исповедание истинной веры.</p> <p>Вселенские Соборы. II, III, IV Вселенские Соборы. II Константинопольский Вселенский Собор 381 года. V, VI, VII Вселенские Соборы.</p> <p>Раскол 1054 года – отпадение западных христиан от Вселенской Церкви. Падение Константинополя в 1453 году.</p> <p>О Святых Тайнах. Литургия – Жизнь во Христе.</p> <p>Смысл и содержание Проскомидии. Смысл и содержание Литургии оглашенных. Смысл и содержание Литургии верных.</p>	<p>-Изучение библейских и святоотеческих текстов о значении Божественной благодати в жизни христианина;</p> <p>- Беседы о значении православной семьи;</p> <p>-Беседы о причинах и формах проявления внутрицерковных проблем: ересей и расколов;</p> <p>-Упражнения по ориентированию по карте Византийской Империи;</p> <p>- Упражнения , закрепляющие усвоение новых религиозных терминов в изучаемых текстах;</p> <p>- Упражнения по составлению небольшого словаря религиозных терминов;</p> <p>- Упражнения, формирующие навыки использования справочной и дополнительной литературы по изучаемому предмету.</p>

Специфическая компетенция: 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.

<p>2.1. Формирование навыков решения различных молодежных проблем с позиции православной веры.</p>	<p>Соотношение между Божественной благодатью и свободой человека.</p>	<p>-Упражнения, способствующие формированию нравственных убеждений и отношений; - Беседы и упражнения, формирующие привлекательный позитивный образ жизни современной молодежи с позиции православной веры;</p>
<p>2.2. Формирование навыков анализа негативных последствий аморального поведения в личной и общественной жизни.</p>	<p>Типичные формы времяпровождения современной молодежи. Музыка в жизни молодежи. СМИ в жизни молодежи.</p>	<p>позитивный образ жизни современной молодежи с позиции православной веры; -Составление рефератов, эссе, статей, о значении христианской нравственности в различных социальных контекстах современного мира;</p>
<p>2.3. Формирование потребности в соблюдении норм христианской нравственности как основы личного поведения в различных жизненных ситуациях.</p>	<p>Господь Иисус Христос благословляет семью: Брак в Кане Галилейской.</p>	<p>-Упражнения, формирующие навыки различения добродетелей от пороков; - Упражнения, формирующие сознание связи между нравственными качествами и манерой поведения.</p>

Специфическая компетенция: 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.		
<p>3.1. Формирование установки на оценку нравственных поучений из притч Спасителя, позволяющей использовать их в качестве основы личного поведения.</p>	<p>Цель христианской жизни. Воскрешение Лазаря- плод любви Христа к Своим друзьям. Дружба – символ человеческих взаимоотношений.</p>	<p>- Диспут о ценности человеческой личности и цели христианской жизни; - Упражнения, формирующие навыки выделения смыслового ядра и духовно-нравственных поучений из Евангельских текстов, а так же навыки формулирования выводов и обобщений из прочитанного;</p>
<p>3.2. Формирование навыков самоанализа и извлечения полезной информации для использования ее в целях совершенствования христианской жизни.</p>	<p>Обязанности по отношению к себе. Обязанности по отношению к ближнему. Три Святителя – пример любви к ближнему. Константин Брынковяну – господарь и мученик Христов.</p>	<p>- Упражнения по формированию навыков самопознания и самоанализа; - Участие в делах милосердия в детских приютах, больницах, домах для престарелых;</p>
<p>3.3. Ознакомление с характерными типами христианского поведения на примерах из церковной истории.</p>		<p>- Беседы о правилах сосуществования в обществе и об отношении православного христианина к представителям других религий и атеистам ; - Упражнение по составлению портфолио.</p>

Содержание тем, рекомендованное для VII класса

Предмет изучения: Понятие о Православном вероучении

1. Бог Всеосвящающий. Личность и действия Святого Духа.
2. Соотношение между Божественной благодатью и свободой человека.

Оценка знаний

Предмет изучения: Православие и проблемы молодежи

3. Цель христианской жизни.
4. СМИ в жизни молодежи.
5. Типичные формы времяпровождения современной молодежи.
6. Музыка в жизни молодежи.

Оценка знаний

Предмет изучения: Новый Завет

7. Господь Иисус Христос благословляет семью.
8. Обязанности христианина по отношению к Богу.
9. Обязанности христианина по отношению к себе.
10. Обязанности христианина по отношению к ближнему.

Оценка знаний

Предмет изучения: История Вселенской Церкви

11. Изложение и исповедание истинной веры. Вселенские Соборы.
12. II, III, IV Вселенские Соборы. II Константинопольский Вселенский Собор 381 года.
13. V, VI, VII Вселенские Соборы.
14. Отцы Церкви.
15. Раскол 1054 года – отпадение западных христиан от Вселенской Церкви.
16. Падение Константинополя в 1453 году.

Оценка знаний

Предметы изучения: Понятие о Православном Богослужении

17. О Святых Тайнах.
18. Божественная Литургия – Жизнь во Христе. Содержание и смысл Проскомидии.

19. Содержание и смысл Литургии оглашенных .
Содержание и смысл Литургии верных .

Оценка знаний

Предмет изучения: Православная духовность и христианская жизнь

20. Дружба и солидарность – символ человеческих взаимоотношений.

21. Три Святителя – пример любви к ближнему.

22. Константин Брынковeanу – господарь и мученик Христов.

Оценка знаний

Ключевые слова: благодать, дары Святого Духа, совершенство, грех, страсть, идол, духовное чтение, Вифания, Никея, Халкидон, Константинополь, Великий Раскол.

VIII-ой КЛАСС

Специфическая компетенция: 1. Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного писания и священных традиций.

Субкомпетенции	Содержание	Деятельность по обучению и оцениванию
<p>1.1. Усвоение основ православного вероучения по изучаемым текстам, согласно Священному Писанию.</p> <p>1.2. Усвоение нравственных поучений из притч Спасителя, позволяющих использовать их в качестве основы личного поведения.</p> <p>1.3. Усвоение существенных особенностей и хронологии главных событий истории Христианской Церкви.</p> <p>1.4. Усвоение аргументированного благоговейного отношения к православным Храмам, Богослужению и иным православным святыням..</p> <p>1.5. Закрепление навыков правильного применения религиозных терминов из изученных тем.</p>	<p>Учение о Святой Православной Церкви. Свойства Церкви. Члены Церкви.</p> <p>Исцеление слепорожденного.</p> <p>Мужи Апостольские. Церковные писатели времен Вселенских Соборов. Отцы- аскеты. Церковные писатели в защиту иконопочитания. Писатели, завершившие святоотеческий период.</p> <p>Православное поклонение Богу. Почитание Божией Матери. Праздники в честь святых. Праздники Святых Ангелов и Святого Животворящего Креста. Почему мы почитаем святые иконы.</p>	<p>-Беседа, раскрывающая учение о Церкви;</p> <p>-Упражнения, формирующие навыки выделения и объяснения смыслового ядра, духовно-нравственных поучений и символов из Евангельских притч;</p> <p>-Задания по изучению жизни и трудов церковных писателей;</p> <p>- Упражнения по описанию священных церковных предметов по их изображениям;</p> <p>-Обсуждение норм религиозно-нравственного поведения в церкви во время Богослужения;</p> <p>-Упражнения, закрепляющие узнавание иконографических образов;</p> <p>- Беседа о необходимости почитания святых икон;</p> <p>- Упражнения по составлению небольшого словаря религиозных терминов; - Упражнения, формирующие навыки использования справочной и дополнительной литературы по изучаемому предмету.</p>

Специфическая компетенция: 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.

<p>2.1. Формирование потребности в соблюдении норм христианской нравственности как основы личного поведения в различных жизненных ситуациях.</p>	<p>Общее понятие о Христианской нравственности. Совесь. Зло и страсти. Виды греха. Молитва – беседа с Богом. Добродетель послушания. Благоговение к святыне.</p>	<p>- Обсуждения в группах религиозно-нравственных норм; -Упражнения по анализу жизненных ситуаций; -Упражнения по формированию нравственных убеждений и аргументированного выбора нравственной позиции; -Упражнения по определению типов молитв; -Упражнения, формирующие навыки различения добродетелей и страстей; - Упражнения, формирующие сознание связи между нравственными качествами и манерой поведения.</p>
<p>2.2. Формирование навыков анализа негативных последствий страстей в личной и общественной жизни.</p>		
<p>2.3. Усвоение опыта проявления личной веры через участие в православном богослужении.</p>		

Специфическая компетенция: 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.		
3.1. Формирование потребности в соблюдении норм христианской нравственности как основы личного поведения в различных жизненных ситуациях.	Соблюдение заповедей Божиих. Равенство и взаимопонимание между людьми. Брак и семейная жизнь. Христианская семья сегодня. Жены мироносицы. Беседа Спасителя с самарянкой.	-Упражнения по самопознанию по Святым Заповедям; - Упражнения, развивающие навык анализа совершенных поступков с позиции Божественных Заповедей; - Упражнение по составлению портфолио; - Беседы в группах, моделирующие мирные решения конфликтов в классе; - Упражнения, закрепляющие установку духовно-нравственных принципов выбора правильных взаимоотношений в семье и обществе.
3.2. Усвоение христианского учения об отношении к ближним ;		
3.3. Усвоение нравственных поучений из притч Спасителя, позволяющих использовать их в качестве основы личного поведения.		

Содержание тем, рекомендованное для VIII класса

Предмет изучения: Понятие о православном вероучении

1. Учение о Святой Церкви.
2. Свойства Церкви.
3. Члены Церкви.

Оценка знаний

Предмет изучения: Понятия о христианской нравственности

4. Общее понятие о Христианской нравственности.
5. Зло и страсти.
6. Виды греха.
7. Молитва – беседа с Богом.
8. Добродетель послушания.
9. Соблюдение заповедей Божиих.
10. Равенство и взаимопонимание между людьми.
11. Брак и семейная жизнь.
12. Христианская семья сегодня.

Оценка знаний

Предмет изучения: Изучение Нового Завета

13. Жены мироносицы.
14. Беседа Спасителя с самарянкой.
15. Исцеление слепорожденного.

Оценка знаний

Предмет изучения: Святые Отцы и церковные писатели

16. Мужья Апостольские.
17. Церковные писатели времен Вселенских Соборов.
18. Отцы аскеты.
19. Церковные писатели в защиту иконопочитания.
20. Писатели, которые завершили святоотеческий период.

Оценка знаний

Предмет изучения: Понятия о Православном Богослужении

21. Благоговение к святыне.
22. Поклонение Богу.
23. Почитание Божией Матери.
24. Праздники в честь святых.
25. Праздники Святых Ангелов и Святого Креста.
26. Почему мы почитаем святые иконы.

Оценка знаний

Ключевые слова: Свойства Церкви, поклонение, почитание, чествование, таланты, скития, каноны, иконоборчество.

IX-ый КЛАСС

Специфическая компетенция: 1. Познание и любовь к Господу Богу и Его Церкви на основе Священного писания и священных традиций.

Субкомпетенции	Содержание	Деятельность по обучению и оцениванию
<p>1.1. Усвоение основ православного вероучения по изучаемым текстам, согласно Священному Писанию.</p> <p>1.2. Формирование отношения к участию в Богослужении как к необходимому условию совершенствования христианина.</p> <p>1.3. Закрепление навыков правильного применения религиозных терминов из изученных тем.</p>	<p>Бог - Судья мира. Время и признаки Второго Пришествия Господа нашего Иисуса Христа. Второе Пришествие Господа нашего Иисуса Христа. Воскресение мертвых. Всеобщий Суд и Вечная Жизнь. Православие – истинное познание и почитание Бога. Законы Божии – законы вечные и неопровержимые. Рождественский пост. Великий Пост. Пост Святых Апостолов Петра и Павла. Пост Успения Божией Матери.</p>	<p>-Чтение евангельских текстов; -Беседы о бессмертии души и о необходимости молитвы за усопших; - Изучение дополнительных текстов, раскрывающих православное вероучение; -Беседы о значении поста в жизни христианина; - Упражнение по составлению портфолио на религиозные темы; -Упражнения по составлению небольшого словаря религиозных терминов.</p>

Специфическая компетенция: 2. Формирование христианских добродетелей и укрепление нравственно-религиозного поведения.

<p>2.1. Формирование навыков решения различных молодежных проблем с позиции православной веры.</p>	<p>Проблема потребления алкоголя. Опасность наркотиков. Наркомания - это страсть. О грехе табакокурения.</p>	<p>-Упражнения по анализу и выбору стратегии действий, основанных на ценностях православия; - Коллективное</p>
<p>2.2. Формирование установки на включение в личное поведение поучений и выводов из Евангельских и агиографических текстов.</p>	<p>Чудеса истинные и ложные. СПИД – между страхом греха и страхом смерти.</p>	<p>обсуждение проблемы негативных последствий суеверий и предрассудков, магии, астрологии, нумерологии; -Коллективное</p>
<p>2.3. Формирование навыков применения правил духовно-нравственного поведения в предупреждении и борьбе со страстями (грехами).</p>	<p>Природные катаклизмы – последствия человеческих грехов.</p>	<p>обсуждение проблемы сохранения нравственного поведения и соблюдения христианских заповедей в личной и общественной жизни в современном мире; -Упражнения по формированию навыков различения добродетелей от страстей; - Упражнения, формирующие сознание связи между нравственными качествами и манерой поведения.</p>

Специфическая компетенция: 3. Применение учения о вере в личной и общественной жизни.		
3.1. Формирование навыков анализа негативных последствий страстей в личной и общественной жизни;	Молодежь и интимная жизнь. Целомудрие против разврата. Христианская семья – благословение любви и детей. Разлады в семье. Молодежь выбирает жизнь.	-Составление эссе о значении семьи в жизни человека; -Чтение и обсуждение текстов , которые указывают на тяжесть греха; -Изучение информации о роли христианства в развитии европейской цивилизации;
3.2. Формирование навыков выстраивания межличностных отношений с позиции ценностей православия.	Роль христианства в развитии европейской цивилизации. Христианские личности. Монастыри Молдовы.	-Составление портфолио; -Чтение текстов о жизни христианских личностей; -Паломничество в монастыри.
3.3. Усвоение и осознание непреходящего значения Евангельских ценностей для человечества.		

Содержание тем, рекомендованное для IX класса

Предмет изучения: Понятие о православном вероучении

1. Бог - Судья мира.
2. Время и признаки Второго Пришествия Господа нашего Иисуса Христа.
3. Второе Пришествие Господа нашего Иисуса Христа.
4. Воскресение мертвых.
5. Всеобщий Суд и Вечная Жизнь.

Оценка знаний

Предмет изучения: Православие и проблемы молодежи

6. Проблема потребления алкоголя.
7. Опасность наркотиков.
8. Наркомания - это страсть.
9. О грехе табакокурения.
10. Чудеса истинные и ложные.
11. СПИД – между страхом греха и страхом смерти.
12. Природные катаклизмы – последствия человеческих грехов.

Оценка знаний

Предмет изучения: Христианская семья

13. Молодежь и интимная жизнь.
14. Целомудрие против разврата.
15. Христианская семья – благословение любви и детей.
16. Разлады в семье.
17. Молодежь выбирает жизнь.

Оценка знаний

Предмет изучения: История Вселенской Церкви

18. Православие – истинное познание и почитание Бога.
19. Законы Божии – законы вечные и непроверяемые.
20. Роль христианства в развитии европейской цивилизации.
21. Христианские личности.
22. Монастыри Молдовы.

Оценка знаний

Предмет изучения: Понятие о Православном богослужении

23. Рождественский пост.
24. Великий Пост.
25. Пост Святых Апостолов Петра и Павла и Пост Успения Божией Матери.

Оценка знаний

Ключевые слова: Жизнь Вечная , частный суд, Всеобщий Страшный Суд Божий, воскресение мертвых, экуменизм, ересь, целомудрие, эвтаназия.

Специфика религиозного воспитания по ступеням образования

Начальная ступень. После введения в школе, религиозное воспитание обретет новую значимость в реализации этой дисциплины дидактическими кадрами. Учитывая факт религиозного воспитания, осуществляемого в семье и Храме, предполагается, что школьная форма православного воспитания и обучения усилит воздействие на личность ребенка, осуществляя систематическое обучение в перспективе достижения трансцендентной цели, избегая любого насилия.

На данном этапе развития детям не будет понятен этот феномен без четко определенной цели, они прекрасно понимают, что есть Господь Бог как основной и последний принцип объяснения всего. Роль преподавателя состоит в том, чтобы довести до сознания детей, что Господь Бог вездесущий и Он дал нам свободу самостоятельного выбора соблюдения Его заветов, но так же определил и меру ответственности каждого за свое решение..

Христианское воспитание на данном этапе должно стать дополнением других воспитательных направлений (интеллектуального, нравственного, гражданского, эстетического, технического) и достигнуть оптимального равновесия между конкретным и абстрактным, а также быть занимательным. Необходимо использовать как можно больше ярких примеров из житий Святых и Евангельских притч. Нужно избегать любой попытки насильственного принуждения. В этом возрасте опасность сползания к неясности и путанице особенно велика.

Преподаватель должен учитывать, что дети всегда находятся в поиске определенности, последовательно играя роли в поиске самих себя, что не всегда им удается.

Личность ребенка, состоящая из заимствований, которые дополняют постоянные элементы их естественного образа бытия, продолжает оставаться некоординированной, плохо уравновешенной и нестабильной.

Гимназическая ступень. Подростки как правило общаются между собой, организовываются в группы, солидарность и степень их социализации значительно возрастают. Общие интересы и переживания расширяют и повышают их ответственность. Подросток доверяет своим близким, становится искренним. Отношение к Богу позволяет ему решить некоторые проблемы: легкое моральное замешательство, экзистенциальный упадок и т.д. В этом возрасте учащийся способен подняться до священных значений и ценностей как для самого себя, так и для других.

Свое присутствие на церковном Богослужении не воспринимает им как

обязанность, а как необходимость и потребность. Учащийся становится более ответственным в своих отношениях с Богом. Это его личная проблема и в меньшей степени - других.

В период возмужания все осложняется. Мышление в этом возрасте становится критическим и логическим. Проявляется тенденция скептического и рационального подтверждения Божественного и всего, что связано с Ним. Преподаватель Религии должен направлять и оценивать способности и отношения, характерные возрасту.

Методологические предложения

Дисциплина Религия предполагает оптимальную связь методологических средств с целями и содержанием курса с целью формирования у учащихся специфических компетенций и усвоения субкомпетенций на различных уровнях деятельности (школьной и внешкольной), выделяя применительно-практический характер дисциплины, которая предусматривает:

- использование некоторых дидактических стратегий, которые акцентируют внимание на комплексном подходе, на протяжении индивидуализации и дифференциации;

- адекватное чередование всех трех форм организации урока (фронтальная/коллективная, по группам, индивидуальная), что позволяет оптимальную реализацию учебной деятельности;

- создание учебного пространства в условиях безопасности, в которых каждый учащийся чувствует себя достаточно комфортно для выражения своего мнения, опыта, чувств и мышления.

В преподавании дисциплины Религия важными являются: упражнения по работе в группах, упражнения на принятие решений, применение интерактивной техники в обучении, например, дебаты, исследования, рабочие группы, работа по проектированию, инсценированию, что позволяет задействовать в разработке модели поведения, ценных рассуждений и проявления отношений. Особая роль отводится творческим играм, упражнениям по определению характеристик личности; разработке индивидуальных портфолио, исследованиям по случаю, дискуссиям в группах, которые должны быть адаптированы с учетом возраста и способностей учащихся.

Предложения по оцениванию

Педагогика, ориентированная на систему компетенций, направляет вектор оценивания на непрерывную/формативную оценку путем:

- мотивации учащегося и реализации feedback;

- стимулирования усилий учащихся по формативному самооценива-

нию (формативное самооценивание представляет процесс, посредством которого учащийся призван оценивать качество своей работы в связи с определенными целями и предложенными критериями оценивания);

- формирования навыков взаимного оценивания (взаимное оценивание является процессом взаимодействия в оценивании, направленным на выработку ценностных суждений на основе ранее установленных критериев;

- выявления успешных результатов, реализуя таким образом принцип акцентирования оцениваемой личности .

Оцениванию подлежат реальные факты поведения и отношения учащихся, реализующиеся в рамках, определяемых специфическими компетенциями и субкомпетенциями.

Желательно использовать как формативное , так и итоговое оценивание. Для реализации оценивания следует отбирать технологии по адекватному оцениванию, которое бы оказывало позитивное влияние на ритмичность действия обучения и воспитания, укрепляло и систематизировало знания.

В процессе оценивания не следует ставить акцент на достижениях учащихся, а на формативном и самоформативном процессах, которые активизируются.

Оценивание ставит следующие цели:

- проверку усвоения субкомпетенций куррикулума;

- повторение, систематизацию и закрепление предложенного материала;

-улучшение результатов обучения.

Конечной целью оценивания, разумеется, не может быть определение степени глубины личной веры учащегося. Эта цель может быть сосредоточена на процессах размышлениях учащегося о себе, о вере или безверии. Исходя из этого, приоритетной целью дисциплины *Религия Православие* является стимулирование опыта введения учащихся в ситуацию самооценки, основанной на православных ценностях, закрепленных в Священном Предании.

В христианской жизни самооценка или, точнее, самоиспытание - в первую очередь имеет духовное содержание. Призыв апостола Павла « Да испытывает же себя человек» (1Коринф. 11:28) является заветом, призывом к самооценке, но не как бесплодному самокопанию, а как к необходимому условию зарождения и формирования подлинной духовно- нравственной жизни, преобразению ума или покаянию.

В связи с этим, оценивание необходимо понимать не столько как проверку знаний и навыков, сколько как средство корректировки усовершенствования учащихся на пути духовно-нравственного становления личности.

Методы оценки

I. Традиционные методы оценки

1.Методы устного оценивания

2. Методы письменного оценивания
3. Методы оценки практической деятельности

II. Методы современного оценивания

1. Самооценивание
2. Систематическое наблюдение за деятельностью учащихся в классе
3. Эссе
4. Реферат
5. Исследование
6. Проект
7. Портфолио

Сочетание традиционных методов с современными методами оценивания содействует лучшему способу достижения предложенных специфических компетенций и субкомпетенций.

Библиография

1. Библия. Москва. 2002 г.
2. Библия в рассказах для детей. Издательский Совет Русской Православной Церкви. 2006.
3. Библейская энциклопедия. Свято-Троицкая Сергиева Лавра. 1990 г.
4. Святое Евангелие с толкованием святых отцов. Москва. Синтагма. 2010 г.
5. Евангелие в пересказе для детей. Свято-Троицкая Сергиева Лавра 2004 г.
6. Евангелие в изложении для малышей. Москва. Русский Хронограф. 2011 г.
7. Прот. Серафим Слободской. Закон Божий для семьи и школы. Москва. ПТСЛ. 1997 г.
8. Священник Даниил Сысоев. Закон Божий. Введение в Православное христианство. Москва. Миссионерский центр имени иерея Даниила Сысоева. 2012 г.
9. Свт. Игнатий Брянчанинов. Слово о человеке. Полное собрание творений. Т.1. Москва. Паломник. 2007 г.
10. Св. прав. Николай Кавасила. О жизни во Христе. Москва. Изд-во Сретенского монастыря. 2006 г.
11. Свт. Николай Велимирович. Вера святых. Москва. Покров. 2004 г.
12. Свт. Николай Велимирович. Охридский пролог. Москва. Паломник. 2006 г.
13. Свт. Тихон Задонский. Сокровище духовное, от мира собираемое. Собрание творений в 5 томах. Т. 2. Москва. Храм Сошествия Святого Духа. 2008 г.
14. Е. Дудкин. Ежедневный справочник православного христианина. Москва. Артос-Медиа. 2011 г.
15. Непознанный мир веры. Москва. Изд-во Сретенского монастыря. 2011 г.
16. М. Кравцова. Дети и Бог. Москва. Лепта Книга. 2010 г.
17. Прот. Сергей Щукин. О религиозном воспитании детей. Москва. Переделкино-издат. 2010 г.

18. Прот. Алексей Уминский. Ребенок в Церкви. Заметки о высшем искусстве. Москва. Даниловский благовестник. 2012.
19. Как вести себя верующему. Москва. Даниловский благовестник. 2010
20. День благочестивого христианина. Как себя вести христианину в разных случаях жизни. Свято-Успенская Почаевская Лавра. 2009 г.
21. День за днем. Календарь школьника. Изд-тво Московской Патриархии. 2011 г.
22. Прот. Павел Матвиевский. Дванадцатые праздники и Святая Пасха. Москва. Сибирская Благовонница. 2011 г.
23. Завтра воскресение. Рассказ-толкование о Божественной Литургии. Изд-тво Московской Патриархии. 2010 г.
24. Объяснительный словарь церковнославянских слов, встречающихся в Святом Евангелии, Часослове, Псалтири. Москва. Паломник. 2011 г.
25. Молись, дитя! Детский православный молитвослов. Москва. Храм Сошествия Святого Духа. 2011 г.
26. Детская исповедь. Как помочь вашему ребенку. Москва. Даниловский благовестник. 2011 г.
27. Заповеди блаженства Нового Завета на примере житийной и патериковой литературы. Москва. Паломник. 2010 г.
28. Avdeev Dmitri Alexandrovici. *Cînd sufletul este bolnav*. Editura Sofia, București, 2005.
29. Cabasila Nicolae. *Despre viața în Hristos*. București, 1997.
30. Cucuș Constantin. *Educația religioasă: repere teoretice și metodice*. Editura Polirom, 1999.
31. *Credința Ortodoxă*. Iași, 1999.
32. Călugar Dumitru. *Hristos în școală*. 1935.
33. *Cele mai frumoase 153 de istorisiri adunate de la Sfinții Părinți*. București, 2002.
34. Danion Vasile. *Lanțurile drogurilor*. Egumenița, Galați, 2004.
35. Răducă Vasile. *Ghidul creștinului ortodox de azi*. 2004.
36. *Abecedar creștin-ortodox*. Chișinău, 2010.
37. *Educație creștin-ortodoxă*. Manual pentru clasa a II-a. Chișinău, 2010.
38. *Educație creștin-ortodoxă. Explicarea celor zece porunci*. Manual cl. a III-a, Chișinău, 2006.
39. *Educație creștin-ortodoxă. Explicarea Sfintelor Taine*. Manual cl. a IV-a. Chișinău, 2007.
40. *Educație creștin-ortodoxă. Ghidul învățătorului. Clasele I-IV*. Chișinău, 2004.
41. *Să ne cunoaștem credința*. Ghidul profesorului. Clasele V-IX. Chișinău, 2010.
42. *Religie creștin-ortodoxă. Manuale pentru clasele 1-6*. Autor L. Crețu, Editura „CAMNO”, 2012
43. Opreș Monica. *Metodologia evaluării*. Editura Sf. Mina, Iași, 2010.
44. Opreș Dorin. *Dimensiuni creștine ale pedagogiei moderne*. Editura Sf. Mina, Iași, 2010.

CUPRINS

Lăsați copiii să vină la Mine... ÎPS Vladimir,
Mitropolit al Chișinăului și al Întregii Moldove 3

**Revenirea la predarea religiei în școală – un act de dreptate și o
necesitate permanentă.** Protoiereu Alexei Boenciu 5

Predarea religiei în școlile-pilot în anul de studii 2011-2012: constatări, realizări, propuneri

Raportul inspectorului școlar din Eparhia de Cahul și Comrat,
Pr. Nicolae Goreanu 8

Raportul inspectorului școlar din Eparhia de Bălți și Falești,
Pr. Ioan Pelin 12

Raportul inspectorului școlar din Eparhia de Ungheni și Nisporeni,
Pr. Andrei Ursoi 17

Raportul metodistului din protopopiatul Florești, Pr. Sergiu Boldirescu..... 20

**Metodologia predării religiei în instituțiile de învățământ
preuniversitar în anul de studii 2012-2013.** Valeriu Ciubotaru 24

Prezentarea manualelor de religie pentru clasele I-VI.
Liliana Crețu 28

Din experiența implementării religiei în învățământul preuniversitar din Republica Moldova

Un sfânt lăcaș spre ridicarea noastră. Vitalie Dogot 36

**Diseminarea experienței de implementare a curriculumului
de Religie în raionul Ungheni.** Corneliu Prepeliță 39

**Școala duminicală de pe lângă parohia Sf. Dumitru din municipiul
Chișinău.** Nicolae Fuștei 42

**Modele de activități extracurriculare. Activitatea clubului/cercului
de spiritualitate creștină.** Tatiana Doibani..... 50

**Tendențe ale implementării religiei în învățământul
preuniversitar din Republica Moldova.** Pr. Octavian Moșin 65

Anexe

Regulamentul de organizare și funcționare a Cabinetului metodic al Departamentului studii al Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove.....	79
Regulament de organizare și funcționare a Bibliotecii parohiale.....	89
Curriculum școlar a la Religie:	
Cultul ortodox clasele I-IX	99
Cultul ortodox. Curs introductiv	139
Религия. Православие	151

Școala și Biserica: parteneriat pentru educație
Materialele seminarului metodologic republican din 06 septembrie 2012

Coordonator: Angela Levița

Redactor: Diana Culic

Tehnoredactor: Maria Bondari

Editura: CUVÎNTUL-ABC – 069608115